

Aalborg Universitet
Kandidat i læring og forandringsprocesser
Speciale 10 semester



Skrevet af
Afleveringsdato
Hersi Warsame

Unge somalier der frafalder erhvervsskole

4-11-2020

20131660

Vejleder
Vibeke Andersen Sidetal: (78) 236988 tegn

Abstract

This thesis is about young people with refugees and immigrant backgrounds, especially Somalis who drop out of vocational schools. Statistically speaking, a large proportion of young people with a minority origin do not complete the vocational schools. In this context documents underscore in the field that the young people with Somali backgrounds are the most vulnerable. Therefore I have been in fieldwork at a technical school in Copenhagen to conduct research. Here, part of the studies in the area also document that parents' cooperation with the young people's parents can prevent the young people's drop-out.

If you look at the dropouts of young people here, many studies point out that these young people have challenges in reading and writing Danish. However, it is also the case that young people have difficulty finding internships. This thesis contains an interview with two parents, two young people with Somali backgrounds and a teacher in vocational school.

This fieldwork was done to be able to uncover the challenges of young Somalis in vocational schools and how to help them through parent collaboration. The two young people one of them have dropped out of education, whereas the other one is still studying. The problems the young somali people face is that they have a hard time getting an internship. They also feel excluded in their schools, because they do not know the danish language well enough. Furthermore these young people and their parents in context of the society are a subject to discrimination. This thesis also looks at the young somali people's parents who also face troubles when it comes to the job market. Being outside of the job market, many somali families are in a vulnerable position in society. In terms of the parent corporation with the minority families, studies show that it can be challenging because the families do not speak language and most of them do not understand the culture in the school system. This results in difficulties between the parents and the teachers in the parents' cooperation with the school.

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	5
Problemfelt.....	8
Problemformulering	10
Arbejdsspørgsmål.....	10
Læsevejledning.....	11
Præsentation af kritisk Teori.....	12
Specialeletsintegrationsfortælse.....	14
Design og metode.....	17
Fænomenologi.....	18
Præsentation af kvalitative interview.....	20
Feltarbejde.....	22
Egen rolle i feltet.....	23
Præsentation af informanter.....	26
Marium.....	27

David.....	28
Kulan.....	28
Mohamed.....	29
Ali.....	30
Etiske overvejelser.....	31
Teoretiske inspiration.....	32
Axel Honneth.....	32
Privatsfæren.....	34
Den retslige sfære.....	34
Den solidariske sfære.....	34
Transformativ læring.....	35
Indhold.....	38
Drivkraft.....	40
Samspil.....	40
Empirianalyse.....	41

De unges manglende faglighed.....	43
De unges positionering i erhvervsskolen.....	45
De unge tosprogede sprogligt og identitetsdannelse i folkeskole.....	49
Indhold.....	50
Sprogstimulering.....	52
Drivkraft/motivation.....	54
De unges identitetsdannelse i folkeskole.....	57
Samspil.....	62
Forældresamarbejde.....	63
Dialog.....	69
Diskrimination.....	76
Konklusion.....	80
Bilag.....	87

Introduktion

Indledning

Dette speciale tager udgangspunkt i unge med minoritetsbaggrunde, der falder fra under erhvervsskoleforløbet. Det skal præciseres, at unge med minoritetsbaggrunde gennemgående har forskellige baggrunde og at jeg i dette speciale har valgt at sætte fokus på unge med somalisk oprindelse.

Begrundelsen for, at specialet tager udgangspunkt i de unge med somaliske baggrunde er, at undersøgelse, som er foretaget af erhvervsskolerne viser, at gruppen af unge med somalisk herkomst, er den meste udsatte gruppe i erhvervsskolerne. (Saren 2006:22).

Gennemgående er det omkring 50% af unge med flygtninge- og indvandrerbaggrunde, der ikke formår at komme igennem i erhvervsskolerne¹.
Se figur 1)

Her understreges det af integrationsmedarbejdere på området, at hvis der skal ændres ift. de unges udfordringer i erhvervsskolerne er det vigtigt, at der skal skabes dialog og bedre forældresamarbejde med de unges forældre. Ifølge avisen Berlingske 11.6. 2017 udtalte en erhvervsskole forsker således: Citat” *hvis den tredje generation af indvandrere skal klare det bedre i erhvervsskolerne, er en god dialog mellem skolen og hjemmet en del af løsningen*”

Som det fremgår i det ovenfor anførte citat er det således, at der efterlyses mere forældresamarbejde i forhold til at forbedre integrationen blandt de unge på erhvervsskolerne. Dette baseres ifølge ovenfor nævnte forsker på området på, at forældrene med flygtninge- og indvandrerbaggrunde, og især somaliske forældre, kulturelt set kan have stor indflydelse på de unges liv langt ind i voksenlivet, såvel i forhold til de unges valg af uddannelse, som at stifte familie²

Statistisk set er det i Danmark 178.000 unge med flygtninge og indvandrere baggrund³ Dog vil jeg allerede her gøre opmærksom på, at foreliggende speciale har særligt fokus de unge somalieres potentialer og muligheder for myndiggørelse gennem erhvervsskole sammenhæng. Og

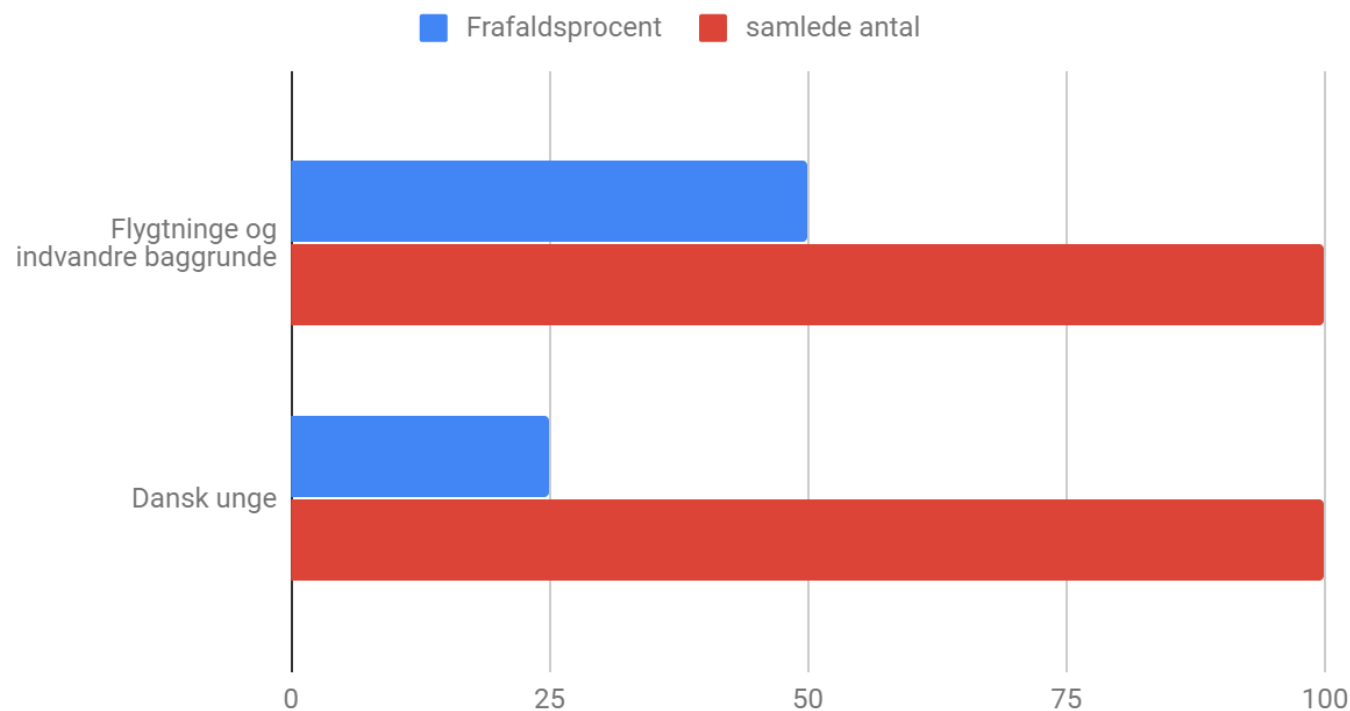
¹ Koudahl 2005:51

² Birdi 2011

³ Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration 2009 s 14

dette bygger på, at jeg ser de unge somaliere med potentialer og muligheder for at myndiggøre dem deltagelse i erhvervsskolen og ikke kun på udfordringer og problemer.

Figur 1 egen udarbejde



Historisk set kom de fleste somaliere til Danmark, som flygtninge i 1991. og her regner man med, at der statistisk set er omkring 10.000 somaliere i Danmark, hvor langt de fleste af dem er efterkommere (Bjørn, Pedersen & Lene Kofoed Rasmussen 2003, 4). De fleste somalier i Danmark stammer fra storbyerne i Somalia, men dog er der også en del, der stammer fra landsbyerne i hjemlandet. (Bjørn et al 2003: 6).

Sagen er den, at selvom det generelt set er en stor andel af unge, der frafalder erhvervsskolerne, er det således, som jeg tidligere var ind på, at undersøgelserne i området påpeger, at unge med flygtninge- og indvandrerbaggrunde har et mere omfattende frafald end gennemsnittet. Dette kan begrundes med forskellige årsager, men nogle parametre dokumenterer, at de unges frafald udspringer af manglende faglighed især dansk, matematik og også problemet med at finde en praktikplads. (Koudahl 2005:53)). Problemet med de unge somaliere i erhvervsskolerne er, at disse unge kan være mere udfordret end de andre unge med minoritetsbaggrunde og det baseres på, at de unge stammer fra familier med både psykosociale og integrations udfordringer. (Saren 2006: 22-23). Ikke desto mindre er det således, at da jeg begyndte på min kandidatuddannelse i læring og forandringsprocesser, udarbejdede jeg i den kontekst en undersøgelse, der tager udgangspunkt i unge med minoritetsbaggrunde og deres integrationsproces i erhvervsskolerne. Her foretog jeg en kvalitativ undersøgelse, som konkluderede, at mange af de unge ikke kun har udfordringer med fagligheden, men også har svært ved at blive inkluderet på erhvervsskolerne, da mange af dem isolerer sig. (Hersi 2017: 23) Dog her er det også vigtigt at fremhæve problematikken omkring de unge somaliere, som falder fra erhvervsskolerne, er en problemstilling, der ikke er forsket ret meget i. Dette speciales ambition er derfor, at skaffe sig en ny viden på området. Mit feltarbejde vil foregå på en Teknisk Skole der ligger i København.

Problemfelt

Formålet med specialet er at undersøge vigtigheden af at styrke samarbejdet mellem forældre og erhvervsskolerne, med henblik på at mindske de unge somalieres frafald på erhvervsskolerne. Grunden til, at specialet tager udgangspunkt i netop et øget forældresamarbejde er, at de fleste undersøgelser på området ikke har fokuseret på betydningen af denne inddragelse, og dette har vakt min undren. Problemet med de unge somalieres frafald på erhvervsskolerne kan være medvirkende til en gennemgående utilfredsstillende integrationsproces. Undersøgelser har vist, at unge somaliere er den gruppe, der har den højeste mistrivsel i det danske uddannelsessystem.⁴ Som følge af denne oplysning, vil jeg i specialet undersøge, om man, ved at skabe dialog med forældrene, kan imødegå de unges frafald på erhvervsskolerne.

⁴ Jørgensen 2000

Det, der er interessant i den sammenhæng er, at en del unge med somalisk baggrund, efter min erfaring som pædagog og tolk i området, er i en særlig udsat situation. Det, der er særligt er kendetegnende for denne gruppe er, at mange af disse unge har forældre, som har været igennem et hårdt liv som flygtninge, og de stammer fra et land, hvor der i flere årtier har været borgerkrig.

Årsagen til, at jeg vil undersøge om et øget forældresamarbejde kan medvirke til at mindske frafaldet på erhvervsskolerne for somaliske unge er, at både national og internationale undersøgelser viser at forældreinddragelsen kan styrke de unges faglige præstationer i skolen. (somali in European 2015, 84)

Ikke desto mindre viser undersøgelser, som er foretaget antropologen og forskeren Laura Gillam, at de unge med minoritetsbaggrunds ringere faglige præstationer i uddannelsessystemet kan skyldes i deres identitetskonstruktion og erfaring i uddannelsesfeltet. (Gillam 2009:16)

Her skal det tilføjes, at processen i forældresamarbejdet kan indeholde både potentialer og udfordringer. Dette kan skyldes, at en stor del af forældrene er vokset op i Somalia, hvor de har taget deres uddannelser, og disse vil ganske ofte være anderledes opbygget end dem, der tilbydes i det danske uddannelsessystem. Dette betyder, at det i visse tilfælde vil være forbundet med betydelige vanskeligheder at kunne afkode det danske institutionelle praksisser. (Nørskov & Sperschneider 2004:45)

Eksempelvis kan det nævnes, at man i det somaliske uddannelsessystem ikke har det samme forældresamarbejde i skolerne, som man har i Danmark. Og derfor kan nogle af de somalisk forældre få svært ved at kunne afkode, hvad forældresamarbejdet går ud på i en dansk kontekst.

Foreliggende speciale arbejdes ud fra kritisk teoretisk perspektiv og dette skyldes i, at kritisk teorien ser man om individ som handlende og kompetent i sin livssammenhæng. (Bilfeldt 2007:122)

Med udgangspunkt i ovenstående er jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Problemformulering

Hvad er årsagen til, at mange unge somaliere falder fra erhvervsuddannelserne og hvilke potentialer rummer samarbejde mellem forældre og erhvervsskole for de unge somalieres muligheder for at fastholde og gennemføre en erhvervsuddannelse?

“Dette speciale udarbejdes ud fra en kvalitativ undersøgelse, hvor jeg vil undersøge om hvordan man via forældresamarbejde kan styrke de unge somalieres muligheder og potentialer til at gennemføre erhvervsskolerne.

Arbejdsspørgsmål

- 1 *Hvad viser undersøgelser om risiko for frafald blandt unge med somalisk baggrund?*
- 2 *Hvad viser undersøgelser om unge somalieres erfaring og identitetskonstruktion i folkeskolen og hvad betyder det for de unge somaliere i forhold til at deltage og gennemføre en erhvervsuddannelse?*
- 3 *Hvilken betydning har somaliske familiemønstre og forældre på de unges deltagelse i uddannelse?*

Læsevejledning

Som indledningsvis er introduceret, vil dette speciale tage

udgangspunktet i de unge somaliere der frafalder på erhvervsskolerne. Jeg vil ud fra empirisk og teoretisk analyse undersøge, hvordan man via forældresamarbejde kan styrke de ovenfor nævnte gruppes potentiale og muligheder for at gennemføre deres uddannelser. Det er vigtigt at

præcisere, at de arbejdsspørgsmål, der er opstillet under problemstillingen er dem, der skal danne grundlag og guide mig igennem specialet, for derved at kunne besvare specialets problemstilling. Med andre ord, at de er rammerne om undersøgelsen.

I det videnskabsteoretiske afsnit præsenteres og begrundes specialets videnskabsteoretiske position som er en kritisk teori.

Derefter følger specialets forståelse af begrebet integration og dens sammenhæng med det øvrige samfunds. Begrundelsen for at jeg fremhæver dette er, at temaet omkring integrationen af unge med flygtningebaggrund, herunder også integrationsprocessen i uddannelsessystemet, gennem længere tid har været et meget omdiskuteret tema, såvel i det politiske regi som i uddannelsessystemet.

Efter diskussionen af integrationen fremlægges undersøgelsesdesignet, og her redegøres for, hvorledes indsamlingen af empirien og beskrivelsen af informanter er foregået. I dette afsnit præsenteres også de teorier, som er udgangspunktet for analysen. Her vil jeg allerede nu afsløre, at selvom specialets videnskabsteoretiske position er en kritisk teori, så anvender jeg empiri i analysen, også fænomenologiens, hermeneutikkens beskrivelse og fortolkning af de fænomener, der optræder i forhold til informanternes udsagn. Således tages analysen for pålydende informantens udsagn. Efterfølgende fremlægges og diskuteres de teorier, der anvendes ved analysen af specialets empiri. I den forbindelse kan nævnes Axel Honneths teori om anerkendelse og ikke mindst Jack Mezirows transformativ læringsteori. Efter teoriafsnittet præsenteres en kvalitativ metode, hvor der her beskrives den metode, hvorpå jeg har anvendt ved indsamling af empirien. Her skal det nævnes, at ved gennemgangen af metoden, præsenteres informanternes data og de etiske overvejelser, som er knyttet til processen med empiriindsamlingen.

I forhold til processen med at udarbejde dette speciale, er jeg blevet inspireret af forskellig videnskabelig forskning på området. Og disse vil indgå i specialets analyseafsnit. Der er eksempelvis en undersøgelse, der er udarbejdet af socialforskningsinstituttet, som omhandler unge med etniske minoritets baggrunds mobilitet både i uddannelsessystemet, og på arbejdsmarkedet: "*Køn og etnicitet i uddannelsessystemet*" (Liversage, Jakobsen & Hansen 2010). Denne vil jeg anvende i specialet, når jeg skal analysere undersøgelsen af spørgsmålet om, "hvad viser undersøgelser om risiko for frafald blandt unge med de somaliske baggrunde" Jeg er endvidere blevet inspireret af to forskellige antropologiske feltarbejder, som er udarbejdet af antropologen Laura Gillam. Disse to undersøgelser tager udgangspunktet i unge med flygtninge- og indvandrerbaggrund og

deres integrationsproces i folkeskolen og ungdomsuddannelserne: "*De umulige børn og det ordentlige menneske*" (Gillam 2009) og "*Minoritetsdanske drenge i skolen*" (Gillam 2018). Denne litteratur vil jeg endvidere anvende, når jeg i analysen skal afdække spørgsmålet: "Hvad viser undersøgelserne om unge somalieres erfaringer og oplevelser i folkeskolen og hvad betyder det for de unge, i forhold til at deltage og gennemføre en erhvervsuddannelse" Som jeg indledningsvis var inde på er det således, at jeg i min kandidatuddannelse i "læring og forandringsproces", i syvende semestret udarbejdede et projekt, som tager udgangspunktet i de unge med etniske minoritetsbaggrund, der frafalder i erhvervsskolerne. Og denne undersøgelse vil jeg bringe på banen igen i analysen: "*De unge med etniske minoritetsbaggrundenes integrationsproces på erhvervsskolerne*" (Hersi 2017)

Præsentation af kritisk teori

Kritisk teori er en videnskabsteori, der har sin oprindelse i 1930'erne i Tyskland. Særligt i byen Frankfurt, hvor der i den forbindelse ligger et socialforskningsinstitut, ved navn Frankfurterskolen. Det var fra denne skole, at den kritiske teori opstod i den vestlige verden (Kaare 2010:339).

Den første generation af kritiske teoretikere omfatter navne, som Theodor W. Adorno og Max Horkheimer. Næste generation kendetegnes af Jürgen Habermas, og den sidste generation af Axel Honneth. (Ibid 2010, 339) I begyndelsen var den kritiske teori inspireret af neomarxistiske og psykoanalytiske teorier. Her var man meget optaget af Karl Marxs` kritik af den kapitalistiske samfundsmodel, - som fandtes i de vestlige lande.

Teorien som sådan henter sine inspiration fra forskellige retninger, såsom Marxismen og den psykoanalytisk teori. Endvidere fra oplysningstidens filosoffer, især Immanuel Kants "Vigtigheden af begrebet kritik i forhold til erkendelsen". Det vil sige, at den kritiske teori advokerer, at samfunds videnskabsteorier burde være mere kritiske, både overfor samfundsforholdene og for den måde, hvorpå der frembringes

både de menneskelige erkendelser og den videnskabelige erkendelse.⁵ Det, der argumenteres for her er, at den kritiske teori abonnerer for, som Kants filosofi værk ” *den rene fornuft* ”, at det er vigtigt for samfundet, at kunne kritisere dets samfundsforhold og de videnskabelige sandheder.⁶

Hvis man her ser på selve den kritiske teoris forskningstradition, er denne optaget af at forholde sig kritisk analyserende til samfundsstrukturer, for derved at fremdrage viden, der kan føre til lighed og bedre livsbetingelse..(Bilfeldt 2007:122) Det, der er interessant i teorien er, at den bygger på en forståelse af, at individet er handlende, vidende og kompetent om egen livssammenhæng. På denne baggrund er det således, at hvis der skal ske forandring/udvikling af individet, er det ifølge teorien vigtigt med den enkeltes bestræbelser på at håndtere og overvinde barriererne for humanisering, da dette kan rumme potentiale til forandring. Kort sagt, at individets vilje og motivation kan rumme potentiale til at kunne overvinde udfordringer og barrierer. Begrebet barrierer for humanisering betyder, som nævnt i ovenstående kapitel, at sammenhængen i de strukturelle betingelser kan være medvirkende til eksempelvis, at ekskludere de ressourcetsvage medborgere i samfundet (ibid 2007, 123) Dog er det også vigtigt her, at fremhæve den kritiske teoris påstand om, at aktørernes forståelse af individets samfundsposition er en vigtig viden, som kunne frigøre de pågældende personer fra de strukturer, der undertrykker dem. (ibid 2007, 123)

I dette sidste afsnit vil det præciseres, at jeg både anvender den kritiske teoris forståelse af mennesket samtidig med, at specialets målgruppe betragtes som vidende og handlende individer, som kan rumme potentiale til forandring. Næste afsnit kommer i specialets integrationsforståelse

Specialets integrationsforståelse:

⁵ Sørensen 2012. S 245

⁶ Sørensen 2012. S 246

Jeg i mit speciale er optaget af integrationsproblematikker og vil derfor redegøre for specialets integrationsforståelse. Formålet er både at afklare selve begrebet integration, da jeg interesseret i at se på, hvorledes familiernes integration til arbejdsmarked og deres position i samfundet kan have betydning i forhold til de unges gennemførelsen af uddannelsen.

(..)" *Når en del etniske minoritetsunge møder vanskeligheder i uddannelsessystemet og som gruppe klarer sig dårligere end majoritetsunge, er det i høj grad sociale – og ikke etniske – forskelle, der må tillægges central betydning.*" (Liversage, Jakobsen & Hansen 2011: 10)

Citatet ovenfor argumenteres eksplicit, at mange unge med minoritetsbaggrunds vanskelighed ved at klare sig i uddannelsessystemet kan dette i fleste tilfælde skyldes deres sociale baggrunde end deres etniske baggrunde

Specialets integrationsforståelse bygger på, at integration er en gensidig proces, der foregår mellem minoritet og majoritet.

Ifølge bogen: "Psykologisk/pædagogisk ordbog" af forfatterne Hansen, Thomsen & Varming 2008, 2015 Citat "*Integration kommer fra af det latinske ord integratio, og betyder at gøre hel, indpasning eller at føre forskellige ting sammen*"

Set ud fra begrebet integrations historisk baggrund, påstår kultursociologen, Christian Horst, som er kendt med området: "*At integrationsbegrebet i mange år frem til årtusindskiftet har været en måde at betegne en samfundsmæssig helhed på. I dag forbindes begrebet integration primært kun med udlændinge- og integrationspolitik.* (Horst 2010:35)

Hvad angår integrationen generelt set, af flygtninge og indvandrere i samfundet, skrev politologen Charlotte Hamburger, som ligeledes er kendt indenfor dette felt, i 1989 en artikel om integrationen, hvor hun i den sammenhæng beskriver og skelner mellem tre forskellige former af integrationsproces: *Politisk integration, arbejdsmarkedets integration og social integration.* (Jensen 2014, 170)

Den politiske integration tager udgangspunkt i (systemets) accept af flygtninge og indvandrere som ligeværdige borgere i samfundet, og dermed graden af deres politiske deltagelse. Her profilerer Hamburger, at staten skelner de borgere der har statsborgerskab, og dem der ikke har

det(flygtninge). Det vil sige, at staten er med til eksempelvis at afskære de flygtninge og indvandrere, som ikke har opnået statsborgerskab, deres rettigheder til at deltage i de demokratiske praksisser der er i samfundet, da de ikke har stemmeret til at stemme i folketingsvalg, (Ibid 2014,170)

Problemet med manglende deltagelsen i demokratiet er, iflg Hamburgers perspektiv, at dette kan give nogle flygtninge en fornemmelse af, at de ikke har ret til, ligesom den øvrige befolkning, at kunne gøre sig gældende i de demokratiske praksisser i landet. Der er en signalværdi i, at man ikke har de samme rettigheder som alle andre, og ifølge Hamburger kan dette være med til at give nogle flygtninge følelsen er eksklusion.

Det, der er tankevækkende i forhold til ovenfor nævnte argument fra Hamburgers er, at hvis man ser på gruppen af somaliske flygtnings med deres kulturelle baggrund er det således, at denne gruppe ikke har været vant til at skulle fungere med de demokratiske praksisser. Dette skyldes, at Somalia er et land har aldrig haft en demokratisk styreform, da landet, som så mange andre lande i verden, har haft et diktatur. Derfor kan det være vigtigt i forhold mange af flygtnings integrationsproces, at de allerede tidligt inkluderes i de demokratiske praksisser der i landet.

.Den anden integrationsproces, som Hamburger opererer med i hendes artikel, er den såkaldte sociale integration, som herunder indbefatter flygtnings sociale integration. Det, der er interessant i forh.t. social integrationen er, at i denne sammenhæng argumenterer integrationsforskeren Hamburger den sociale integrations strategi, som man i lang tid har ført for dette specifikke område, har været mere en assimilationsstrategi end integrationen. Dette lægger, iflg Hamburger, op til at flygtninge og indvandrere gradvist opgiver deres kulturtræk og lever efter danske normer og værdier (Hamburger 1989:315) Problemet med den assimilation integrationsstrategi er, at den muligvis kan virke kontraproduktiv for en del af flygtnings integrationsproces. Pointen er den, at hvis en flygtning oplever, at for at være en del af det danske samfund, må man opgive sine kulturelle baggrunde, og dette kan i værste fald resultere i, at mange af flygtnings isolerer sig og opgiver at inkludere sig i fællesskabet.

“(...)kultur bruges også i betydningen levet liv om den måde, mennesker indgår i sociale relationer på” (Jensen 2014:21) Her argumenteres, at kultur som et begreb kan være forskellig, og at den også kan være den måde, hvorpå mennesker indgår relationelt.

Den sidste integrationsproces, som Hamburger lancerer i sin artikel, er arbejdsmarkedsintegration, som belyser, at flygtninge og indvandrere bør være en del af det danske arbejdsmarked.

Set ud fra arbejdsmarkedsintegrationen er det således, at der i de sidste mange år har det været en heftig diskussion omkring flygtninge og indvandreres integration på arbejdsmarkedet. Denne diskussion udspringer af, at her har det været en række parametre, der statistisk set viser, at på trods af, at man har foretaget forskellige integrationsfremmende tiltag til at styrke ovenfor nævnte gruppes integration på arbejdsmarkedet, er der stadigvæk en del af flygtninge og indvandrere, især fra ikke vestlige lande, som har svært ved at komme ind på arbejdsmarkedet.⁷

Eksempelvis påpeger den nyeste integrations måling, at 7 ud af 10 af gruppen med flygtninge og indvandrere baggrunde, står udenfor arbejdsmarkedet. I denne sammenhæng er det en ”øjeblikkelig”, at nogle undersøgelser på området viser, at gruppen af de unge efterkommeres mobilitet på arbejdsmarkedet⁸ er lavere end deres forældre. Dette begrundes eksempelvis i de unges manglende tilknytning på arbejdsmarkedet, at de unge mangler kvalifikationer, uddannelser og at der er diskrimination på arbejdsmarkedet. (Margrethe & Jakobsen 2005, 55-71) Dette vender jeg tilbage til i analysen. Herefter vil jeg præsentere specialets undersøgelsesdesign.

Design og metode

I dette afsnit redegøres for det design og den metodetilgang, der anvendes til at indsamle empiri, for således at generere en kvalificeret forståelse af specialets problemstilling. Det er også således, at her præsenteres processen til mit feltarbejde, og ikke mindst de teorier, der tager udgangspunkt i specialets analyse. Som det allerede er pointeret, er det således, at specialets empiri - analysen tager udgangspunkt i den kritiske teori, kombineret med fænomenologiens og hermeneutikkens tolkningsrammer i forhold til de fænomener, der fremtræder omkring specialets

⁷ Samarbejde om bedre integration 2016

⁸ Samarbejde om bedre integration 2016

empiri eller informanternes udsagn. Pointen er, at selvom specialets analyseafsnit tages udgangspunktet i den kritiske teori, vil der i den sammenhæng også trækkes på fænomenologien og ikke mindst, med hermeneutikkens beskrivelse og tolkning af de fænomener, der optræder i forhold til informanternes udsagn. (Martinsen & Norlyk 2011,2). Jeg har været igennem overvejelser og refleksioner om, hvordan indsamling af specialets empiriske materiale bedst kan foregå, og denne proces har jeg valgt at indsamle min empiri via den kvalitative metode. Ved at vælge den kvalitative tilgang får jeg mulighed for at få mere detaljerede oplysninger om muligheder for at afdække problemstillingen omkring de unge somalieres udfordring i erhvervsskolerne og anvende empirien ved direkte fremstilling, sammenskrivning og fortolkning. Da jeg med specialet ønsker at gennemføre en åben og dybere undersøgelse af fænomenet, og da mit undersøgelsesområde, som jeg var inde på indledningsvis, er relativt ubeskrevet og kompliceret, fordi det handler om unge med somaliske baggrunds frafald i erhvervsskolerne, er den kvalitative metode oplagt som metode til indsamling af empiri. Specialets problemstilling lader sig derfor bedst undersøges ved anvendelse af en kvalitativ dataindsamlingsmetode, understøttet af relevant forskning og rapporter på området. Jeg ser muligheder i at anlægge et fænomenologisk perspektiv i specialets undersøgelse og vil derfor i næste afsnit gennemgå fænomenologien.

Fænomenologi

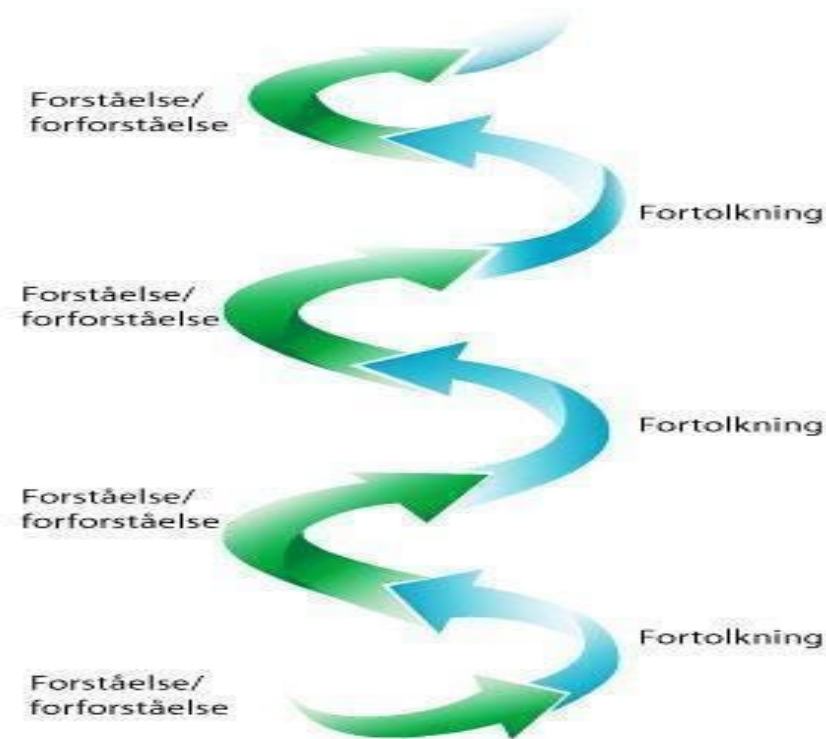
Fænomenologien er en filosofisk retning, som tager udgangspunkt i at beskrive de fænomener, der fremtræder i menneskets oplevelsesverden. Det skal her præciseres, at fænomenologien ikke er en slags forskningsmetode, men et perspektiv, der kan bruges til at analysere de fænomener, der kunne vise sig i forhold til en given empiris materiale.

Historisk set er fænomenologien grundlagt af filosofen Edmund Husserl i begyndelsen af 1900 tallet, og formålet med den var at opbygge et erkendelsesteoretisk fundament, som kunne sætte fokus på analysen af de fænomener, der fremtræder i livsverdenen. Senere fik denne filosofiske retning en drejning fra fænomenologi til hermeneutik, og den mand, der modificerede fra fænomenologi til hermeneutikken, var en af Husserls

filosofi elever, Martin Heidegger. (Martinsen & Norlyk 2010, 4) Her kan nævnes, at Heidegger og en anden elev af Husserls, ved navn Gadamer, advokerede, at hvad angår fænomenologien, skal man ikke kun beskrive og analysere, som fænomenerne fremtræder i menneskets livsverden. Det vil sige, at man både skal forstå og fortolke, hvorfor fænomenerne fremtræder som de gør. Her er hermeneutikkens point, at fænomenerne forekommer gennem handling og sproget - dermed skal man gå bag handlingen og sproget, for at forstå fænomenerne. Der er to begreber, som er centrale i hermeneutikken, og disse er ”forståelse og fortolkning”. Se figur 2 ((Martinsen & Norlyk 2011:2). (Nedenunder.)

Ligeledes profilerer man i hermeneutikken, at menneskets forforståelse kan være forudsætningen for, at man kan få en ny erkendelse. Sagt på en anden måde, at vores forforståelse nogle gange er med til at forme vores ny erkendelse. (se figur 2).

Eksempelvis, når man fortolker i et givent fænomen, så bruger man sin egen forforståelse om fænomenet for at forstå den, og dermed opnår man en ny erkendelse Se figur 2 (Martinsen & Norlyk 2011:2).



Figur 2

Ovenfor fremgåede sammenhæng er det sådan, at når jeg skal analyseres minefelt imperier, så vil jeg inddrage fænomenologiens og hermeneutikkens fortolkning. Dette gøres for bedre at kunne afdække informanternes livssituation og ikke mindst at kunne fortolk, hvad de siger via interviewet. I næste afsnit beskrives et kvalitativ interview

Præsentation af kvalitative interview

Kvalitative interviews eller forskningsinterview, som det også er blevet kaldt, er en meget udbredt metode, der anvendes i forskellige samfundsvidenskabelige områder, især i kulturanalyse. Det er interview med en enkelt person eller en gruppe, hvor der interviewes ud fra en forberedt interviewguide. Antallet af informanter kan være afhængige af, hvilken problemstilling man vil belyse. (Jensen 2012:188).

“Den metode, man bruger, er helt afgørende for, hvilken viden man får. Når man arbejder med projekter og opgaver, som har med flere kulturer at gøre, er nogle metode mere velegnede end andre” (Jensen 2012:183) Her profileres, at nogle metoder kan være mere brugbare at anvende end andre, især hvis man arbejder med undersøgelser, der har med flere kulturer at gøre. Styrken ved kvalitative interviews er, at man kan komme i dybden med interviewpersonens erfaring i livsverdenen. (Jensen 2012:188).

I forhold til processen i min empiriindsamling, har jeg fravalgt at anvende fokusgruppeinterview, da gruppebaseret interviews ikke var anvendelig i forhold til målgruppen. Dette baseres på, at jeg i mit feltarbejde havde interviewet fem informanter, hvoraf fire af dem havde somaliske baggrunde, nærmere betegnet to forældre og to unge. Dette gjorde jeg for, som det fremgår i specialets problemstilling, at få mulighed for at afdække, hvorfor så mange unge med minoritetsbaggrunde, især somalierne, ikke formår at komme igennem i erhvervsskolerne. Og hvordan man via forældresamarbejdet kunne støtte de unge somalieres frafald på de Tekniske skoler. I den sammenhæng interviewede jeg også en erhvervsskolelærer, som gennem længere tid har undervist specialets målgruppe og dermed har kendskab til målgruppens udfordring.

Begrundelsen for, at jeg fravalgte gruppebaseret interview var, at en af min informanters dansksprog var ikke tilstrækkeligt, og dermed kunne jeg ikke samle mine informanter som gruppe, som havde samme forudsætninger for et gruppeinterview. Her var jeg nødt til at interviewe den somaliske talende informant på somalisk, hvorefter jeg oversatte hendes interviewet til dansk og herefter transskriberede dette.

Dog er det også sådan, at det kulturelt set ville have været svært for mig at interviewe målgruppen som en samlet gruppe, og dette udspringer af, at det er for personligt og en skam for somalierne at tale med andre om eget privatliv, mens andre, fremmede mennesker er til stede. På denne baggrund har jeg valgt at indsamle af specialets empiri ved hjælp af semistrukturerede, kvalitative interview.

Det vil sige, at jeg interviewede mine informanterne individuelt, og i den sammenhæng udarbejdede jeg en interviewguide til at strukturere interview processen. I interviewguiden beskrev jeg de emner, som jeg via interviewet gå i dybden med, i interviewet med informanterne. (Jensen 2014:190). I forhold til interviewguiden er det meget vigtigt, at interviewpersonen stiller et åbent spørgsmål, og dette gør man, for at informanterne kunne fortælle meste muligt af deres livsverden. Her kan det være vigtigt, at man som forsker starter med interviewet eksempelvis: *hvem, hvad, hvorfor og hvordan*. (åbent spørgsmål) (Martinsen & Norlyk 2011:3)

Fordelen ved en semistruktureret interviewform er, at den giver informanterne mulighed for at reflektere over deres svar i forhold til interviewspørgsmålene (Kvale & Brinkmann 2009:19-20)

I løbet af specialets undersøgelsesproces er det vigtigt, at forskeren reflekterer over hver enkelt interviewsituation, da denne proces kan rumme et asymmetrisk magtforhold mellem forskeren og informanten.

Kvale påpeger:

”(...) formålet med det kvalitative forskningsinterview er (...) at forstå temaer i den daglige livsverden ud fra interviewpersoners eget livsperspektiv.” (Kvale, 1997:38).

For at kunne undersøge sociale fænomener er det vigtigt, at forskeren via interviewet tager udgangspunkt i informanternes udsagn. Det er forskerens opgave at sikre, at informanterne bidrager med så nuancerede beskrivelser af deres livsverden som muligt. Disse udsagn frembringer grundlaget for at kunne analysere et fænomen. (Brinkmann & Tanggaard 2010: 38) Dog her kan det siges, at det ikke er det foreliggende speciales hensigt at afdække interaktionen mellem de forskellige informanter, men formålet er derimod den enkelte informants oplevelse af specialets erkendelsesinteresse.

Som nævnt ovenfor er det således, at jeg i processen udarbejdede en interviewguide, for at både kunne strukturere og samtidig huske at stille informanterne relevante spørgsmål. Dette gjorde jeg også for at kunne indhente de nødvendige oplysninger til brug af specialets undersøgelse.

Det, der er interessant i denne proces er, at der via den muligvis kan opstå en dialog mellem forskeren og den enkelte informant, hvor informanten kan bibringe nye interessante temaer til samtalen. Og dette kan forskeren tage med videre, som spørgsmål til næste informant, der skal interviewes.

Det, der er interessant ved at anvende semistruktureret interview forskning er, at det dels forhåbentligt vil yde specialets informanter retfærdighed, og dels at denne interviewform kan give brugbare oplysninger.

Ikke desto mindre er det således, at en række forskere beskriver flere forskellige definitioner af, hvad et kvalitativt forskningsinterview er. Som tidligere nævnt, tager jeg udgangspunktet i den forståelse, der fremgår hos de tre forskere (Kvale 1997) og (Brinkmann & Tanggaard 2010).

I forhold til feltarbejdet er dette vigtigt at nævne, at denne proces både har været lærerig og udfordrende.

Feltarbejde

Mit feltarbejde er, som tidligere nævnt, foregået på en erhvervsskole, beliggende i København. Her er en del af elever unge med flygtninge og indvandrerbaggrunde. Det lykkedes for mig at få kontakt til en underviser, der arbejder på ovenfor nævnte skole. Erhvervsskolen udbyder forskellige ungdomsuddannelser, og her er nævnte underviser klasselærer i en klasse, hvor der går 22 elever med forskellige baggrunde. Således er 6 ud af de 22 elever i klassen unge med somalisk baggrund og selve klassen er et slags grundforløbsklasse for dem, der ville være elektrikere.

Her var jeg med og deltog i undervisningen og jeg holdt oplæg i klassen omkring, hvad min undersøgelse drejer sig om og hvorfor har jeg valgt at arbejde med dette emne. I den forbindelse gjorde mig umage for, så meget så muligt at inddrage informanterne i mit feltarbejde, og jeg brugte tid på at beskrive og informere informanterne grundigt om undersøgelsen. Dette udspringer af, at jeg er inspireret af den kritiske teoris måde, hvorpå man i praksis fremdrager viden, der kan skabe forandring.

Sagen er den, som jeg var inde på tidligere, at set ud fra den kritiske teoris perspektiv, skal forskeren i et givet feltarbejde gøre sig umage for, at man engagerer sig sammen med de berørte (informanterne), for herved at kunne frembringe en gyldig erkendelse. (Bilfeldt 2007:124). Med denne overbevisning i bagagen besluttede jeg, at deltage engageret i undervisningen sammen med de unge.

Til sidst i mit feltarbejde i erhvervsskolen interviewede jeg klasselæreren og en af de unge somaliere, der var i grundforløbet. Endvidere interviewede jeg også tre andre informanter med somaliske baggrund, som bor i København, samt to forældre, hvoraf en af dem er enlig mor med tre børn. Hendes søn går på en af de Københavnske erhvervsskoler. Derudover interviewede jeg også en far, som har to unge i folkeskolen.

Som led i mine interviews rækker, interviewede jeg en ung somalier, der droppede ud af erhvervsskolen, da han ikke kunne klare sig i uddannelsen. Se (figur tre i s.20), hvor det fremgår i både præsentation af informanterne og hvilke kriterier, der ligger til grund for udvælgelsen af specialets informanter. Nogle af informanterne har jeg interviewet i deres hjem, da de selv ønskede dette af praktiske årsager.

Sprogligt har det været vanskeligt at transskribere interviewene og dette udspringer af den måde, hvorpå nogle af informanterne med somalisk baggrund formulerer sig på dansk, da det nogle gange kan være anderledes. Derfor var jeg nødt til at bruge tid på at rette sproget, når jeg var færdigt med interviewet.

Hvis jeg her skal reflektere over min rolle i processen til feltarbejdet, har dette både har været udfordrende og lærerigt

Egen rolle i feltet

I forhold til min rolle i feltet, har den først og fremmest været, at skulle være åben, nysgerrig og spørgende omkring informanternes erfaring i både erhvervsskolen, folkeskolen og generelt i samfundet. Jeg har også været interesseret i at spørge informanterne, og især forældrene, omkring hvordan man i højere grad kunne samarbejde med forældrene i erhvervsskolerne, for at ændre de unges frafald. Derfor gjorde jeg mig umage med, via interviewene, at give mere plads til informanterne, for at de bedre kunne komme frem med deres oplevelser og synspunkter. Dette har ikke været svært, da jeg selv kom til landet som ung og dermed kunne sætte mig ind i, især de unges oplevelse og erfaring i uddannelsessystemet.

Det, der har været udfordrende for mig i ovenfor beskrevne proces er, at jeg havde svært ved at finde informanter med somaliske baggrunde, der ville lade sig interviewede i undersøgelsen. I min empiriindsamling proces har jeg opsøgt forskellige somaliske miljøer i København, for at få kontakt med både forældre og unge, der kunne være tilknyttet erhvervsskolerne.

Eksempelvis har jeg været i Frivillighuset ved Nørreport, hvor der kommer en del somaliere. Huset tilbyder lektiehjælp og rådgivning til flygtninge og indvandrere.

Her hængte jeg løbesedler op, hvor det fremgik, at jeg søgte informanter med somalisk baggrund til mit speciale. Men dette gave desværre ikke resultat, da der var ikke nogen med somalisk baggrund, som kontaktede mig.

Her skal det siges at jeg, som selv har somalisk baggrund troede, at det ville være lettere for mig finde informanter med somalisk baggrund. Dette skete ikke, da de fleste somaliere, jeg mødte i feltarbejdet ikke ønskede at tale om deres udfordringer i samfundet. Dette kan have forskellige årsager, men efter min erfaring i miljøet, med min egen somaliske baggrund, er en del somaliere i samfundet, der har følelsen af at blive ekskluderet fra fællesskabet. Derfor kan mange, efter min mening, have tendens til at lukke sig inde og opgive håbet om, at deres situation i samfundet som flygtning kan ændres.

Dette underbygges i, at parametre, der er taget omkring majoritetens syn på forskellige grupper af flygtninge, viser det sig, at gruppen af de somaliske flygtninge er den gruppe blandt flygtninge, der har den laveste status i Danmark . Og her tilføjer undersøgelsen også, at statistisk set er der 30% procent af herboende somaliere, som engang imellem har oplevet racerelateret diskrimination.⁹

⁹ Fyens.dk 2011

Det, der er interessant i ovenfor nævnte diskussion er, at da jeg var i feltarbejdet (erhvervsskolen) mødte jeg tre unge somaliere, som gik på skolen, og de spurgte mig om, hvad jeg lavede i erhvervsskolen? "Her forklarede jeg til dem, at jeg var i gang med at lave mit speciale, som tager udgangspunktet i de unge somaliere, der frafalder i erhvervsskolerne".

Midt i vores samtale, altså lige pludselig sagde en af dem: "*at alle taler om flygtninge og deres problemer, men der jo er ikke nogen der vil gøre noget ved flygtningens udfordringer*" (feltnotet i Tekniskskole, 3.2.2018) Dette vender tilbage med i analysen.

Det er også vigtigt at fremhæve, at jeg i mine interviews processer har haft svært ved at kunne distancere mig fra informanterne. Fx når jeg interviewede informanterne, og især de unge, oplevede jeg, at de spejlede sig i mig, og dette bygger på oplevelsen af, at hvis jeg spurgte dem et direkte spørgsmål, så reagerede de ved at sende spørgsmålet tilbage til mig, i stedet for selv at svare. Eksempelvis, hvis jeg spørger en af informanterne: "Har du oplevet det svært at lære det danske sprog"? så kunne de sige til mig: "Har du ikke selv oplevet det, da du er også stammer fra Somalia."

"(.....)All researchers, in particular qualitative research and especially ethnographers, struggle with the dilemma of closeness/distance, but in different studies different poles represent the tricky issues to deal with. While the conventional researcher (with an anthropological orientation) may ask. What in hell do they think they are up to?" the self-ethnographer must ask "What in hell do we think we are up to?"(Alvesson 2003:176-177)

Ovenfor fremhævede citat beskriver de udfordringer der kan forbundet med feltarbejde. Kernen ved dette er, at da jeg selv også har samme baggrund som informanterne, og i den sammenhæng har gennemgået den samme socialisering, som især de unge har gennemgået, er det således, at vi tit i interview processerne er indforstået med hinanden. Dette resulterer i, at jeg i interviewene fik svært ved, professionelt at distancere mig fra dem.

"(...)While conventional ethnography is basically a matter of the stranger entering a setting and "breaking in", trying to create knowledge through understanding the natives from their point of view or their reading of acts, words and material used, self-ethnography is more of a

struggle of “breaking out” from the taken for grantedness of a particular framework and of creating knowledge through trying to interpret the acts, words and material used by oneself and one’s fellow organizational members from a certain distance. “breaking out” from the taken for grantedness of a particular framework and of creating knowledge through trying to interpret the acts, words and material used by oneself and one’s fellow organizational members from a certain distance”(Ibid 200:176-177)

For at undgå de ovenfor nævnte udfordringerne i interview processerne, har jeg brugt en del tid på at forberede mig grundigt til hver enkelt interview. Næste afsnit viser præsentation af informanter:

Præsentation af informanter

Figur 3. Skemaet herunder viser centrale data om specialets informanter og hvilke kriterier de valgt ud fra. Her kommer også beskrivelser af informanterne og efterfølgende de etiske overvejelser, der er knyttet til processen med empiriindsamlingen,

Informantens Navn og alder	Familie og status	Antal år i Dk	Status vedr. arbejde og uddannelse i Dk	Status vedr. arbejde og uddannelse i Somalia
Marium 49 år	Skilt og bor sammen med sine tre unge	18 år	Sprogskole, kurser er nu køkkenmedarbejder.	Folkeskole.
David 58 år	Gift	Etnisk dansk	Erhvervsskolelærer.	
Kulen 50 år	Gift og har to børn	19 år i Dk	Sprogskole og er nu	Landbrug og fødevarer -

			Taxichauffør	uddannelse. Har arbejdet i landbruget i Somalia
Mohamed 23 år	Bor sammen med sin forældre	Har boet i Dk siden han var 9 år	Folkeskole og erhvervsskole. Har haft fritidsjob	
Ali 25 år	Bor alene	Født og opvokset i Dk	Folkeskole erhvervsskole	

Marium:

Marium er enlig mor, født i Somalia men opvokset på et asylcenter i Kenya. Hun kom til Danmark, som familiesammenført, da hun i Kenya mødte sin tidligere mand, som boede i Danmark. Her blev hun gift med ham, da han havde asyl i landet og de er efterfølgende flyttet til Danmark. Parret boede i København, hvor de sidenhen er blevet skilt. Hun er interessant i undersøgelsen, da hendes søn går på erhvervsskole og i følge af hende har sønnen udfordringer i uddannelsen, både fagligt og socialt. Dette har hun forsøgt at tale med både den pågældende uddannelse og kommunen om, men der er desværre ikke nogen, der reagerede på dette. Marium kontaktede jeg i gennem somalisk kvindeforening i København. Hun fortalte, at hun bekymrer sig meget om hendes søns fremtidige uddannelse, fordi hun ikke kunne hjælpe ham med den, på grund af egne sproglige udfordringer med det danske sprog. Dog ser jeg Marium som kompetent moder, der ønsker at støtte hendes søn. Interviewet med hende foregik i hendes hjem, da hun selv ønskede dette, fordi hun var mere tryk ved det. Begrundelsen for at jeg interviewede med hende var, at hendes beretninger (interviewet) kan kaste lys over specialets problemstilling, men det kan også belyse, hvordan man kan via forældresamarbejdet kan skabe forandring, i forhold til samarbejdet mellem somaliske forældre og erhvervsskoler, for derved at styrke de unges potentiale til at gennemføre deres uddannelse.

David

Den anden informant jeg interviewede, hedder David. David er klasselærer på den erhvervsskole, som jeg har foretaget feltarbejdet på. Han har jeg fået kontakt til gennem en kammerater, der har arbejdede som tolk i Københavns Kommune. David har arbejdet på erhvervsskole gennem lang tid, og han har undervist en del unge med flygtninge og indvandrerbaggrund. Dermed har han erfaring med, hvilke slags udfordringer unge med minoritetsbaggrunde oplever i erhvervsskoleuddannelserne.

I den tid, hvor jeg var i feltet snakkede David og jeg meget om de unge somalieres udfordringer i uddannelsen, hvor han i den sammenhæng fortalte mig, at generelt set kan en del af de unges udfordringer i uddannelsen baseres på de strukturelle. Dette vender jeg også tilbage i analysen

Kulan:

Den anden informant, som jeg interviewede, er en mandlig forældre med somalisk baggrund, og her kaldes han "Kulan". Kulan bor i København med sin kone og to børn. Han har uddannelse fra Somalia, men det er ikke lykkedes for ham at anvende sin uddannelse i Danmark. Sprogligt taler han godt dansk og har arbejdet indenfor forskellige brancher, såsom rengøring og transport.

Jeg fik kontakt til ham igennem en somalisk cafe i København, hvor en af mine kammerater arbejder. I nævnte cafe har jeg lagt nogle pjecer, hvor det fremgik, at jeg søgte informanter med somalisk baggrund og jeg i den sammenhæng givet til dem mit telefonnr. Da han har set pjecerne, spurgte han min kammerat, som arbejdede i cafeen, om oplysninger om mig og derefter kontaktede han mig selv. Her aftalte vi at mødes på en cafe i København og under dette møde fortalte han, at han ønskede at være med til undersøgelsen, som informant. Dette bunder i, at han dels blev inspireret af undersøgelsens genstandsfelt og samtidig har han en historie, han har oplevet via forældresamarbejde, som han også vil dele med mig. Historien går ud på, at han har to unge i folkeskole, en dreng og en pige. En dag blev han indkaldt til samtale i skolen, hvor han på mødet fik at vide, at hans søn muligvis skulle sendes til specialklasse på en anden skole. Begrundelsen for dette ifølge af ham var, at skolens aktører havde mistanken om, at deres søn havde ADHD symptomer.

Her faderen blev sur, da han mente, at hans søn var rask og ikke havde brug for hverken psykologisk udredelse eller specialklasse. I den sammenhængende besluttede familien at tage deres to unge ud af skolen, hvorefter samarbejdet mellem skolen og familien eskalerede endnu mere. Her blev kommunen nødt til at gribe ind i familien, og i den sammenhængende blev hele familien økonomisk sanktioneret og begrundelsen fra kommunen var ifølge faderen, at familien ikke samarbejdede med myndighederne. Problemet er det, at man i Somalia kulturelt set ikke kender begrebet ADHD og dermed misforstod forældrene, hvad deres søn fejlede og hvorfor han skulle til en anden skole. Denne historie er interessant, da den kan stå som model for de kulturelt baserede misforståelser, der muligvis kan forekomme i forhold til forældresamarbejdet mellem de somaliske forældre og aktører i folkeskolen.

Mohamed:.

Den fjerde informant, jeg interviewet, er en ung fyr, som jeg i interviewet kalder "Mohamed" Mohamed kom til Danmark som barn sammen med sin forældre, der er flygtede fra borgerkrigen i Somalia. Han gik i den klasse i erhvervsskolen, hvor jeg har foretaget feltarbejdet. Mohamed ville være elektriker. Han var glad for sin uddannelse og var socialt inkluderet i klassen også, og således mødtes han og de etniske danske unge i klassen nogle gange udenfor skoletiden, for at gå i byen sammen. Ingen af hans forældre har uddannelse fra hverken Danmark eller Somalia, men ifølge ham støttede de ham, for at han kunne realisere sin drømmeuddannelse.

Allerede i folkeskolen har Mohamed haft udfordringer både fagligt og socialt. Dette resulterede i, at han i skolen blev mobbet, og dette gjorde, at han begyndte at slås med de andre børn. Herefter blev han sendt til forskellige skoler, som ifølge ham ikke kunne hjælpe med at ham med at lære de basale danskundskaber. Muhammeds mor er syg og han hjælper familien og sine søskende. Dog her skal det fremhæves, at da jeg først gange mødtes med Mohamed, var han ikke så glad for at blive interviewet og dette udsprang ifølge ham af, at han ikke var stolt af at fortælle hverken sin eller sin families livshistorie. Men efter han og jeg mødtes flere gange i erhvervsskolen, og her talte sammen om undersøgelsen, begyndte han at åbne op for at blive interviewet.

Begrundelsen for, at jeg i den sammenhæng interviewede Mohamed var, at hans interview kan bane vejen til at skabe bedre forståelse af de unge somalieres udfordring i erhvervsskolerne og ikke mindst deres positionering i folkeskolen også. Dette baseres på, som tidligere fremhævet, at der er en række af undersøgelser, der påpeger udfordringerne i erhvervsskolerne for unge med minoritetsbaggrund, og at dette kan have rødder tilbage i folkeskolen. Dermed er det vigtigt i forhold til at kunne belyse foreliggende speciales problemstilling, at dykkes ned i, hvilken sammenhæng der kan være mellem de unges positionering i grundskolen og deres udfordringer senere i ungdomsuddannelserne.

Her til sidst i rækken af beskrivelserne af mine informanter, vil jeg fremhæve den sidste af informanterne, som kaldes Ali.

Ali:

Ali er født i København af somaliske flygtninge forældre. Forældrene er en del af den gruppe somaliske flygtninge, der kom til Danmark 90'erne efter at borgerkrigen i Somalia var brudt ud. Det vil sige, at familien kom først i Tyskland og derefter videre til Danmark. Hans far er uddannet ingeniør både i Somalia og i Rusland.”(der er mange fra den somaliske elite, der fik uddannelse i Rusland og dette skyldes, at det tidligere regime i Somalia var venligt stemt overfor det Russiske regime)” Moren er uddannet i Somalia som sygeplejerske, men ifølge Ali er der desværre ingen af hans forældre, der har haft mulighed for at få job med deres profession. Ifølge Ali har dette præget familien, og forældrene endte med at blive skilt og i den sammenhæng begyndte faderen at få såkaldte psykosociale problemer. Ali taler flydende dansk, men har haft mange problemer og dette udspringer af, at han allerede i folkeskole startede med at få udfordringer med både indlæringsproces og det sociale. Dette har han, ifølge ham, forsøgt at rette op. Efter folkeskolen startede han i erhvervsskole, men droppede til sidst fra på uddannelsen.

Det der kan være opsigtsvækkende i Alies` s beretninger er, at da han var elev på erhvervsskolen, gik han og hans kammerater på gaden i København og ”lavede ballade”, uden at de sociale myndigheder blev klar over det, og derved ikke greb ind. Kernen i dette er, at ifølge af ham, kendte systemet til familiens udfordringer i samfundet, men der var ikke nogen, der havde grebet ind i familien for at hjælpe Ali. Til sidste opdagede ”systemet” og familien Ali`s problemer, da politiet tog ham for at have lavet groft hærværk.

Ali`s interview er interessant, da den indeholder forskellige problemstillinger der kan kaste lys over speciallets problemstillingen især forældresamarbejdet

Ethiske overvejelser

Når man taler om kvalitativ forskningsmetode er det sådan, at de fleste forskere i feltet profilerer, at metoden er præget af etiske dilemmaer eller sagt på anden måde, at den knytter sig til en del etiske udfordringer (Brinkmann & Tanggaard 2010: 431.) I praksis er det ved at anvende kvalitativ forskningsmetode vigtigt, at man som forsker allerede starten af sin undersøgelse er opmærksom på, de etiske dilemmaer, der kan opstå i og forud for undersøgelsen. Samtidig er relationen mellem informant og forsker essentiel i den kvalitative forskning, som jeg var inde på tidligere, at samspillet mellem interviews personen og forskeren kan blive præget af et asymmetrisk magtforhold. Jeg vil derfor redegøre for de etiske overvejelser og hensyn, som har knyttet sig til foreliggende speciales interview proces. Under kontakten med informanterne har jeg undervejs tydeliggjort for informanterne, hvad undersøgelsens formål er, og derudover har jeg informeret dem om, at det er frivilligt at deltage i interviewet. Informanterne er også blevet informeret om, at deres udsagn og personligt data er beskyttet, og at det er begrænset, hvem der kan få adgang til at læse deres beretninger. I den sammenhæng har jeg også oplyst informanterne om, hvordan jeg vil anvende deres interview til undersøgelsen, og dette har jeg gjort på baggrund af, at nogle af informanterne, især de to tidligere nævnte forældre (informanter), ikke har nogen erfaring med at blive interviewede. Derfor var det helt oplagt for mig at forklare dem, hvordan interviewet skulle anvendes i undersøgelsen. Jeg har valgt at give alle informanterne fiktive navne, da de selv ønskede at være anonyme og her er det vigtigt også at fremhæve, at alle fem interviews, som jeg havde udarbejdet, er optaget på mobiltelefon, hvorefter jeg overført samtalerne til computer. Dette skal slettes efter undersøgelsen er færdigt. Således vil næste afsnit omhandle speciallets teoretiske inspiration.

Teoretiske inspiration

Som tidligere beskrevet anvender jeg i analysen Axel Honneth`s teori om anerkendelse. ((Nørgaard 2005: 64). Dog i den sammenhæng anvendes også læringsteoretikeren Jack Mezirows begreb om transformativ læringsteori. Og de to teorier præsenteres i dette afsnit.

Axel Honneth

Honneth er en tysk professor og filosof, som også skriver sig ind i kritisk teoris tradition.

Axel Honneths anerkendelsesteori kan kategoriseres som socialfilosofi, der bygger på Rousseaus tilgang. Hvis man forholder sig til Honneths forskning af begrebet anerkendelsen, kan den tydelig ses, at den også meget er inspireret af andre store tyske filosoffer, såsom Immanuel Kant (som selv udforskede i begrebet agtelsesoptik som er det at respektere og beundre nogen eller noget; positivt omdømme som en person har blandt andre) (Nørgaard 2005:64).I teorien profilerer Honneth, at alle former for sociale relationer rummer gensidige moralske krav og at sociale forhold er anerkendelsesforhold. Forstået på den måde, at de menneskelige relationer bygger på moralsk krav om, at anerkendelsen af hinanden er til stede Det interessante ved selve teorien er, at den ikke kun beskæftiger sig med anerkendelse i relationel forstand, men også tager udgangspunktet i de strukturelle betingelser, der kan være med til at begrænse det enkelte individs selvrealisering: (..) ” *Sociale problemer kan ikke kun undersøges i relation til den politisk-moralske legitimitet, men det er samtidig væsentligt at forstå, at menneskers livsformer er afhængige af samfundets strukturer og mulige strukturelle forhindringer for det enkelte individs selvrealisering*” (Honneth 2005: 13-15)

Historisk set har Honneths anerkendelsesbegreb været en inspirationskilde for det danske socialpædagogiske felt og i den sammenhæng skrev en lektor fra Aalborg Socialpædagogiske Seminarium i år 2005 i et tidsskrift for Socialpædagogik :” *at det er min opfattelse, at den grundholdning, som udtrykkes gennem anerkendelse, må være selve den kerne, som pædagogik er gjort af. I mødet med den anden må der være en anerkendelse, en respekt og en forståelse tilstede*” (Nørgaard 2005: 1)

For at komme nærmere begrebet anerkendelse, analyserer også Honneth i sin forskning begrebet “*usynlighed*”. Forstået, som det der sker, når man måske nok fysisk er observeret, men hvor man socialt er usynlig, altså overset og negligeret. (Nørgaard 2005: 66). Disse iagttagelser bruges til at skelne mellem det at erkende den anden i en basal forstand og det at anerkende den anden, og for også at tydeliggøre hvori anerkendelsen, eller manglen på samme kan iagttages.

” (...) For hvad med de isolerede og udstødte, hvis kamp om anerkendelse kun eksisterer i en før sproglig form? Den opgave, som formuleres mellem linjerne i *Kamp om anerkendelse*, er nemlig at artikulere de skjulte lidelses-, urets-, ringeagts- eller krænkelserfaringer, som aldrig kommer til offentlig eller politisk drøftelse, men holdes nede af det offentlige hegemoni eller den herskende politiske diskurs, og som derfor aldrig bliver gjort til genstand for politik.” (Honneth, 2005:13-15). Anerkendelsesteorien lægger vægt på, at den enkelte samfundsborger kun kan opnå anerkendelse i en gensidig relation med andre mennesker, og fremhæver de sociale relationers betydning for udviklingen af en anvendelig personlig identitet. Honneth beskæftiger sig bl.a. med normative ideer om ”det gode liv” og sonderer mellem tre former for gensidig anerkendelse, som er nødvendig for en vellykket identitetsdannelse. Og dette defineres af det emotionelle, det rationelle og det solidariske. Eller som det i andre sammenhængende kaldes, i den private sfære, den retslige sfære og den solidariske sfære. Og her er det vigtigt at præcisere, at mangel af disse, ifølge Honneth, kan føre til kränkelsen af individs personlighed. Derfor er det vigtigt, at alle tre faktorer er til stede, for at kunne konstruere en sund personligheds identitet. (Nørgaard 2005: 67)

Privatsfæren:

Her er familien vigtig, da der her baseres den emotionelle anerkendelse, eller som det hedder hos Honneth, affektiv. Denne skaber forudsætning for at kunne indgå i et hvilket som helst intersubjektivt forhold.

Familiens kærlighed skaber den grundlæggende individuelle selvtillid, som er en uomgængelig basis for den autonome deltagelse i det offentlige liv, siger Honneth (Ibid 2005:67)

Den retslige sfære:

Denne tager udgangspunktet i, at man har følelsen af, at ens egen rettigheder i samfundet eller fællesskabet er beskyttet af loven. Og ved at opleve den form for anerkendelse, udvikleres man som kapabel borger med selvagtelse, med rettigheder og muligheder som alle andre.

Den solidariske sfære:

Denne form for anerkendelse omhandler individets følelse af at blive anerkendt i samfundet, som fuldgyldigt medlem med kompetencer og evner til at bidrage til samfundets reproduktion. Ifølge Honneth møder man i fællesskabet specifikt den form for anerkendelse, når man eksempelvis kommer ind på arbejdsmarkedet og dermed kan bidrage til fællesskabet via sine evner og kompetencer. Herved udvikles selvværdsættelse (Nørgaard 2005: 64). Ved at blive anerkendt i de sociale fællesskaber, kan dette være med til at give individet muligheden til at udfolde sin personlighed

I dag arbejder han i det samme embede, som Jürgen Habermas har arbejdet med i en årrække. Hans teoretiske erkendelse tager udgangspunktet i, at den enkelte samfundsborger kun kan opnå anerkendelse i gensidig relation med andre og i den sammenhæng fremhæves sociale relationers betydning for at kunne udvikle en anvendelig identitet. Herefter præsenteres specialets næste teori som er transformativ læring

Transformativ læring

Ophæves manden for teorien transformativ læring er den Amerikanske voksenuddannelses forsker, som hedder Jack Mezirow. (Illeris 2012: 156) Han formulerede transformativ læringstilgang i 1978, hvor han igennem mange år arbejdede med den som en del af hans PH D (Jack Mezirow 2012: 156) Hvis man ser på hans karriere, har han således siden slutningen af 1970'erne været en centrale progressiv kraft i det Amerikanske voksen uddannelses system. Her havde han desuden arbejdet i en årrække, som professor ved det kendte Teachers College på Columbia University i New York. I dag er Mezirows begreb (transformativ læring) velkendt og udbredt stor set i det meste af verden og er bl.a nævnt i eget videnskabelige tidsskrift og ved internationale konferencer (Mezirow 2012:157)

“(..) Transformativ læring kan defineres som den proces, hvorved vi omdanner problematiske referencerammer, antagelser og forventninger, så de bliver mere omfattende, indsigtfulde, fordomsfri, reflekterende og følelsesmæssigt åbne for forandringer (Jack Mezirow 2012:157).

I forhold til sin forskning omkring transformativ læring indrømmede Mezirow, at han her var meget inspireret af den amerikanske kvindebevægelse, som kæmpede for kvindernes ret til at få både uddannelse og karriere, på lige fod med mænd. Dette var han interesseret i, og specielt i de kvinder, der efter længere tid som hjemmegående, besluttede sig til at få uddannelse og dermed komme ind på arbejdsmarkedet. Her observerede han eksempelvis, hvordan kvinderne via uddannelsen ændrede sig/ blev transformeret i deres liv mht antagelser og vaner. Det vil sige, hvorledes kvindernes livsværdi og syn på livet ændrede sig, ved at de tilegnede sig en ny viden.

“(...)erkendelse har stærke følelsesmæssige og viljemæssige dimensioner, hele individets følsomhed og lydhørhed bruges i udviklingen, fortolkningen og transformationen af mening. Transformativ læring indebærer især en subjektivt ændret forståelse, ofte en stærkt truende følelsesmæssig oplevelse, hvor vi er nødt til at være opmærksom på både de antagelser, der undergraver vores forestillinger, og de der støtter vores følelsesmæssige reaktioner i forhold til behovet for forandring”(Illeris 2009:76)

Som det fremgår tydeligt i ovenfor fremhævet citat er det således, at transformativ læring er forbundet med både den enkelte følelsesmæssigt og viljen til at eksempelvis at ændre sin eksisterende mening. Dette kan ifølge Mezirow forekomme ved at man, via indlæringsproces, formår at tilegne sig ny viden, der kan udfordre ens egen livs antagelse, vane og overbevisning. Med dette opererer Mezirow med tre centrale begreber, som han i den sammenhæng profilerer sig med, at de kunne være forudsætningen for, at transformativ læring kunne forekomme hos aktøren. Disse er *kritisk refleksion, meningsskemaer og meningsperspektiv* ((Illeris 2009:76).

I forhold til meningsskemaer ses det på den måde, hvorpå vi organiserer de nye læring, som vi tilegner os. Det vil sige, at ifølge Mezirow organiserer mennesker de nye forståelser i meningsskemaet med forskellige indholdsområder og dette har eksempelvis indflydelse på vores vaner, implicit, regler der styrer vores fortolkninger og den måde, hvorpå vi ser verden. (Ibid 2009:76). Med meningsperspektivet er dette individs livsopfattelser, formodninger og overbevisninger, som aktøren via erfaring har tilegnet sig gennem barndom og ungdom.

(referenceramme) De fungerer så både bevidst og i høj grad ubevidst, som styrende for vores indstillinger og de determinerer vores livs antagelser. Den tredje og sidste begreb, som Mezirow forholder sig igennem den transformative læringsteori er begrebet kritisk -refleksion.

Her kan det siges, at set ud fra Mezirows perspektiv er kritisk refleksion selve kernen i transformativ læring. Dette baseres eksempelvis på, at ved at kunne forholde sig kritisk reflekterende overfor egne nævnte eksisterende livs antagelser, vaner og sågar ens egen livsværdi, er det muligt, at forandringen af individet kan forekomme. Det vil sige, at det ikke kun er nok med tilegnelsen af nye viden, men her er det vigtigt at forholde sig kritisk reflekterende overfor sin egen værdier og den måde, hvorpå man forholder sig livet.

Ifølge en af landets pionerer, forsker i transformativ læring og voksen efteruddannelse, Knud Illeris, bør man forholde sig kritisk reflekterende i forhold til at tilegne sig ny viden. Han har bl.a. sagt: *“(...) at set ud fra Mezirows perspektiv er kritisk refleksion andet og mere end bare refleksion i almindelighed Dette bygger på*

- *at man identificerer udfordrende antagelser*
- *at man udfordrer sammenhængs betydning*
- *at man prøver at forestille sig og undersøge andre muligheder*
- *og at disse forestillinger og undersøgelser fører til en refleksiv skepsis”(Illeris 2006:77)*

Illeris er ikke kun forsker omkring begrebet transformativ læring, men han er i den kontekst også en banebrydende læringsforsker, som har udviklet en læringsmodel, som herhjemme er en velkendt model, der på eminent facon forholder sig til læringsprocessens forskellige dimensioner.(Se figur 4 i næste side)

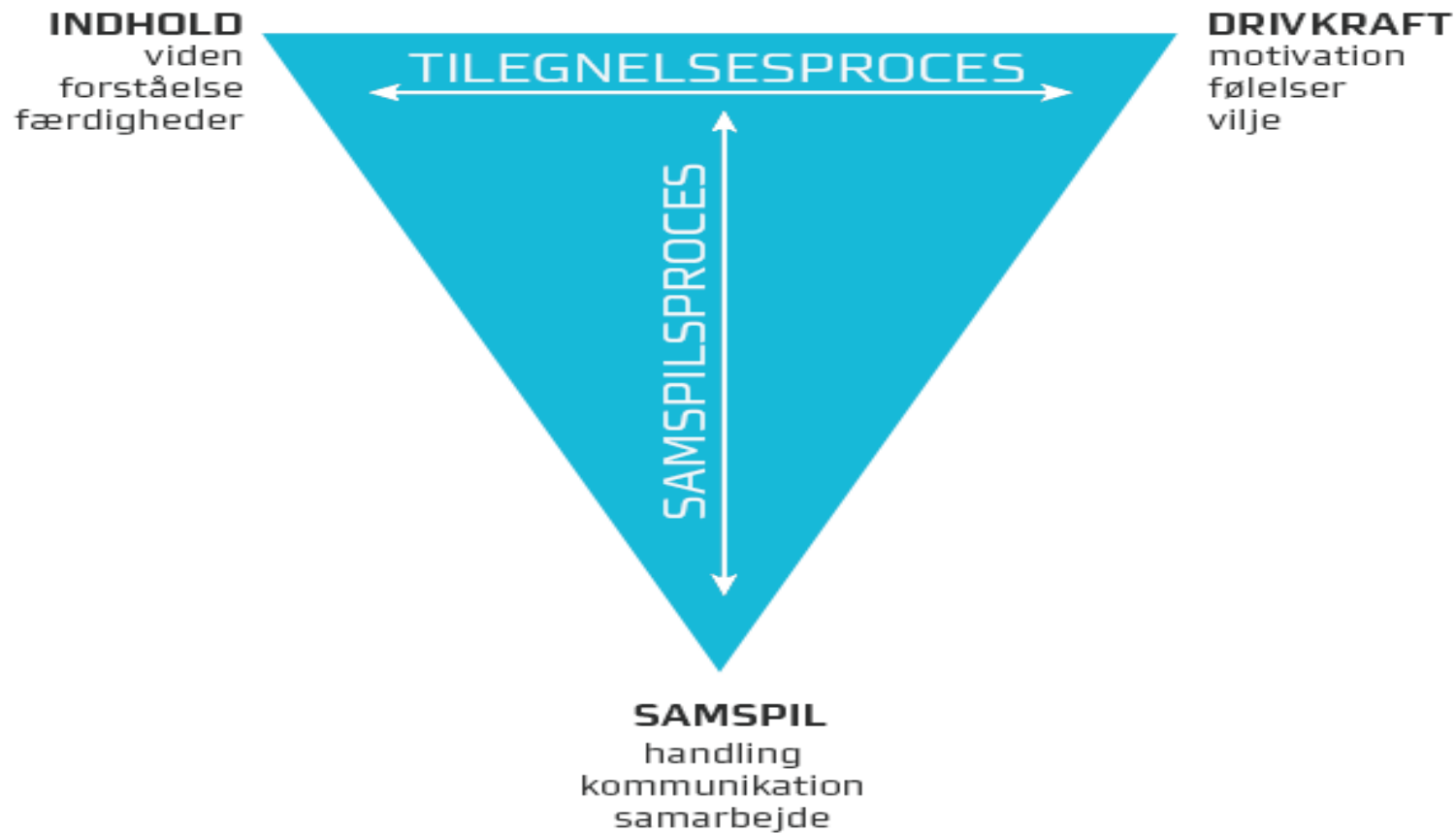
Pointen er, at Illeris profilerer begrebet læring, der som proces har forskellige dimensioner og for at en given indlæringsproces skal kunne implementeres, skal alle ovenfor nævnte dimensioner af læringsprocessen være til stede (Illeris 2006:38)

Begrundelsen for, at ovenfor nævnte læringsmodel bringes på banen er, at den vil blive anvendt i analysen, især omkring indlæringsprocessen hos de unge med somalisk baggrund i folkeskolen

. Hvis man her betragter trekanten fremgår det, at den i alle sine vinkler indeholder, hvad Illeris kalder lærings tredimensioner, og disse er: *Indhold, drivkraft og samspil*. Se trekanten i nedenunder igen

Indhold:

Indholdet er, ifølge Ileris, selve læringsprocessens objektivmål. Med andre ord, at enhver læringsproces har formål, som deltagerne skal kunne opnå eller forstå. Det kan her være eksempelvis, at deltagerne skal have bedre kompetence indenfor dansk sprog eller at deres faglige viden indenfor bestemte område skulle forbedres. På denne baggrund er det sådan, at indholdet repræsenterer læringsprocessens formål.

Figur 4: (Illeris 2009:39)**Drivkraften:**

Drivkraften er den psykiske energi, man mobiliserer, når der skal læres noget nyt. Her kan det siges eksplicit, at lærings drivkraftens indeholder den vilje og motivation, der givetvis er forbundet med at lære noget. (Illeris 2006: 90).

“(…) drivkraften udgøres af hvad der i dagligsproget typisk betegnes med ordene, følelser, motivation og vilje. Det drejer sig som nævnte om mobilisering af den mentale energi, som læringen kræver, vi engagerer os grundlæggende i denne mobilisering for hele tiden at opretholde mentale og kropslige balance” (Illeris 2006: 41) I den sammenhæng fremfører Illeris, at nogle gange kan drivkraftdimensionen være en af de vigtigste dimensioner af selve indlæringsprocessen, da viljen og motivationen er kernen til selve indlæringsprocessen. (Ibid 2006,41). Herefter kommer således, hvad ifølge nævnte forsker betegnes som en af den vigtigste dimension omkring vor tids læringsproces og dette er samspil dimensionen.

Samspil:

I samspil dimensionen drejer den først og fremmest om samspillet mellem den lærende og dens ydre påvirkning. Dette baseres på, at set ud fra Illeris perspektiv har læringen, som en proces både en individuel og en social side.

.”(...) læring er imidlertid ikke noget, der kun foregår i det enkelte individ. Tværtimod er læring altid indlejret i en social og samfundsmæssig sammenhæng, der giver impulser til og sætter rammer for, hvad der kan læres og hvordan” (Illeris 2006,32)

Her hævdede Illeris, at i den historiske baggrund ved begrebet ”læring”, interesserede lærings forskningen sig udelukkende for det såkaldte individs centrerede læring Her forholdt man sig konkret i forskningen til, hvordan det lærende individ tilegner sig det, de skal læres. I sidste 15-20 år begyndte man derimod i læringsfeltet at interessere sig for lærings sociale og samfundsmæssige sider.

For at vende tilbage til udgangspunktet kan det her siges, at i læringstrekanten fremgår i alle vinklerne nogle begreber, som ifølge Illeris kunne være eksempler på, hvad enhver af vinklerne kunne repræsentere. Og i forhold til samspillets vinklen/dimensionen fremgår i: *handling, kommunikation og samarbejde*. Disse ord beskriver, hvad samspillets dimension i læringsprocessen kunne indeholde (Illeris 2006: 43). Her til sidst i teori afsnittet vil jeg gøre opmærksom på, at i specialets analyse vil jeg være åben overfor andre teoretiske vinkler, som kan bidrage til besvarelse af specialets problemstilling. Hensigten med at inddrage flere teoretiske perspektiver undervejs er, at disse teorier kan understøtte

fortolkningen på flere forskellige niveauer og dermed være med til at give nuanceret billede af de unge somalieres udfordringer i erhvervsskolerne. Efter disse teoretiske redegørelser kommer der i næste afsnit specialets empiri analyse, efterfølgende af specialets konklusion.

Empirianalyse

Specialet er selvsagt struktureret ud fra en ambition om at kunne besvare min problemformulering bedst muligt. For at gøre dette, har jeg i dette afsnit opstillet mine arbejdsspørgsmål som overskrifter og efterfølgende analyseres. Alle specialets transskriberinger fremgår sidst i specialet som bilag. Det vil sige, at bilag et = interview 1 og bilag to = interview 2 etc.

I forhold til empiri- analysen vil der indgå citater fra informantens udsagn. Dette for at fremvise mine påstande i forhold til de antagelser jeg gør mig, i forhold til informanternes udsagn om deres egne oplevelser i erhvervsskole og i samfundet.

I alle interviewene bliver jeg kaldt "I", hvorimod informanterne kaldes første bogstav af deres fiktive navne.

Hvad viser undersøgelser om risiko for frafald blandt unge med somalisk baggrund i erhvervs skolesammenhæng?

De unge somaliere i erhvervsskolens udsagn viser, at de unge har forskellige udfordringer, såsom at kunne afkode det faglige, især dansk, og at kunne positionerer sig i skolen.

Mohamed beskriver således:

"(...)Nej, vi var fire unge med somalisk baggrund, men efter at vi var færdige i grundforløbet, så var kun mig, der tilbage i klassen, fordi de andre tre synes, at det var svært for dem, selv om de havde været i landet længere, end jeg har været" (Mohamed) og mit materielle

I: Hvad var det, der var svært for dem i uddannelsen?

(...)”det man kalder ”fagsprog” i skolen, det var svært for dem, og dette er det værste for indvandrere, altså selvom de kan snakke dansk, så får de vide, at de ikke kan tale dansk og her bliver drillet med det i klassen, da man ikke kan finde ud af sproget og fagligheden” (Mohamed). (Mit materiale.)

Mohameds oplevelser går igen i de unges fortællinger. Her fortæller han også i ovenfor fremhævet citat, at mange af de unge har svært ved fagligheden og i den sammenhæng bliver de også drillet i skolen med, at de ikke kan dansk.

Problemet med de unges faglige udfordring i erhvervsskolen er, at den ikke kun gør det svært for dem at komme igennem uddannelsen, men også at de ekskluderes fra uddannelsen. Det vil sige, at deres manglende fagligheder positionerede dem i feltet, som nogle svage grupper, som ikke er fagligt dygtigt og som sagt i ovenfor bliver drillet af dette

“(…)Det væsentlige for Wenger er ikke det sociale element i læringen, for det kan kun udskilles på et analytisk plan, men derimod at selve det at lære kun kan forstås i et socialt perspektiv som uadskillelige del af menneskelivet og herunder de forskellige praksisfællesskaber, vi indgår i - fx familien, hverdagslivet, arbejdslivet eller en uddannelsesinstitution”(Illeris 2012:140).I ovenstående citat argumenteres, at læring, som proces, er noget der er forbundet med sociale samspil. Med andre ord, at i individets indlæringsprocessen er dette afgørende, hvordan den enkelte er positioneret i skolens praksisfællesskab.

Set ud fra Axel Honneth`s forskning om forskellige anerkendelsesformer er det således, at han opererede i sin forskning med et begreb, som han kalder ”usynlighed” eller det med at være usynlig.

“(…)for at nærme sig begrebet anerkendelse analyserer Honneth også begrebet usynlighed, forstået som det, der sker, når man måske nok fysisk er observeret, men hvor man socialt er usynlig, altså overset, negligeret”(Britta Nørgaard 2005:64)

I ovenfor nævnte begreb om usynligheden eller rettere sagt at være usynlig, drejer det sig om ikke at blive anerkendt eller at blive overset. Eksempelvis, at man i et socialt praksisfællesskab eller i et givent socialt fællesskab, hvor man fysisk er til stede, ikke bliver anerkendt i forhold til sin tilstedeværelse. Og hvad denne manglende anerkendelse kunne medføre for den enkelte

Dog her skal det tilføjes også, at ifølge Honneth anvendes begrebet usynligheden i anerkendelsens forskning. Med andre ord, at den bruges til at kunne dokumentere eller at kunne iagttage i forskningen, den manglende anerkendelse af individet. (Ibid 2995:64).

Sagen er problematikken omkring de unge med flygtninge og indvandrere baggrunds faglige udfordringer i erhvervsskolerne. Her viser en del af undersøgelser på området, at denne problemstilling har rødder i folkeskolen.

De unges manglende faglighed

Det vil sige, at statistisk set er der en del parametre der påpeger, at mange unge med flygtninge og indvandrere baggrunde forlader folkeskolen uden at have tilegnet sig de faglige kundskaber, der kunne være nødvendige for dem, for at kunne klare sig i ungdomsuddannelser.

Her udtalte ¹⁰Manu Sareen, som er integrationskonsulent og medlem af Københavns Borgerrepræsentation for de radikale i DR.dk 22/9/2007.

Citat. "at erhvervsskolerne i virkeligheden har en umulig opgave, fordi folkeskolerne udstyrer de unge med flygtninge og indvandrere baggrunde en meget lav faglighed"

I ovenstående citat pointerede integrationskonsulenten, at en stor del af specialets målgruppe allerede i grundskolen ikke formåede at tilegne sig de faglige kompetencer, der kunne være afgørende for dem, for at kunne afkode fagligheden i ungdomsuddannelserne. Denne oplysning er desværre ikke noget nyt på området, da aktørerne i feltet i lang tid har været bekendt med de unge med flygtninge og indvandrere baggrunds vanskeligheder og udfordringer i folkeskolen. Dette baseres på en rapport, der er udarbejdet af Århus kommune, og som tager udgangspunkt i de unge somalieres trivsel i folkeskolen. Her har man undersøgt 454 unge mellem 8-17 år. Undersøgelsen viste faktisk, at 30,6 procent af den

¹⁰ Salomonsen 2015

ovenfor nævnte gruppe er henvist til Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning (PPR) på grund af især faglige og sproglige problemer. Samtidig viser undersøgelsen også, at somaliske unge har flere både fysiske og psykiske helbredsproblemer end andre tosprogede unge. Og de unges psykiske problemerne stammer især fra ubearbejdede krigstraumer. Det der er bemærkelsesværdigt i ovenfor nævnte undersøgelse er, at den også anbefaler, at man skal samarbejde med de unges forældre, for at kunne støtte de unge somalierne i skolen.¹¹ Dog er det vigtigt at præcisere, at hvad der angår ovennævnte unge somalieres krigstraumerne, behøver det ikke at være noget, de unge selv havde oplevet. I en del undersøgelser, foretaget i familier med krigstraumer, påpeges det således, at børn af disse familierne også kunne udvikle det såkaldte sekundære traume. Dette resulterer for børnenes vedkommende, at de kunne udvise symptomer, såsom angst, manglende søvn og indlæringsvanskeligheder.¹² For at vende tilbage til udgangspunktet er det sådan, at når man taler om de unge somalieres udfordring i erhvervsskolerne, har de unge ikke kun problemer med fagligheden. Her menes, at mange af de unge også har svært ved at positionere sig i skolen. Denne påstand underbygger jeg med en kvalitativ undersøgelse på en Teknisk Skole i Nordsjælland, som jeg udarbejdede, da jeg startede kandidatuddannelsen i læring og forandringsprocesser. Undersøgelserne tog generelt set udgangspunktet i de unge med minoritetsbaggrunds integrationsproces i erhvervsskolerne, hvor jeg her interviewede tre unge med arabisk herkomst, som gik på erhvervsskolen. I interviewene oplyste de tre nævnte unge, at de i skolen har følt sig ekskluderede, fordi mange af de unge med majoritets baggrunde ikke ville være i gruppe sammen med dem, medmindre lærerne opfordrede dem til det. Og dermed var de i skolen nødt til, hele tiden at skulle være i gruppe sammen. (Hersi 2017: 23). Her kan man sige, at ovennævnte problemstilling kunne have forskellige årsager, såsom fordomme og manglende gensidig integration mellem eleverne i erhvervsskolen. Det der er interessant i denne diskussion er, at i forhold til mit nuværende feltarbejde oplyste især de unge informanter også, at de har en oplevelse af at blive ekskluderede i skolen

¹¹ Jørgensen 2000

¹² <http://www.traume.dk/Flygtningefamilien>

De unges positionering i erhvervsskolen

Her beskrev en af en af de unge informanterne sin oplevelse i skolen:

”(...)Fordi lige så snart man har en indvandrer navn, så begynder lærerne og eleverne at snakke med dig om, altså alle de integrations problemer, som nogle af indvandrere laver i landet, hvor man tit bliver stillet spørgsmål om er du medlem af bande? eller er du medlem af Al Shabaab?”

I: Er det lærerne der kunne finde på at spørge sådan slags spørgsmål eller er det eleverne i klassen?

De starter altid med eleverne, altså de begynder med nogle spørgsmål, så kommer også lærerne efter dem, og her spørger de også nogle spørgsmål, så blev du bare en terrorist”.(Mohamed) og det er mit materiale.

I ovenstående citat beskriver Mohamed de fordomme, som han og de andre unge somaliere i erhvervsskolerne kunne komme til at opleve, både fra lærerne og fra elever med etniske danske baggrunde. Eksempelvis kunne lærerne finde på at spørge til de unge med somaliske baggrunde, om de er medlem i bandegruppe eller Alshabab? Al Shabaab er en terrororganisation, der opererer i Somalia, som er tilknyttet til Al Qaeda. Kernen ved dette er, at de ikke kun de andre elever i klassen, der kunne finde på at stille de unge nogle fordomsfulde spørgsmål, men også lærerne. Problemet med den måde, hvorpå de unge i skolen blev talt til er, at det kunne give de unge følelsen af at blive krænkede eller ekskluderede.

“(..) De ord, man vælger at bruge om andre mennesker er ikke ligegyldige. Ord skaber virkelighed”¹³

I ovenfor nævnte citat argumenteres, at ord ikke er ligegyldigt, da ordene kunne have magt til at skabe vor virkelighed.

¹³ Schultz 2019

Pointen er den, at de ord, man vælger at bruge om andre mennesker, kan have indflydelse på et individs selvforståelse. Dette munder faktisk ud i, at vi mennesker spejler os med andre. Dermed kunne opfattelsen af andres meninger om os være med til at have et væsentligt betydning for vores selvbillede. For eksempel, hvis man erfarer eller oplever, at de andre omtaler både om din personlighed og ikke nok med det, men også ens egen etnisk eller kulturelle baggrunde, som værende negativt, så får man følelsen af at blive krænket. Set ud fra Axel Honneths perspektiv opererede han i sin forskning om anerkendelserne, altså en anerkendelsessfære, som han kalder den retlige sfære. Denne form for anerkendelse bundede ud i individets følelse af at blive anerkendt i fællesskabet som værende et menneske med rettigheder og pligter. Hvor ens rettighederne er beskyttet af loven som alle andre medborgere i samfundet.

Det der er opsigtsvækkende i ovenfor fremgået anerkendelsesform er, at her dokumenterede Honneth`s forskning, at hvis et individ oplevede sig som en del af fællesskabet, ville dette generere et menneske med agtelse og respekt for andre:

“ (...)i den retslige sfære mødes vi – ideelt set - som moralsk kapable borgere med agtelse og med rettigheder og muligheder som alle andre”(Britta Nørgaard 2995:64)

Ikke desto mindre, som jeg allerede i indledningsvis var inde på, er mange af de unge somaliske flygtninge statistisk set er i en udsat position, hvor en del af deres familierne er stigmatiseret ¹⁴ Og på den baggrund er det således, hvis de unge også oplever i uddannelsesinstitutionerne, at der ikke er plads til dem, vil dette for en del af de unges vedkommende udfordre deres integrationsproces i samfundet. Dog her skal der gøres opmærksom på, at det ikke er noget problem i enhver skole sammenhængen, at man lavede sjovt og humor omkring hinandens kulturelle og etniske baggrunde. Også om de unge somaliernes baggrunde, men det der anfægtes i ovenfor fremgået sammenhængende er, at dette skulle foregå en præmis, hvor alle elevernes integritet og anerkendelsen er til stede. Her vil jeg nævne et feltarbejde fra en mekanikeruddannelse i Jylland, som blev udarbejdet af en Phd studerende, ved navn Rasmus Petersen, som tog udgangspunkt i de unge med minoritetsbaggrunde og deres inklusionsproces i en Teknisk uddannelse. Forskeren har i et halv år fulgt tre unge med etniske baggrunde, som læste ovennævnte

¹⁴ Tine & Rydzy 2010

mekanikeruddannelse. Her kom forskeren frem til, at nogle af de unge med minoritetsbaggrunde anvendte humoren i uddannelsen for bedre at kunne inkludere sig. De gjorde det ved eksempelvis at kalde sig selv, "Mujaffa" og "perker-danskere". Disse benævnelser kaldes de unge der stammede fra ghettoerne og her kunne det være negative betegnelse. Men dog i visse miljøer især subkultur (hiphop miljø), kunne ovennævnte betegnelserne være slangord, som kunne associeres med at være sej. (Hansen 2014:79-80) I forhold til diskussionen omkring de unges udfordringer ved at positionere sig eller inkludere sig i uddannelsessystemet er det således, at her kunne være interessant at bringe antropologen og forskeren Laura Gillam på banen. Det der er bemærkelsesværdigt ved nævnte forsker er, at hun gennem et halvt år udarbejdede et feltarbejde i en folkeskole i København, hvor der var en del unge med minoritetsbaggrunde. Her kom hun frem med erkendelsen af, at gruppen af de unge med minoritetsbaggrundenes både fagligt og i forhold til positionering havde vanskelighederne i uddannelsessystemet, som allerede startede i folkeskolen, idet de unge fra en tidlige alder i grundskolen oplevede, at i skolen var der forskelle mellem de unge med minoritetsbaggrunde og de andre børn. (Gilliam 2009: 16) Her tilføjede hun også i sit værk, at blandt drenge med muslimske baggrunde, såvel som for børn med danske baggrunde var det en udbredt opfattelse, at udlændinge, især arabere og drenge med muslimsk baggrund var dårlige elever. Hvorimod børn med etniske danske baggrunde var de dygtige elever i skolen. (Ibid: 2009:16)

Hvad viser undersøgelser om unges somalieres erfaring og identitetskonstruktion i folkeskolen og hvad betyder det i forhold til deres gennemførelse af uddannelser på erhvervsskolerne?

Som jeg allerede opridsede i teori afsnittet, vil analysen af både de unges indlæringsproces og ikke mindst med deres identitetskonstruktion i folkeskolen, tage udgangspunkt i Illeris's trekantsmodel.

Begrundelsen er, at ifølge Illeris har læring som proces forskellige dimensioner og for at en given læringsproces kan forekomme, er det vigtigt, at de forskellige lærings dimensioner er til stede. (Se Illeris's modellen i nedenunder)

Teoretisk set omfatter kritisk teorien mennesker:

"(..)kritisk teori bygger på en forståelse af, at subjekterne er vidende og kompetent om egen livssammenhæng og at individernes bestræbelser på

*at håndtere og overvinde barrierer for humanisering rummer potentiale for forandring*¹⁵

I ovenstående citat fremføres, at individet er kompetent og vidende om egen livssammenhæng og i forhold til at kunne skabe forandring omkring individets livsvilkår er det vigtigt, hvorledes individet bestræber sig på, og er i stand til at håndtere og overvinde barrierer for humanisering.

Sagt på en anden måde, for at ændre de unge somalieres både faglige og sproglige udfordringerne i folkeskolen er det afgørende, at man allerede tidligere i folkeskolen tog fat på de unges motivation og vilje til at lære noget. Set ud fra folkeskolens betydning for de unges integrationsproces, understreges vigtigheden af dette af både politikerne og aktører i området. Dette bunder i, at grundskolen er stedet, hvor de fleste unge i samfundet kommer igennem, og hvor de både kan tilegne sig kundskaber og de værdier, som samfundet bygger på. (Gillam 2009:15)

Sagen er den, at man statistisk set regner med, at næsten en ud af ti elever i folkeskolen er tosprogede, men dog svinger andelen meget fra skole til skole.¹⁶

Det, der er bemærkelsesværdigt her er, at en del undersøgelser på området pointerede, at mange af eleverne i ovennævnte gruppe havde vanskeligt ved, eksempelvis at gennemføre folkeskolens afgangseksamen.¹⁷

I forhold til de unges faglige udvikling, vil jeg i dette afsnit lægge vægt på de unges tosprogede udvikling og identitetskonstruktion. Det vil sige deres danske og modersmåls udvikling for at de kunne bedre klare sig fagligheden i folkeskolen.

De unge tosprogede sprogligt og identitetsdannelse i folkeskole

Som nævnt ovenfor er det således, at analysen af de unges tosprogede og identitetskonstruktion i folkeskolen, at den tager udgangspunktet i

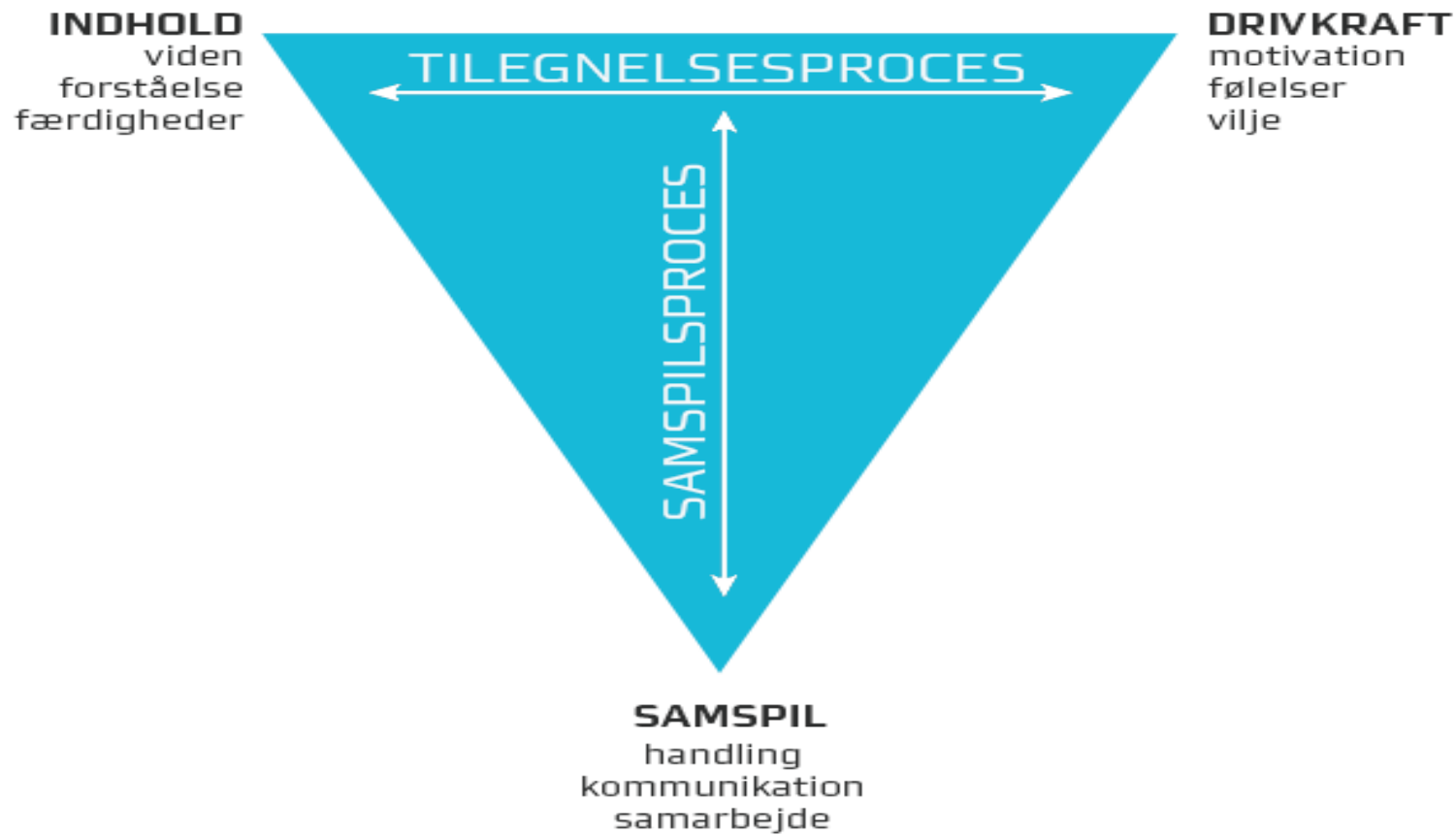
Illeris` s lærings trekantsmodellen, hvor herunder anvendes modellens forskellige dimensioner. Se figuren nedenunder

(Illeris 2009:39

¹⁵ Bilfeldt 2007

¹⁶ Ministeriet for flygtninge indvandrere og integration 2009 S. 8

¹⁷ Ministeriet for flygtninge indvandrere og integration 2009 s. 9

**Indhold:**

Hvis man ser på trekanten er det sådan, at den har tre forskellige vinkler, hvor der fremgår begreber, som beskriver, hvad hver enkelt af dem eksempelvis kan indeholde.

For de unge somaliere i folkeskolens præmis kunne indholdet eksempelvis være nogle tiltag, som kunne cementere deres viden og forståelse af det danske sprog. Dette gøres med baggrund i, at de bedre vil kunne afkode fagligheden i skolen. Og i denne sammenhæng kunne indholdet være nogle pædagogiske tiltag, der også kunne forbedre deres dannelse af den danske kultur.

“(..)Igennem indholdsdimensionen udvikles den lærendes indsigt, forståelse og formåen - hvad den lærende ved og forstå og kan. Det vi stræber at opnå her, er dels at skabe mening, dvs. en sammenhængende forståelse af tilværelsens forskellige forhold. Dels at opøve mestring i form af de færdigheder og måder at forholde os på, der sætter os i stand til at tackle tilværelsens praktiske udfordringer”(Illeris 2009:40)

I ovenfor anførte citat abonnerer lærings forskeren, at formålet med indholdet er at kunne forbedre individets eller den lærendes formåen og kompetence til at kunne tackle tilværelsens forskellige udfordringer. (Ibid 2009:40) Her skulle der tilføjes, at i forhold til problematikken omkring de unges udfordring, ved i folkeskolen at kunne tilegne sig fagligheden især indenfor dansk, er dette sådan set ikke kun noget, undersøgelse på området har dokumenteret. Dette berettes også af en af de unge, som jeg interviewede i feltarbejdede.

. Ali beskrev således:

“(..)det begyndte i folkeskolen, hvor jeg fik vanskeligt ved at kunne læse og skrive dansk og her blev jeg mobbet af de andre, hvor jeg fik dårligt i skolen. Og her begyndte jeg at slås med de andre elever”(Ali) og (mit materielle)

Ali fortæller i nævnte citat, at han ikke trivedes i folkeskolen, og at dette udsprang af, at han allerede i starten af skolen havde haft vanskeligt ved at kunne skrive og læse dansk. Dette resulterede i for ham, at han blev mobbet af de andre elever i skolen, hvorefter han blev ked af det og efterfølgende begyndte at slå de andre eleverne. Det, der er interessant i forhold til Ali`s fortælling er, at her dokumenterede en del af forskere på området, at de unges sproglige og faglige udfordringer i grundskolen bundede i deres manglende sprogstimulering fra hjemmet. Sagt på en anden måde, at i de miljøer, hvor de unge voksede op, og hvor der ikke blev talt tilstrækkeligt dansk, blev de unge ikke nok sprogstimulerende. (Skytte 2002:258).

Sprogstimulering

Ikke desto mindre er det således, set ud fra de unges samfundssituation, at mange af de unge med flygtninge og indvandrere baggrunde ikke kun voksede op i samfundet som unge med minoritetsbaggrunde, men de også voksede op i fællesskabet, som de unge med tosprogede. Og dette indebærer ifølge forskeren i feltet, at disse unges to sprog skulle stimuleres og udvikles optimalt, for at de kunne beherske begge deres sprog.

De to sprog, der ovenfor refereres, er både de unges modersmål og deres danske sprog. Deres modersmål skal stimuleres, for at de relationelt kan indgå i deres minoritetsmiljø. Stimuleringen af deres danske sprog er vigtigt for, at de her også kan indgå aktivt i det danske samfund. (Ibid 2002:258-258). Men dette er desværre ikke tilfældet. Her kan man hæfte sig ved en canadisk undersøgelse, hvor man har undersøgt børn med tosprogedes sproglige udvikling, at den påpegede, at disse unge desværre udvikles sproglige deficit. Kort sagt, at de unge ville manglede nuancerede sprog (Skytte 2002:259). Det skal her pointeres, at tosproget i denne sammenhæng defineres som personer, der har behov for mere end ét sprog i deres dagligdag¹⁸ Her viser også lignende undersøgelse herhjemme, at en del af ovennævnte gruppe unge, når de startede i folkeskolen, manglede en væsentlig del af det danske sprog og faglighed. Og dette begrundes delvis i, at en del af de unges forældre ikke kunne afkode dansk og på denne baggrund ikke formåede at sprogstimulere de unge.¹⁹I forhold til de unges sproglige udfordringer og dermed efterfølgende komplikationer omkring de unges positionering i uddannelsesinstitutionerne, kan dette generelt set også have rødder i forældrenes positionering i samfundet. Her menes ikke, at forældrene manglede motivation og vilje for at støtte deres unge, men at dette på mange måder udspringer af strukturelle udfordringer af forældrenes position i samfundet. Pointen er, at de forældre, som jeg interviewede, havde været bevidste og var meget bekymrede om, hvor vigtigt sproget var deres unges gennemførelsen i erhvervsskolerne. Her udtalte en forælder, som jeg via feltarbejdet interviewede, om hendes søn, der gik på erhvervsskole:

¹⁸ Lindhardt 2007

¹⁹ Ministeriet for flygtninge indvandrere og integration 2009 S. 10

“(...)Han har forskellige problemer med især dansk og matematik, og det generer ham meget i undervisningen. Problemet er også, at jeg om hans forældre, ikke kan hjælpe ham.”(Marium)(mit materiale).

I ovennævnt citat fortalte Marium, at hendes søn, der gik på erhvervsskolen har haft svært ved at kunne følge med undervisning og dette er ikke kun et problem for sønnen, men også for hende, da hun i den sammenhæng ikke kunne støtte ham. Problemet med forældrenes manglende viden om samfundet og dansk faglighed, er at dette ikke kun går ud over de unges fagligt positionering i uddannelsesfelt, men dette kan også påvirke relationen mellem forældre og de unge, især dem i folkeskolealderen. Begrundelsen er, set ud fra de unges perspektiv, at de unge i folkeskolen ikke kan se, hvorfor deres forældre ligesom alle andre forældre ikke kunne finde ud af at hjælpe med dem med lektierne. Og problemet med dette er, at her kunne de unge sætte spørgsmålstegn ved deres forældres legitimitet og kompetencer, som forældre. Baggrunden for, at ovenfor fremhævede relation mellem de unge og deres forældre bringes på banen er her, at en af de unge informanter, som er blevet interviewet i foreliggende undersøgelse fortalte følgende: At han i folkeskolen altid fagligt var bagud, da han kæmpede med både at lære dansk og få ny faglig viden. Han havde især svært ved at kunne formulere sig på dansk, og her kunne han heller ikke skrive opgaver. Ikke desto mindre sloges han i skolen med “at blive accepteret” som han er/var. (unge somalier). Og her tilføjede han, at det med at han blev accepterede betød meget mere for ham, end at kunne klare sig i skolen. (se vedlagt bilag fire af interview med Ali). Det, der er interessant i forhold til ovenstående fortælling af Ali var, at i skolen, når han fik lektier for, fortalt han det ikke til sine forældre, da han godt vidste, at de ikke kunne hjælpe ham med det. Og dermed ville han i ikke gjorde dem kede af det. Med andre ord, at han beskyttede dem. For at komme tilbage til trekantsmodellen er det således, at hvis man kigger på trekantsmodellen er der et dobbeltspil fra indholdet til drivkraft. Dette dobbeltspil kaldes ifølge Illeris tilegnelsesproces/drivkraft.

“(.)erkendelse har stærke følelsesmæssige og viljemæssige dimensioner hele individets følsomhed og lydhørhed bruges i fortolkningen, fortolkningen og transformationen af mening. (Illeris 2009:76)

Læringsforskeren argumenterer i ovenfor anførte citat, at erkendelsen, eller rettere sagt at ved at lære noget nyt, kræves det af individet eller den lærende, at samle sine psykiske energier, motivation og vilje. Det vil sige, at tilegnelsen/drivkraften er den psykologiske bearbejdelse, som den lærende skal arbejde med i indlæringsprocessen, for at opnå en ny erkendelse. Drivkraften har ifølge sidstnævnte forsker typisk karakter af en

sammenknytning af de nye impulser og påvirkning med resultat af tidligere læring. (Illeris 2009: 35). I forbindelse med de unge somaliere i folkeskolen og deres tilegnelsesproces, motivation og vilje til, at de udvikler deres to sprog, er den proces gældende i forhold til flere faktorer.

Drivkraft/motivation

“(..)folkeskolens opgave er i samarbejde med forældrene at fremme tilegnelse af kundskaber, færdigheder, arbejdsmetode og udtryksformer, der medvirke til den enkelte elevs alsidige personlige udvikling”. (Gillam 2009:61)

Som det i ovenfor fremhævede citat fremgår tydeligt, siger folkeskolens formålsparagraffer eksplicit, at man via forældresamarbejde skulle fremmes det enkelte barns alsidige udvikling, såsom deres personlighed, kundskaber og udtryksformer. Dette betød, at skolen og skolens aktører må gøre sig umage for, altså sammen med det enkelte barns forældre, at motivere de unges alsidig dannelse især sprogligt og i deres selvforståelse. Dette for at børnene kunne formå at indgå i samfundet, som demokratisk sindede medborgere. Ifølge Lindhardt, som er sundhedsplejerske, og som i mange år har arbejdet med tosprogede børns sproglige udvikling, har hun i en artikel profileret, at en væsentlig drivkraft i at udvikle sproget er, at være en aktiv deltager. Dette betød, at man allerede i den tidlige spædbarnsalder fik en oplevelse af, at ens sproglige og mimiske udtryk blev anset for være meningsfulde.²⁰ Her tilføjede hun også, at sproget læres ved at bruge det, også selvom sproget ikke er fuldt udviklet, og det er vigtigt at være i et rum, hvor sproget tales. Pointen er, som jeg i foregående afsnit var inde på, at børns sprogudvikling kunne være tæt forbundet med, hvordan børnene sprogligt motiveres hjemmefra. Og her kunne forældresamarbejde være oplagt.

Begrundelsen for, at forældresamarbejdet kan være vigtig for de tosprogede unges sproglige udvikling, kan jeg blandt andet begrunde i den undersøgelse, som jeg, som nævnt indledningsvist, har udarbejdet på en Teknisk Skole. En af de unge fortalte i interviewet, at han ikke var god til dansk og dertil havde problemer med at kunne følge med i skolens indlæringsproces. Dette skyldes ifølge informanten, at han som barn ikke har været ret meget i folkeskolen. Dette baseres på, at da han blev født herhjemme, besluttede hans forældre at undervise ham i hjemmet, og her lærte han arabisk. Efterfølgende blev han sendt til en speciel arabisk skole, hvorefter han i en sen alder kom ind i den danske folkeskole. Dette affødte,

²⁰ Lindhardt 2007

ifølge ham, at han har haft vanskeligt ved at lære dansk. (Hersi 20017:25). Spørgsmålet er, hvorfor var der ikke nogen af systemets medarbejdere (integrationsmedarbejder og sundhedsplejerske), der tog fat i ovennævnte drengs forælder og her oplyste dem om, at det er vigtigt for deres dreng, at han skulle lære dansk, fordi han er født her og skulle bo i dette land? For at komme tilbage til udgangspunktet, så er det sådan, at set ud fra somaliske familier er børneopdragelsen kvindernes domæne. Og her er det sådan, at det fællesskab, kvinderne og deres børn plejede at have i oprindelseslandet, ikke fandtes i det danske samfund. Dette baseres på, at samfundet her kendetegnes ved at være et netværksorienteret samfund, hvor kvinderne i de fleste tilfælde henter deres motivation og viden om børneopdragelsen fra deres netværksgrupper. (mødregupper). Dermed kunne de somaliske kvinder være svært ved at udfordre deres eget barns sproglige udvikling. Mange af kvinderne blev derfor ensomme og isolerede, især dem, der ikke kunne formulere sig på dansk, altså uden at tage del i det omgivende samfund.²¹ Her ville det tidligt kunne gå ud over børnenes tosprogede udvikling. Derfor er det sådan, ifølge ovennævnte sundhedsplejerske, at for en del af de somaliske mødre kunne forældresamarbejdet være et vitalt redskab til, at de blev motiveret til bedre at kunne formå at motivere deres børns tosprogede stimulering.

Dog her skulle også tilføjes, at i forhold til forældresamarbejde i erhvervsskolerne ville det være en udfordring at skabe dialog mellem forældrene med somaliske baggrunde og erhvervsskolernes medarbejder. Her menes, at generelt set har erhvervsskolerne ikke tilknyttet forældresamarbejde, som man har i folkeskolen. Dette skyldes, at de fleste unge, som starter på erhvervsuddannelse, er over 18 år. Dette vendes tilbage i senere

I Forhold til betydningen af modersmålet og de unges læring om det danske sprog, har en del forskning påpeget, at modersmålet også kunne have en afgørende indflydelse på sprogdannelsen. Med andre ord, at modersmålet kunne have effekt i forhold til de unges læring på dansk. Dette baseres på, at når man ville lære et nyt sprog er det sådan, at man her anvender sit eget modersmål for kunne afkode det nyt sprog.²² En andet væsentligt motivationskraft, som modersmålet kunne indeholde er, at man identificerede sig med det. Rettere sagt, at modersmålet kunne have identificerings kraft, hvor de unge kunne identificere sig med og dermed opnåede de anerkendelse i undervisning.

²¹ Lindhardt 2007

²² Lindhardt 2007

“(..)Hele livet igennem har vi som regel en stærk følelsesmæssig tilknytning til vores modersmål. Modersmålet har betydning for vores identitet, selvopfattelse, andres opfattelse af os og vores gruppemæssige identitet”²³

I ovennævnte citat profileres, som jeg var inde på før, at modersmålet har en stærk indflydelse på menneskes identitet og selvforståelse. Det vil sige, at man som individ eller gruppe spejler sig sit eget sprog. Dermed, ved at inddrage modersmålet i de unges undervisning i folkeskolen, ville dette betyde mange af dem oplevede en anerkendelse af deres kulturelle baggrund. Ovenfor nævnte påstand er interessant i forhold de unge somalieres identitetsdannelse i grundskolen. Ifølge bogen: “De umulige børn og det ordentlige menneske” af antropologen og forskeren Laura Gillam 2009 . S 16-17.Citat:” *en vigtig del af de unge med flygtninge og indvandrere baggrunds ringe uddannelses udbytte, især drenge med muslimske baggrunde, ligger i de identitetserfaringer, som de gør sig gennem deres skolegang*” Problemet er, ifølge Gillam, at drengene i skolen konstruerede sig mod identitet, der ville modsatte sig skolens normer og værdier. Det, der er interessant i forhold til ovenfor fremhævet bogen af Gillam er, at hun i den også skrives, at forklaringerne fra en del politikere og eksperter i området er, at de unges skole problematikker kunne skyldes deres kulturelle baggrunde versus uddannelsessystemet. Denne påstand ifølge Gilliam er, at ”skyde forkert.i mål” (Gillam 2009: 26-17). Dette baseres på, som det ovenfor fremhævet af Gillams bog, at en del af de unges identitets erfaringerne i folkeskolen.

De unges Identitetsdannelse i folkeskole

“(..) selve ordet identitet henviser til det latinske idem der betyder den samme og drejer sig om oplevelsen er at være den samme eller at være genkendelig både for sig selv og andre gennem skiftende situationer” (Illeris 2009:147)

I ovenfor anførte citat, argumenterede læringsforsker Illeris, at begrebet identitet er at være den samme og være genkendelig i forskellige kontekster. Her havde det også betydning, hvordan andre i en relationel sammenhæng opfattede os. Dermed understreges det her, at menneskes identitet også kunne have en afgørende betydning for den måde, hvorpå man blev set af andre. (Illeris 2009:147)

²³ Lindhardt 2007

Ikke desto mindre profilerede ovenfor nævnte læringsforsker, at set ud fra trekantens modellen, i forhold til en given indlæringsproces, at her hørte identiteten til som en drivkraft. Dette kunne munde ud i, at det kan en given indlærings sammenhæng være således, at det er vores identitet, der driver eller motiverer os til, hvilken uddannelse man vælger og hvad man vil blive i fremtiden. Såsom at blive skolelærer, politibetjent eller brandmand. Kort sagt, vores identitet nogle gange er det, der driver os gennem uddannelsen, for at opnå en bestemt profession. (Illeris 2009:146-147). Dog er det også sådan, at ifølge Mezirow, som er ophavsmand for teorien om transformativ læring, abonnerer han for, at transformativ læringsteori byggede på en læringsproces, som gennem indlæring ændrer den lærendes identitet eller personlighed. Denne ændring ville ifølge Mezirow kunne forekomme via tilegnelsen af ny viden, hvor individet tvinges til at revidere sit meningsperspektiv og referenceramme. (Mezirow 2009:156) Hvis man forholdt sig problematikken omkring de unge somalieres identitetsdannelse i folkeskolen, kunne den siges at være en interessant problemstilling. Her menes, at de unge ligesom alle andre unge i folkeskolen er i deres livs udviklingsperiode, hvor de konstruerer deres identitet og selvforståelse.

Gennemgåede viste også at mange af de unge, som tidligere beskrevet, at de i skolen kunne have vanskeligt ved både at positionere sig i feltet og konstruere en acceptabel identitet. Sagen er den, at en del af de unge somaliere, som i grundskolen udvikler deres identitet, bliver nødt til at danne sig en dobbeltidentitet, der kunne rumme de to forskellige verdener, som de til daglig skulle forholde sig til. De to verdener, der ovenfor nævnes, er deres danske og somaliske miljøer. Eksempelvis når de er i folkeskolen (samfundet), hvor de er sammen med deres lærere og skolekammerater, er de her nødt til at opføre sig som danskere, for at kunne afkode skolemiljøet. Hvorimod når de er hjemme, hvor de i denne sammenhæng er sammen med familien og forældrene, er de herunder kulturelt set nødt til at opføre sig som somalier, for at kunne indgå i familien. (Qaali 20012:80). Problemet med den måde, hvorpå man til dagligt som ung skulle skifte identitet eller personlighed, i yderste konsekvens kunne resultere i, at en del af de unge bliver frustrerede og dermed kan udvikle identitetskrise. Pointen er, at selvom langt de fleste af de unge med flygtninge og indvandrerbaggrund danner en sund identitet i folkeskolen, er der desværre en del af ovennævnte gruppe, som i folkeskolen kunne få svært ved at positionere sig i folkeskolen og dermed konstruere mod identitet. (Gillam 2009:16) Dette begrundes i, at selv om lærerne i folkeskolens intention er at integrere de unge i skolen, er det således, at både drenge med minoritetsbaggrunde og lærerne kan ende i en ond

cirkel, hvor de i den kontekst får svært ved at skabe dialog.²⁴ Det vil sige, at problemet ifølge Gillam, som forsker i området, at den institutionelle logik, der abonneres i folkeskolen er sådan set præget af middelklasse normer og værdier. Dette er en del af drenge med flygtninge og indvandrerbaggrund, der ikke kunne afkode det. Dermed engagerede drengene sig i skolen i at lave ballade, hvorpå de ikke lærte noget. Derfor ifølge Gillam blev mange af drengene i skolen fagligt svage. (Gillam 2009: 432). Nationale og internationale parametre viser, at hvad angår det uddannelsesmæssige, klarer pigerne sig meget bedre end drengene og her er der noget der tyder på, at det samme fænomen også gjorde sig gældende i forhold til specialets målgruppe. Det vil sige, at pigerne med minoritetsbaggrunde har succeshistorier i uddannelsessystemet (Holst 2014:86).

Denne succeshistorie er der en del forskere, der forklarer med, at pigernes succeshistorie kan hænge sammen med, at deres normer passer bedre til normerne i skolen. Hvorimod drengenes normer afviger fra skolens normer for at være "en god elev" Således kan drengenes udfordringer i uddannelsesfeltet være begrundet i strukturelle udfordringer i højere grad end af kulturelle og religiøse udfordringer. (Ibid 2014:86).

*"(...)Piger Normerne passer langt bedre med skolens elev norm"*²⁵

I citatet ovenfor dokumenteres, at disse pigers succeshistorie i uddannelsesinstitutionerne, kunne begrundes i, at deres pige normer bedre gav dem muligheden for at kunne afkode skolens institutionelle logik.²⁶ Ikke desto mindre er det også her vigtigt at pointere, at det ikke kun i folkeskolen som relationen mellem lærerne og de unge kan nogle gange være udfordrende. Det vil sige, at gennemgående også indikerer, at i tekniske skoler også kan opstå vanskeligheder mellem de unge med minoritetsbaggrunde og lærerne. Dette baseres på, at spørgeskemaundersøgelse, hvor man har spurgt 608 erhvervsskolelærere, hvordan det er at undervise unge med indvandrere baggrunde? Her svarede 6 ud af 10 lærerne, at det nogle gange kan være sværere at undervise ovenfor den fremhævet gruppe end etniske danske elever.²⁷ Se figur 5 nedenunder

²⁴ Alsinger 2008

²⁵ Alsinger 2008

²⁶ Alsinger 2008

²⁷ Ugebrevet A4. 2007

Således beskriver David, der er erhvervsskolelærer, som også er informant i foreliggende speciale, at problemet mellem lærerne i erhvervsskolerne og de unge i forskellige tilfælde kan baseres i kulturelle misforståelser:.

“(.) ja...det var fordi, at...jeg har et rigtig tydeligt eksempel på, hvordan det rigtigt er...øh et eksempel på de kulturelle forskelle, der er...så...f. eks beder vi en af de her sprog lærlinge om at rive 2 meter af en væg ned...og det forstår han ikke helt, så han fortsætter bare hele dagen...og river 10 meter ned...øh han øh...og når vi så spurgte ham bagefter, så var han i tvivl, om hvor meget han skulle rive ned...men øh han havde ikke spurgt”

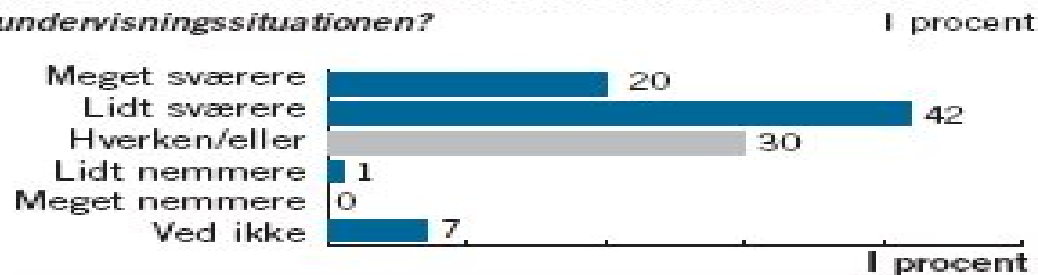
(David) og mit materielle

Figur 5

A4 | Sværere at undervise unge indvandrere

Flere end 6 ud af 10 lærere på de tekniske skoler mener, at det er sværere at undervise unge med anden etnisk baggrund end etnisk danske elever.

Er elever med anden etnisk baggrund efter din mening nemmere eller sværere at håndtere end etnisk danske elever i undervisningssituationen?



Kilde: Analyse Danmark for Ugebrevet A4. Måling blandt 608 erhvervsskolelærere.

Sagen er den, at nogle gange kan ovenfor fremhævet misforståelsen i undervisningssammenhæng kunne resultere i på den pågældende skole en integrations udfordring, hvis her dette en god tid ikke blive adresserede. Dette underbygges i, at en undersøgelse, som foretaget i Viby gymnasium i Århus kommune, hvor halvdelen af eleverne har flygtninge og indvandrerbaggrund, at det også dokumenteres, at skolen er præget af integrationsvanskeligheder.. Ifølge undersøgelsen begrundes ovenfor nævnte vanskelighederne mellem eleverne og lærerne, såsom kulturelle baserede misforståelser og sproglig barrierer. Det vil sige, at rapporten tegner sig billede af et gymnasium, der er meget polariseret, hvor eleverne deler sig efter deres etniske baggrunde.²⁸ Dog her skal det præciseres, at problemet ikke kun er, at eleverne i skolen mangler gensidig integration af hinanden ud fra deres etniske baggrunde. Her bunder problemet også i, at nogle af eleverne med flygtninge baggrunde især dem med somaliske og arabiske baggrunde, at de skaber konflikter i undervisning og dette ifølge rapporten skabes utrygheden i undervisningen. I et interview i undersøgelsen fortæller skolens pædagogisk konsulent, at dem, der skaber balladen i skolemiljøet er nogle få af drengene med somaliske og arabiske baggrunde og deres udefra kommende kammerater, der bruger skolemiljøet som et sted, hvor de efter skoletiden hænger ud. Det der er bemærkelsesværdigt i ovenfor nævnt rapport er, at sidstnævnte pædagogisk konsulent argumenter i rapporten, at problemet i sidste mange år har gymnasierne modtaget en del af unge, som kommer fra skole fremmed hjem, som ikke kunne afkode, hvad det vil sige at begå sig i gymnasiet. Her tilføjer han, "at disse grupper unge skal have hjælpe til at lære ved kunne begå sig i gymnasierne."²⁹ Lige meget, hvordan man vender og drejer diskursen omkring målgruppens positionering og deres identitetsdannelse i uddannelsesinstitutionerne, er der ikke tvivl om, som ovenfor fremhævet, at de unge skal hjælpes med, at de bedre kunne integrere sig i uddannelsesinstitutionerne. Her er foreliggende specialets forståelse, at forældresamarbejde ville kunne gøre en forskel. Dette bygges på, at en del af de familier, hvorfra de unge stammer fra, har forældrene kulturelt set den opfattelse, at uddannelse er en slags overlevelses projekt for familien. Der er undersøgelser, der i denne kontekst peger på, at mange af målgruppens familier så deres børns uddannelse som familiernes adgang til et bedre liv i de lande, de flygtede til. Der

²⁸ Jyllands- posten 2.2. 2020

²⁹ Jyllands- posten 2.2. 2020

antages, at det vil være oplagt at bruge forældrenes motivation i forhold til børnenes uddannelse til at fremme de unges mulighed for at komme igennem uddannelse. (Liversage et al 2011:47) En af de unge informant beskrev således:

“(..)da min forældre har fået vide, at jeg i langt tid ikke har været min uddannelsesstedet, fordi jeg droppede ud af den, så blev de meget kede af det”(Ali)(mit materiel)

Ali fortalte i anførte citat, at hans forældre blev kede af det, da de hørte, at han droppede ud af sin uddannelse. Forældrenes reaktion kunne tolkes ud fra forskellige årsager, men her er der ingen tvivl om, at Alis forældre ønskede, at sønnen kunne gennemføre uddannelsen. Begrundelsen for, at ovennævnte bringes på banen er for at vise forældrenes motivation og potentiale til at kunne indgå i et samarbejde omkring de unges uddannelsesforløb er til stede. Sagt på anden måde, at der er mange somaliske forældre, der gerne ville samarbejde om, at man kunne hjælpes videre med deres unge, men problemet for en del af forældrene kan være manglende viden om samfundet og den sproglige udfordring. Denne spændende diskussion videreføres i trekant modellens tredje vinkel, som kaldes læringens samspilsdimension, eller rettere sagt lærings samspil proces.

Samspil

Dog her er det vigtigt at allerede understreges, at dette afsnit lægges vægt på samspillet eller samarbejdet mellem folkeskolens aktører og målgruppens forældre. Dette gør man det for, som tidligere beskrevet, at kunne cementere unge somalieres tosprogedes og faglige udvikling i folkeskolen med henblik styrke deres positionering erhvervsskolerne.

“(..)Læring finder sted i spændes felt mellem det individ og det sociale”. (Illeris 2009:115). Dette citat bygger på, at selve læring som proces udsprunget af individs tilegnelsesproces og samspillet i omgivelserne. Her skal det præciseres, at omgivelserne først og fremmest er alle de udefrakommende impulser, som i den sammenhæng kunne påvirke den lærende indlæringsproces. Det kan nævnes bl.a. underviser, andre elever, forældresamarbejdet og materialet. Hvis man igen betragter læringstrekants modellen, viser den vandrette akse en dobbelpil, som viser individets

tilegnelsesproces versus den lodrette akse, som viser samspilsprocessen. Nøgleordene i samspillet proces er: *handling kommunikation og samarbejde*. (Illeris 2006, 43)

Forældresamarbejde

“(...)Dion Sommer skriver i bogen *barndomspsykologi at et barns identitet og selvopfattelse forankres i de samhandlinger der foregår i hverdagen mellem barnets hjem, daginstitutioner og skoler*” (Nørskov & Sperschneider 2004: 9)

Ovenfor anførte citat hævdes, at et barns alsidige udviklings udspringer af samspillet mellem barnets miljø og skolen. Med andre ord, at relationen og samarbejdet mellem skolens aktører og det enkelte barns forældre kan være afgørende for barnets alsidige udvikling. Ikke desto mindre profilerer Asma Birdi, som er integrationskonsulent i artikel, at hvis det skal ændres de unge med flygtninge og indvandrere baggrunds frafald på erhvervsskolerne, er det her vigtigt, at skolerne skal gøre sig umage for at samarbejde med de unges forældre³⁰ Men spørgsmålet er, hvordan man ovenfor nævnt samarbejde skal praksis forvaltes? Pointen er den, at en del af undersøgelser i forældresamarbejde med gruppen af flygtningebaggrund viser således den form for forældresamarbejdet kan i visse tilfælde være udfordrende.(Nørskov & Sperschneider 2004:32). Disse udfordringerne kan skyldes i forældrenes manglende viden om det danske institutionelle praksisser og aktørernes manglende interkulturelt samarbejde. (Nørskov & Sperschneider 2004:29) Her skriver forfatterne Nørskov og Sperschneider i deres bog”tværkulturelt forældresamarbejde:” *skal et tværkulturelt samarbejde fungere, så kræver det en ekstra indsats og tolerance fra begge parter.*” (Nørskov & Sperschneider 2004:29).

Ovenstående profileres, at forældresamarbejdet som proces kræver, at de involverede parter er indstillet på at udvise hinanden en gensidig respekt og tolerance overfor deres forskellige måder, hvorpå man anser verden på. Eksempelvis, at lærerne og de somaliske forældre i folkeskolen må

³⁰ Birdi 2011

gøre sig umage for at respektere deres forskellige livs antagelser og meningsperspektiver for at man kunne skabe samarbejde omkring de unges udvikling i folkeskolen

“(...)meningsperspektiver udgøres af en højere orden af skemaer, teorier og planer, overbevisninger, prototyper, målsætninger og evalueringer”.(Mezirow 209:157).

Ovenfor anførte citat advokeres, at meningsperspektivet er individs eller gruppens teorier, formodninger og overbevisninger, som i den sammenhæng kan have indflydelser på, hvorpå man opfattes verden på.(referenceramme). Meningsperspektivet udspringer af gennem individs socialisering og samspil med kulturen.(Mezirow 209:157). Begrundelsen for at ovenfor fremhævet begreb af meningsperspektivet her bringes på banen er, at en del af forældrene med somaliske baggrunde, at de vokset op i Somalia, hvor de i den kontekst er blevet socialiseret. Dermed kan de have en anden opfattelse(referenceramme) end mange af de etniske danske forældre have omkring forældresamarbejdet. Det vil sige, at de vil få svært ved at kunne afkode processen forældresamarbejde som sådan. Ikke desto mindre kan nogle af lærerne i folkeskolen også få svært ved at kunne finde ud af, hvordan man kulturelt set kan samarbejdes med forældre med somaliske herkomst. Det der anfægtes her er, at både de somaliske forældre og lærerne i folkeskolen kan have forskellige opfattelser og forventninger praksisset omkring forældresamarbejdet. Her beskrev en af de forældre som er informant i foreliggende undersøgelse, som har to børn i folkeskolen om hans oplevelser i forældresamarbejde med lærerne.

“Det hele bunder i misforståelse af mig og mit barnets skolelærer og ikke mindst med det, men også manglende anerkendelse, respekt og ligeværdighed af lærerne mod os som somalisk forældre.” (Kulan) mine materielle

Ovenfor anført citat fortæller Kulan at han har haft problematisk i forældresamarbejde i den skole, hvor hans børn går på.

Historien er ifølge Kulan at hans søn i skolen har haft nogle faglige og sociale relaterede problemer, hvor ifølge af ham lærerne i skolen havde besluttet sig uden, at de grundigt informeret familien, at sende sønnen til skolepsykolog. Dette gjorde man for at udrede om barnet havde

A.D.H.D. Her herefter besluttede også lærerne, at sønnen skulle sendes til specialklasse i en anden skole. på baggrund af dette blev familien

indkaldt til forældremøde i skolen. Dagsordenen i ovenfor fremhævet mødet var at lærerne skulle fortælle familien skolens beslutning om, hvad det ville ske om deres søn. Dog her er det også vigtigt at gøre opmærksom på, at ifølge Kulen familien og skolens lærer, altså havde samarbejdsvanskeligheder i forvejen. Men ifølge af Kulen desværre endte mødet mellem ham og lærerne både uenighed og konflikt. Sagen er den, at ifølge Kulen skolens lærerne havde ikke brugt tid til at give ham og hans kone en grundig forklaring på, hvorfor deres søn skulle til skolepsykologen og efterfølgende sendes til specialklassen. Kulen fortæller også, at han havde misforstået begrebet A.D.H.D, fordi han troede at lærerne mente, at sønnen var psykisk syg. Dette resulterede i, at familien besluttede sig at tage deres begge børn ud af skolen, hvor i den sammenhæng kommunen var nødt til at gribe ind i familien, hvor man her tog fra familiens økonomiske støtte fra kommunen, fordi ifølge Kulen kommunen mente, at familien ikke var villig til at samarbejde med myndighed. Ovenfor skitserede problemstillingen munder ud i som tidligere delvis var ind på, at både forældrenes manglende viden om samfundsstrukturen eller skolekulturen. Men dog også lærernes manglende viden om interkulturelt samarbejde for at kunne skabe dialog med Kulens Familien omkring sønnens udvikling.

“at gøre noget sammen med andre på en frugtbar måde kræver en positiv indstilling hos de involverede parter” (Nørskov & Sperschneider 2004:29)

Ovenstående advokeres af de to forfatterne Nørskov og Sperschneider, at for man kan skabe et samarbejde med andre er det afgørende vigtigt, at de involverede parter er indstillet på hinanden en positiv og tolerance over for deres forskelligheder. Her vil betyde, at forudsætningen for man kunne indgå samarbejdsrelation med mennesker er, at begge parter har positiv om hinanden Hvis man her igen forholder sig tidligere fremhævet problemstillingen mellem Kulen og skolelærerne, at dette analytisk set er der flere ting der gør sig gældende, såsom Kulens manglende viden om det danske skolekulturer og ikke mindst med det, men relationen mellem lærerne og Kulen som sådan. Det baseres på, som det eksplicit fremgår i tidligere fremhævede citat af Kulen, at han i den sammenhæng er indrømmet, at han i forældremødet sammen med lærerne havde misforstået omkring begrebet ADHD. Her fortæller han også, at han også i forældremødet følt sig ikke anerkendte af lærerne. Dette kan fortolkes forskellige måder, men her er det ingen tvivle om, at han som forældre ikke blive mødte med gensidig respekt af lærerne. Eller han havde misforstået med noget. Det der er bemærkelsesværdigt i den sammenhæng er, at ifølge de to tidligere nævnte forfatterne Nørskov og Sperschneider som her har

forsket i forældresamarbejde med gruppen af forældre med flygtninge og indvandrere baggrunde. De argumenterer, at forældresamarbejde med forældre med flygtninge baggrunde ikke kan forstås uden sit samfundskontekst. Sagt på anden måde, at forældresamarbejdet med forældre med minoritetsbaggrunde, altså kommunikationsmæssigt opererer man herunder forskellige niveauer. Såsom forældrenes positionering i samfundet, forskellige opfattelser af børneopdragelse og magtforhold mellem aktørerne og forældrene (Nørskov & Sperschneider 2004:45).

I forhold til forældrenes positionering i samfundet drejer den sig, som sagt før, hvor meget forældrene er integreret i samfundet, og dermed er de fortrolige med det danske institutionelle praksisser. Kort sagt forældrenes positionering i fællesskabet bygger på, hvordan forældrenes integrationsmæssigt forhold i samfundet og ikke mindst dette, men hvor meget også de kan afkode det danske kulturer. (Nørskov & Sperschneider 2004:45). Den tager også udgangspunktet i magtforhold mellem aktørerne og forældrene, da i den kontekst, at aktørerne herunder er det såkaldte professionelle der har kompetencen og magt til at kunne definere, hvad Danmark er en god børneopdragelse og udvikling.

Hvad det angår forældrenes positionering i forhold til forældresamarbejdet er, at her tit er de positioneret, som værende mindre vidende omkring det danske socialiseringsprocessen. (Nørskov & Sperschneider 2004:46). Derfor kan forældresamarbejdet mellem forældrene med indvandrere og flygtninge baggrunde versus skolernes aktører være asymmetrisk magtforhold Her undrer det mig meget i forhold til tidligere nævnte forældremødet mellem Kulen og skolelærerne, altså hvorfor man ikke i mødet inddraget med somalisk - dansk tolk, som her kunne hjælpe kommunikationen mellem Kulen og lærerne. Sagen er den, at en stor del af tolkene med somaliske baggrunde, som professionelle kender de godt om både det danske skoleverden og den somaliske kulturer og mentalitet.

Ifølge Iben Jensen: *”Ordet kultur har mange betydninger. Det kan både være en sektion i avisen og en beskrivelse af menneskers måder at leve livet”* (Jensen 2014:21).

Ovenfor anført citat profileres af interkulturelle kommunikationsforskeren, at kultur kan have forskellige betydninger, såsom menneskers måde, hvorpå man praksisset fortolker livet på, og ikke mindst med det, men sågar den måde, hvorpå man lever livet på. Ifølge Jensen: kultur kan hverken måles eller vejes, og den kan heller ikke beskrives som objektive lovmæssigheder. Med andre ord at begrebet kultur handler om hvordan

folk skaber betydning og mening i deres liv. (Jensen 2014:35). Teoretisk set findes der forskellige perspektiver omkring begrebet kultur, og dette foreliggende speciale tages udgangspunkt i praksisteoriens måde, hvorpå man anser kulturen. På (Jensen 2014:35) Det vil sige, at praksisteorien er filosofisk og sociologisk retning, der omfatter kulturen som menneskers praksis. Med andre ord, at praksisteorien ser kulturen som noget vi gør. (doings), og hvad vi siger (sayings) (Jensen 2014: 44 - 45). For at kunne illustrere ovenfor fremgåede point omkring kultur som menneskers praksis er det således, at mange af somalierne eksempelvis kulturelt set spiser de maden med fingrene. Hvorimod fleste af danskerne, at de spiser med maden praksisset (kulturelt) med bestik. Dermed kan herunder siges, at både danskerne og somalierne kan have forskellige kulturelle set måder, hvorpå man spiser. Hvis man her kigger tilbage til ovenfor fremgåede problemstillingen mellem lærerne og kulan, at her kan det siges, som tidligere flere gange delvis var ind på, at den også kan munde ud i kulturelle forskel mellem begge parter. Her hæfter sig ved, at mange af somaliske forældre især mænd, når de kommer til Danmark, at de herunder kan opleve sig kulturchok. Ovenfor fremhævede kulturchokket som mange mænd med flygtninge baggrunde især somaliske herkomst kan opleve ved at komme til Danmark er, at eksempelvis i Somalia mændene kulturelt praksis har vant til, at bestemme om familiens forhold, såsom familiens økonomi og børnenes uddannelserne. Rettere sagt, at faderen i familien kan have status, som familiens overhoved, hvor de herunder kan have afgørende indflydelse på, hvordan familien og dens medlemmer skal organiseres. Her menes, at selvom familien kulturelt set er det som regel moderen der står for børneopdragelse og omsorg er det her faderen der har den sidste afgørende stemme i forhold til familiens gøremål. Dette ændrer sig ved familiens ankomsten til Danmark, da i denne kontekst mange af mændene mister deres privilegierne eller statussen som familiens overhoved. Sagen er den, at i Danmark kulturelt set er familiens struktur opbygget på, altså stor set gensidig dialog mellem begge forældre, hvor man i dette er det ikke forudbestemte norm om, hvad det er lederens rolle i familien og også hvad moderens position i familien. Dog er det også sådan, hvad det angår børnenes opdragelse og udvikling, da den er baseret på som gensidige dialog mellem forældrene og børnene og sågar mellem i børnene. Hvis man her forholder sig flygtninge familiernes integration og børneopdragelse i samfundet er det sådan set, at mange af forældrene er det herunder nødt til at kunne indgå dialog med systemets aktører, såsom folkeskolelærere og pædagoger for at deres unge bedre kan blive integreret i skolen. Med andre ord, at i visse tilfælde er forældrene nødt til lige meget om de kan lide eller ej at gøre kompromis med deres overbevisninger og livs antagelser er de nødt til at skabe kompromissen deres kulturelle overbevisningerne for, at deres børn kan blive integreret i systemet. Især de flygtninge der ikke har

økonomiske ressourcer til at eksempelvis sende deres børn til privatskole, der i den sammenhæng pædagogisk set kan have værdisæt som familiens kulturel baggrund kan værdisættes.(eksempelvis muslimsk privatskole). Dette kan sådan set udfordre en del af de traditionelle bundene forældre med somaliske baggrunde. Derfor er det således, at folkeskolen og dens aktører er det vigtigt at skabe dialog med forældrene omkring, hvilken måde, hvorpå man bedste muligt kan inkluderes i de unge i grundskolen.Pointen er den, at gensidig dialog mellem forældrene med somaliske baggrunde og skolens aktører vil kunne fremme de unge somalieres tilknytning og positionering i uddannelsessystemet. Denne påstand underbygges i, at den nyeste statistiske undersøgelse i forhold til unge med flygtninge og indvandrerbaggrunds integration i uddannelsessystemet. Den viser faktisk, at dobbelt så mange af ovenfor nævnte gruppen af unge og efterkommere går i gang med en uddannelse umiddelbart efter gymnasiet, som studenter med dansk oprindelse.

Den succeshistorie ifølge af formand for gymnasieskolernes lærerforening Tomas kapler kan skyldes formentlig en kombination af mange forskellige faktorer. Han fremhæver blandt andet dialogen i hjemmet med hos familier med indvandrerbaggrund³¹:

“Mit indtryk fra min tid som underviser er, at elever med indvandrerbaggrund i lidt højere grad end etnisk danske elever taler karriere med deres forældre”³²

Ovenfor anførte citat fremfører formanden, at de unge med minoritetsbaggrunde taler hyppige med deres forældre om uddannelse og karriere. Derfor har man i gymnasierne fokuseret på at skabe dialog med ovenfor omtalte af familierne. Således at man kunne styrke de unges uddannelseskapitale i gymnasierne og efterfølgende deres videre i universiteterne.Her er det spørgsmålet, hvorfor i erhvervsskolerne ligesom gymnasierne ikke kunne skabe dialog med unge med somaliske baggrundsfamilier for at man kunne styrke de unges positionering i erhvervsskolerne og her forebygge deres frafald også? Pointen er den, hvis i gymnasierne kunne lykkes det ved at skabe dialog med forældrene,

³¹ MCGHIE 2019

³² MCGHIE 2019

så kunne dette skabes også i erhvervsskolernes sammenhæng. Næste afsnit tages udgangspunktet i dialogen mellem forældrene versus skolelærerne.

Dialog

Dette afsnit diskuteres, hvor vigtigt dialogen og samspillet mellem lærerne og forældrene med somaliske baggrunde er for at kunne fremme de unges faglige og tosprogedes udvikling. Ikke desto mindre, som det allerede i teoriafsnittet opridsede, at ifølge læringsteoretikeren Illeris, at set ud fra læringstrekant modellen kendetegnes i samspilsdimensionen, såsom *handling*, *kommunikation* og *samarbejde*. (Illeris 2006: 43).

“Den dialogiske kommunikationsmodel opfattes dialogen som et produkt, begge samtalende er med til at skabe”((Nørskov & Sperschneider 2004:45)

Ovenfor anførte citat beskrives, at i kommunikationsmæssige forhold vil dialogen anses, som noget de samtalende er med til at have ansvar for at kunne genereres. Sagt på en anden måde, at dialog er noget som de kommunikerende er med til at kunne udfoldes.

Ifølge en af det 20. århundredes russiske tænkere indenfor filosofi, litteratur og sprog Michailovitj Bakhtin(1895-1975): *”dialog er et komplekst og flertydigt begreb. Det kan komme til udtryk for samtale mellem mindst to personer, dialog kan være af filosofisk og eksistentiel karakter, dialog kan være en intern dialog(forstås som en form for udvikling af selvet og eller personligheden), og dialog kan også være udtryk for modsætning til monolog”* (Müller, Maja; Larsen, Jørgen Elm; Andersen, John 2014:145)

Ovenfor fremhævede citat profileres, at begrebet dialog, altså teoretisk set kan have forskellige betydninger. Det kan eksempelvis betyde to menneskers samtaler og det kan set ud fra eksistentielistisk perspektiv betyde også individs dialogen med sig selv for at kunne udvikle sin personlighed. Dialog betyder også modsætningen af monologen. (Ibid 2014:145) Ifølge Bakhtin er fundamentet om dialogen således det såkaldte dialogiske relation. Dette ifølge Michailovitj Bakhtin bygger på et meningsmæssigt forhold mellem to ytringer både i mundtligt og skriftligt. Eksempelvis, når to ytringerne stilles overfor hinanden, så ifølge Bakhtin indgår nævnte ytringerne et særligt meningsmæssigt forhold,

som kaldes den dialogiske relation. (Ibid 2014:145). Det der er interessant i forhold til Michailovitj Bakhtin's forståelse af begrebet dialog er, at han i dette argumenteres, at processen til at skabe dialog med andre er denne proces afgørende vigtig, hvilken svar man vælger at give til den man er i dialogen med (responds). Det vil sige, at ved at skabe dialog med hinanden er herunder vigtigt, hvordan man eksempelvis taler med den man er i dialogen med (Müller 2014:147). Det der er nævneværdigt i forhold til ovenfor fremgåede Bakhtin's forståelsen om dialogen er, at i den kontekst de kvalitative undersøgelser viser, at en del af forældrene med somaliske baggrunde kan således have svært ved at skabe dialog med lærerne i folkeskolen. Problemet med forældrene er, at de i skolesamarbejdet ofte med lærerne oplever, at der blev talt ned til dem. Således beskrev en af informanterne omkring hans oplevelser i skole samarbejdet med lærerne:

“(...)man bliver ikke talte i skolen, som forældre der kan finde ud af at opdrage sine børn. Som forældre ved vi også godt, hvad det er godt for vores børn ”.(Kulen) og mit materielle.

Ovenfor anførte citat fortælles af den frustrerende somaliske forældre, at han i folkeskolen som sagt blev betragtet af lærerne som en der ikke kan finde ud af at kunne opdrage og udviklere sine børn. Det vil sige, som forældre i skolen bliver han set som et individ, der ikke kan formå at have evne til at kunne tage sig af hans børn og her blev han krænket af det. Problemet med ovenfor fremhævede beskrivelsen af Kulen er, at det ikke kun udfordre samarbejde og dialogen mellem lærerne og forældrene, men det også kan give de unge i folkeskolen følelsen af, at deres forældre ligesom alle andre forældrene ikke er respekteret. Dermed vil en del af de unge miste respekten til både lærerne og skolen. Sagen er den, at mange af gruppen af somaliske forældre set ud fra deres samfundssituation allerede kan blive udfordret, da de er stigmatiseret, hvor de ikke er tilknyttet på arbejdsmarkedet.³³ I den kontekst er det også vigtigt at fremhæve, at det ikke kun mine kvalitative undersøgelserne der dokumenterer således forældrene med minoritetsbaggrunde mødes i folkeskolen med forforståelsen og manglende dialog af lærerne. Tværtimod viser Laura Gillams undersøgelser også, at en stor del af lærerne er det i den kontekst udbredte forestillinger om at forældre med minoritetsbaggrunde især dem med muslimske herkomsten forkæler deres drenge som små konger og ikke give drengene ansvar. Det der er bemærkelsesværdigt i forhold

³³ Fraja 2020

til ovenfor nævnte undersøgelsen er, at ifølge Gillam, hvis man spørger lærerne, hvor de fik fra deres forestillingerne om muslimske familiernes drengedragelsen vil herunder fleste af lærerne henvises til en enkeltstående historie i skolen eller fra medierne (Gillam 2018:38). Problemet med den måde, hvorpå lærerne opfatter minoritetsfamilierne og deres drenge er ifølge af Gillam, at dette kan præge måden, hvorpå man i folkeskolen møder med ovenfor nævnte gruppen. Især relationen mellem lærerne og de unge i undervisning, men den også kan påvirke dialogen mellem lærerne og forældrene. (Gillam 2018:38-39). Hvis man her ser relationen mellem lærerne og de unge er det således, at nævnte undersøgelsen af Gillam påpeger, at eksempelvis en del af lærerne er tolerant over for drengene med minoritetsbaggrunds positionering i skolen, hvor lærerne er meget hårdt over for drengens social adfærd. Det vil sige, at hvis en dreng med minoritetsbaggrund opfører sig i skolen, som lærerne ikke ønsker det således vil pågældende drengen få en hård end, hvis tilfældet var dreng med majoritets baggrunde. Dog her er det vigtigt at gøre opmærksom ifølge Gillam er det sådan set, at ovenfor fremgåede af lærernes hård disciplinering om drengene med minoritetsbaggrunde, at dette ikke skal opfattes lærerne ikke kan lide drengene med minoritetsbaggrunde. Dette ifølge Gillam udspringer af som tidligere beskrevet nogle af lærernes forforståelserne omkring minoritetsfamiliernes socialisering af børn og ikke mindst, manglende dialog mellem begge parter. (Gillam 2018:41)

“ I fænomenologien forstås den menneskelige bevidsthed som en kropsligt forankret bevidsthed. Fænomenologien bidrager til en dybere forståelse af menneskers levede erfaringer ved at søge bag om de opfattelser, idéer eller stereotype billeder, vi normalt tillægger fænomener i vores livsverden ”³⁴

Ovenfor anførte citat advokeres, at fænomenologien som videnskab omfattes menneskers bevidsthed, som noget, der er forankret i deres kroppe. Og dermed er det således for at kunne forstå menneskers livs erfaringer er det sådan set ifølge fænomenologien må man gå bag om deres livs antagelser, fordom, som menneskene normalt tillægger deres livsverden. Dette bygger på, at ifølge fænomenologien for at kunne forstå et menneskes handling, så er det herunder vigtigt, at forholde sig bag om deres handlingerne. Det vil sige, hvorfor individet gør som han/hun gør.

³⁴ Martinsen, Norlyk 2011

Årsagen til, at ovenfor bringes fænomenologiens forståelse af menneskers bevidstheden på banen er, at her menes lærerne i folkeskolens omfattelserne om minoritetsfamilierne i visse tilfælde kan skyldes i deres manglende viden om førnævnte gruppens kulturel praksis og som sagt manglende dialogen er begge parter. Dermed kan det være vigtigt at folkeskolens aktører og forældrene med minoritetsbaggrunde gør sig umage for at skabe dialog med hinanden for, at man i folkeskolen kunne løfte omkring de unges faglighed.

“Anerkendelse kommer til udtryk gennem den ligeværdige dialog, der både kan ses som en måde at forstå omverden på, og som en måde, hvor den enkelte indgår i et fællesskab - altså bliver dannet”³⁵

Ovenfor fremhævede citat profileres ved at skabe dialog med andre kan også være en måde, hvorpå man anerkender den anden. Derfor kan dialogen ovenfor sammenhængende spiller en stor rolle i forhold til at møde med den anden ligeværdighed. Ikke desto mindre kan dialogen også være medvirkende til, at den enkelte kan indgå i et fællesskab(skolen) og dermed bliver inspireret til at være et dannede individ. En andet væsentligt ting med at skabe dialogen og anerkendelsen med forældrene er, at set ud fra forældrenes samfundsperspektiv er det således en del af forældrene ikke er vant til mødes med dem dialog og anerkendelsen. Dermed kan det have en positiv effekt for forældrene, at de oplever anerkendelsen og dialogen i skolen. Dette underbygges i, at forældrenes opfattelse både med lærerne og skolen kan også have afgørende betydning for de unges indlæringsproces. Pointen er den, at generelt set er der en del af studier i erhvervsskolerne, der dokumenteres, at hvis forældrene med minoritetsbaggrunde har taget uddannelse fra Danmark og efterfølgende integrerer sig i samfundet, at disse faktorer kan have indflydelse på den enkelte unges mulighed og motivation til at kunne gennemføre erhvervsskole(Saren 2006:14-24). I næste afsnit diskuteres eksempelvis gruppen af somaliske familiernes integrationsmæssige forhold i samfundet, såsom deres uddannelse, forældrenes tilknytning til arbejdsmarked og den stigmatisering, som sidstnævnte gruppe oplever i fællesskabet og dets påvirkning af de unges positionering i erhvervsskolerne.

³⁵ Christensen 2019

Hvilken betydning har somalisk familiens mønstre for de unges deltagelse i erhvervsskolerne

Hvis man konkret forholder sig ovenfor fremgåede spørgsmålet om, hvor vigtig familiens situation i Danmark er for den enkelte unge med somaliske baggrunds uddannelse og integrering i samfundet. Her er det første og fremmest vigtigt at pointeres som allerede ovenfor fremgået en del af integrations undersøgelse, at det utvetydigt påpeger forældrenes positionering i samfundet både i socio økonomisk og kulturel kapital. Dette kan styrkes den unges mulighed ved at bedre positionerer sig i uddannelsessystemet.(Liversage 2011:23). I den henseende er det sådan set at gennemgåede også dokumenterer, hver fjerde børn og unge med flygtninge og indvandrere baggrunde voksede op i udsatte boligområder, hvor enten en af forældre eller begge forældrene står udenfor arbejdsmarked.

Ovenfor fremgåede gruppe af flygtninge og indvandrere baggrundes manglende tilknytningen til arbejdsmarkedet er dette dog ikke kun noget der er forbeholdene for de voksende eller forældrene, men de unge statistisk også har svært ved at komme ind til arbejdsmarkedet. Det der kan være god nyhed for de unge er, at nævnte undersøgelserne i feltet viser således, hvis de unge eksempelvis tager erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse vil i den sammenhæng absolut forbedre deres mulighed til at komme ind til beskæftigelsen.(Regeringens arbejdsgruppe for bedre integration 2009:51). For at vende tilbage til udgangspunktet er således, at hvis man dykker ned i gruppen af somaliske flygtninges forhold til arbejdsmarked, således påpeger en del af integrations undersøgelserne mange af førnævnte gruppen har mindre tilknytningen til arbejdsmarkedet. Og her skal det tilføjes, at flere kvinder end mænd der kan have udfordring ved at komme ind til arbejdsmarked. Se tabellen. nedenunder. (Rasmussen 2006:28). Essensen ved dette er, at indvandring fra Somalia er et nyt fænomen i det danske samfund og i den sammenhæng viser studie af København kommune, hvor der bor den største andel af somalierne i herhjemme.(4500). Denne undersøgelse dokumenterer faktisk, at somalierne i hovedstadsområdet er præget af arbejdsløshed og diskrimination og dette kan værst fald udfordre somaliernes identitet og integration i samfundet også. (Home in Europe Projektet 2014:2) For eksempel fleste af dem bor de i lejebolig, hvor de har lavere indkomstniveau gennemsnittet end de fleste af befolkning.³⁶Dette kan begrundes forskellige årsager, såsom manglende uddannelse og som tidligere i foreliggende speciale var ind på at mange af somalierne kan have krigstraumer. Hvis man ser somaliernes uddannelsesmæssige baggrunde, at 11% af dem har

³⁶ Somaliere i København 2014

en videregående uddannelse. For iranere er dette tal oppe 46%. Ligeledes har 82% af somalierne, hvad der svarer til en folkeskoleuddannelse.(Saren 2006:14). Pointen er den, at ifølge Saren som både arbejder i erhversskole og er politiker, at han påstår alle ovenfor fremgåede forhold af somalierne vil naturligvis kunne påvirke gruppen internt såvel som i forhold til andre etniske minoritetsgrupperne og ikke mindst med det, men også deres børns positionering i erhvervsskolerne.(Ibid 2006:14). Således skriver Marianne skytte som også er integrationsforsker:

“De ovennævnte processer omkring etnocentri, stereotypiseringer og diskrimination har konkret konsekvenser i børnenes hverdagsliv. I samfundsmæssige analyser kan barndom aldrig helt adskilles fra andre variable som klasse, køn og etnicitet”.(Skytte 2002:253).

Ovenfor anførte citat som sagt abonneres, at familier med flygtninge baggrunds oplevelsen af fordom og eksklusion i fællesskabet, at det kan have en fatale konsekvens af børnenes hverdagsliv. Rettere sagt, at eksempelvis somaliske familiernes oplevelsen af stigmatisering og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet, at dette kan påvirke unges liv og ikke mindst, deres unges udviklingspotentiale i fællesskabet.

Figur 6

Arbejdsstilling for somaliere i Danmark ultimo 2000.

	Mænd	Pct.	Kvinder	Pct.	Alle	Pct.
Selvstændig	25	0,6	13	0,3	38	0,5
Lønmodtagere, beskæft.	869	21,0	287	7,5	1.140	14,3
Arbejdsløse	316	7,6	131	3,4	447	5,6
Offentlige overførsler	1.178	28,5	1.707	44,7	2.369	29,8
Aktivering mv.	1.065	25,8	1.016	26,6	2.081	26,2
Perm. Offentlig indkomst	549	13,3	593	15,5	1.142	14,4
Under uddannelse	130	3,1	69	1,8	199	2,5
Alle	4.132	100	3.816	100	7.948	100

Kilde: Database for indvandrere, Danmarks Statistik.

Dog her er det også vigtigt at slå fast, hvad det angår den enkelte forældres både inklusion i samfundet og efterfølgende integration til arbejdsmarked, at dette også ofte kan være afhængig af, hvor langt tid pågældende den familie har været i Danmark. (Rasmussen 2006:28). Det der er interessant i forhold til ovenfor fremhævede tabellen af gruppen somaliernes mobilitet til arbejdsmarked, at den viser på trods af en stor del af gruppen somalisk flygtning af unge at ifølge tabellen er det ikke ret mange af somaliske unge, der er under uddannelse. Problemet med dette er ifølge ovenfor fremhævede undersøgelsen, at Danmark er kendetegnet ved at være et meritokratisk samfund, hvor individs kulturelle kapitaler og viden vil være afgørende faktorer for den enkeltes mulighed til at komme ind på arbejdsmarkedet. Dermed kan uddannelsen fra herhjemme vil være fordel for, at den enkelte flygtning kunne komme i beskæftigelse. (Rasmussen 2006:29)

Ikke desto mindre er det sådan set, at hvad det angår integrationen af flygtninge og indvandrere på arbejdsmarkedet, at den problemstilling også er meget debatteret emne i forskellige niveauer. Denne debat udspringer af at en del af økonomiske parameter, at de økonomiske set

dokumenterer gruppen af flygtninge og indvandreres således manglende tilknytning til arbejdsmarkedet vil absolut koste mange penge. Her hæfter sig ved, at undersøgelse som integrationsministerium tidligere udarbejdede, at den viser 3 ud af 10 flygtninge er i arbejde, altså efter disse flygtningene har været Danmark i 10 år. (Samarbejde om bedre integration 2016:2). Dette har skabt, som sagt en heftigt debat hos forskellige politikker og fagfolke, hvor man i den kontekst udarbejdede en ny national integration målsætning. Den går ud på, at hver anden flygtning kommer i arbejde. (Ibid 2016:2). Spørgsmålet er, hvordan ovenfor fremhævede integrations målsætningen i praksis kan lade sig gøre, da det som indledningsvis i dette afsnit var inde på, at en stor del gruppen af flygtning og indvandrere, at de både oplever diskrimination i samfundet og på arbejdsmarkedet.³⁷

Diskrimination

Der findes forskellige former for diskrimination. Direkte diskrimination, indirekte diskrimination, institutionel diskrimination og strukturel diskrimination. (Jensen 2013:157)

“Ifølge FN's menneskerettigheder er det ulovligt at forskelsbehandle på grund af: køn, race, nationalitet/etnicitet, seksuel orientering, handicap og alder”(Ibid 2013:157)

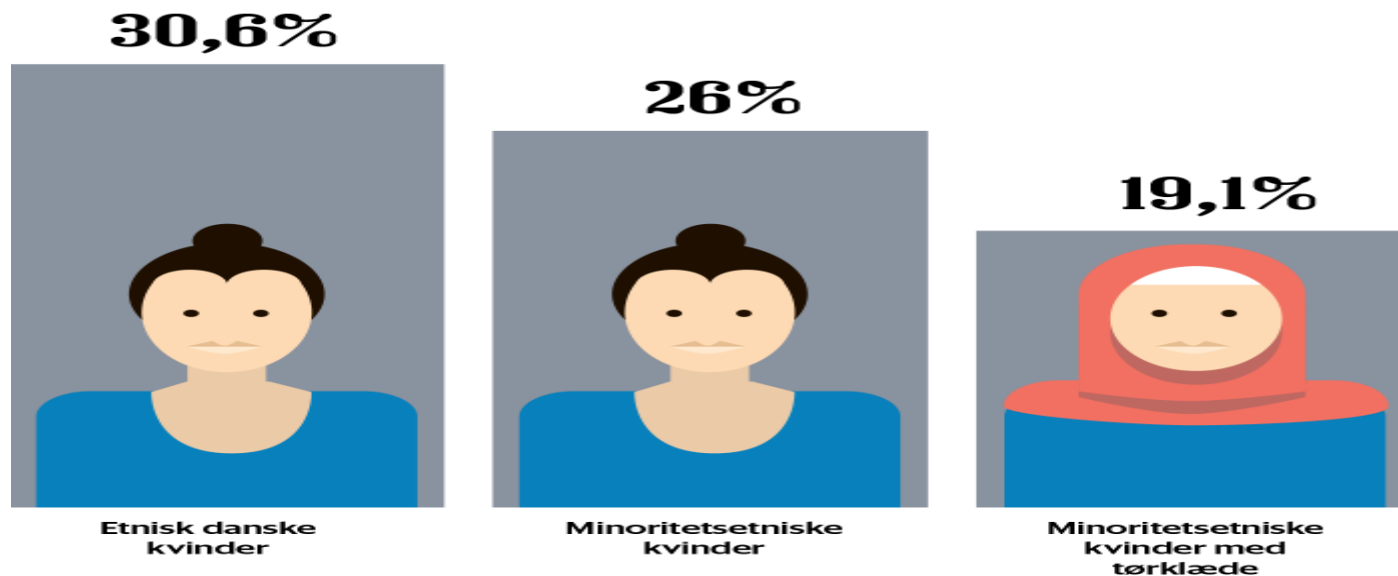
Ovenfor anførte citat fremgår i at ifølge FN's menneskerettigheders konventioner, som Danmark sammen med en række andre lande også er skrevet under, at det anses ved være ulovligt at samfundet diskrimineres borgernes forskellige etniske og sociale baggrunde. Såsom køn, etnicitet og seksuel orientering Det der er interessant ved dette er, at parametrene, der er taget omkring minoriteters oplevelser af diskrimination på arbejdsmarked viser, at en del af dem især kvinder med muslimske baggrunde selvom de er født i herhjemme og også har taget deres uddannelse fra Danmark. Her bliver de fravalgt til at blive indkaldte til jobsamtaler, hvis de bærer et religiøst tørklæde. (Se figur 7).³⁸

³⁷ Institut for menneskerettigheder 2020

³⁸ institut for menneskerettigheder 2020

Problemet i forhold til, at man som minoritet/ flygtning oplever diskrimination, hvad der enten taler om i arbejdsmarkeds sammenhæng eller samfundsmæssig forhold, er det således, at for de fleste mennesker vil det være ubæreligt. Det vil sige, at ved at blive udsat på diskrimination

Hyppighed af indkaldelser til jobsamtaler



Figur 7

kan den påvirke individs billede af sig og sin selvforståelse. Dette baseres på, at ifølge Helen Krag, der forsker i minoritetsstudier på København universitet: "Hvis det enkelte individ møder barrierer fra majoritetens side, medfører det en del psykiske problemer og personlige konflikter" (Krag 2007:152) Ovenfor fremhævede citat profilerer forskeren, at hvis man som etnisk minoritet eller seksuel minoritet oplever diskrimination af flertallet, at den kan resultere vedkommende psykisk traume og et negativt identitet. I forbindelse med ovenfor fremhævede citat er der efterhånden en del af litteratur og forskninger der dokumenterer, at mange unge med flygtninge og indvandrere baggrunde, der født og

opvoksede i samfundet, at de udvikler sig splittelser og identitetskrise, fordi de ikke accepterede af majoriteter. ³⁹Det er der er interessant i forhold til gruppen af somaliske flygtnings oplevelsen af diskrimination og integrationsudfordringer i herhjemme er, at der også er en del af herboende somalier, der forholder sig ovenfor fremgåede problematikkerne omkring, altså de integrations udfordringerne og diskriminationerne som somalierne møder i Danmark. En af dem er dansk-somalier, der hedder Sofie Jama som både er tolk og kulturformidler. Her skriver hun kronik i avisen information, hvor hun skriver somaliske familier der efter de kom til Danmark, der går i opløsning, fordi manden mister autoriteten og rollen som familiefar. Problemet med mange af mændene er, at de ikke kunne komme ind på arbejdsmarked og dermed ikke kunne forsørge deres familierne. Derfor mistede de både selvværd og identitet. Og ikke kun det, men hun fortæller også mange af somaliske unge der savner lederrollen, da deres forældre ikke bor sammen mere. ⁴⁰ Således beskriver en af de unge informanter om hans familiens livssituation i Danmark:

“ min begge forældre er veluddannet i Somalia, fordi min far er ingeniør og min mor er sygeplejersker, men efter de kom til Danmark kunne de ikke få arbejde...jaah, hvad jeg skal sige, at dette har ramte begge hårdt. Speciale min far, fordi han ikke mere kunne klare med det, da han hele tiden sad i hjemmet, hvor han til sidste kom til at hade både min mor og alle andre. Hvor de blev skilt og dette har ramte med mig hårdt også”
(Ali)(mit materielt)

Ovenfor fremgåede fortælling af Ali`s families skæbnesvanger i Danmark, at her kan man sige, at den ikke kun påvirket af Ali`s forældrene, men den også har præget af Ali i Danmark. Hvis man her forholder sig til Ali`s livshistorie er det således, at ifølge Ali både i folkeskole og i erhvervsskole havde haft masser problemer, hvor han her droppede ud af erhvervsskolen. Og som Ali ovenfor fremhævede citat eksplicit fortæller, at det påvirkede af ham. Sagen er den, at nogle gange kan det være svært at gøre noget ved diskriminationen som sådan, da dette kan blive svært at få øje på. Pointen er det, som tidligere beskrevet, at der findes forskellige former for diskriminationer. Eksempelvis skriver Laura Gillam i sin bog, at en del af de unge med flygtninge og indvandrere baggrunde, at de ofte i folkeskolen oplever institutionel diskrimination. (Gillam

³⁹ Soei 2015

⁴⁰ Jama 2018

2018:14). Institutionel diskriminationen finder eksempelvis sted, når en gruppe personer ikke får de fornødne muligheder for at kunne klare sig på lige vilkår med andre. (Jensen 2013:160). Det vil sige at, hvis et barn, der stammer fra et hjem, hvor forældrene både har begrænset økonomisk kapital og kulturel kapital er det således, at ifølge Gillam vil det pågældende barn få svært ved at kunne afkode skolens kulturelle kapitaler som mange unge fra middelklassen nemt kunne afkode det i skolesammenhæng. (Gillam 2018:14).

På det grundlag kan det være afgørende og vigtigt for de unge med somaliske baggrundspositionering i erhvervsskolerne, hvordan familiens integration i samfundet er, såsom deres kulturelle og økonomiske ressourcer er. Dog i denne kontekst er det også særligt vigtigt at fremhæve ifølge Charlotte hamburger, som forsker i integrationen, at hun skriver i sin artikel, at den danske integrationspolitisk har assimilation grundtræk. Det vil sige, at den danske integrationsstrategi lægger op til at flygtninge og indvandrere ikke skal integreres, men tværtimod de skal gradvis assimileres.(2006:306). Problemet med assimilations integrationsstrategien er, at den i forhold til minoritetens integrationsprocessen vil i visse tilfælde kunne virke kontraproduktivt, da ifølge Marianne Skytte, at flygtningene og indvandrere også kan have deres egen integrationsstrategier og forventninger om, hvordan de vil integrere sig til Danmark. Og i den sammenhæng ifølge Skytte eksempelvis, hvis de nye flygtninge får vide, at de skal assimilere sig i samfundet, hvor de ikke må praktisere deres kultur. Ifølge Skytte vil dette kunne udfordre integrationsprocessen af flygtninge mere. (Skytte 2002: 259-262). Således vil næste afsnit komme specialets konklusion

Konklusion

I dette afsnit er jeg nået frem til at drage specialets slutning ud fra de fund, mine analyser har frembragt i samspil med den eksisterende forskning.

Det empiriske materiale viser, at der knytter sig nogle vanskeligheder omkring de unge somalieres i erhvervsskoler. Specialet er udarbejdet med henblik på at besvare disse spørgsmål:

Hvad er årsagen til at mange unge somaliere falder fra erhvervsskolerne og hvilke potentialer rummer samarbejde mellem forældre og erhvervsskole for at fastholde og gennemføre en erhvervsuddannelse?

Resultat af mine analyser, viser at de unge somaliere i erhvervsskolerne møder forskellige udfordringer, såsom manglende praktikplads, og de har svært ved fagligheden især det dansk sprog. Derudover, har de også svært ved at positionere sig i skolen, da mange af dem isolerer sig og kun involverer sig med andre unge med somaliske baggrunde. Det vil sige, at de i skolen ofte arbejder sammen med andre somaliske elever, hvilket kan være problematisk i sig selv, da dette ikke vil styrke deres danske sprog. Her fortæller de unge informanter, at de nogle gange kan have svært ved at kunne afkode fagligt i dansk, og den problemstilling kan skyldes, at mange af de unge med minoritetsbaggrunde ikke bliver nok sprogstimulerende hjemme fra, da en del af deres forældre ikke taler dansk. Her påpeger en række undersøgelser, hvad det angår de unge tosprogedes sproglige udvikling, at her er det vigtigt, at disse unge allerede tidligt i folkeskolen styrkes og sprogstimuleres deres begge sprog. Danske sprog for, at de kan indgå i samfundet og deres modersmål også for at de kan indgå i deres familier. Hvis de i den sammenhæng også inkluderer etniske danske elever og omvendt, at etniske danske elever også inkluderer elever med minoritetsbaggrunde kan dette styrke samarbejdet mellem elever på tværs i klasselokalet. På den måde styrker det ikke kun eleverne fagligt, men også socialt og der bliver skabt et fællesskab og mere forståelser for andre mennesker. Men dette er desværre ikke tilfældet, da mange af de unge med minoritetsbaggrunde forlader folkeskolen uden, at de tilegner sig de kundskaber som kan være afgørende for dem at kunne gennemføre erhvervsskolerne. Ikke desto mindre påpeger en række undersøgelser i folkeskolen, at en stor del af drenge med flygtninge og indvandrerbaggrunde, at de ikke trives i skolen. (Gillam 2018:14). Problemet er, at mange af drenge med minoritetsbaggrunde, at de i folkeskolen konstruerer en identitet, der er imod skolens normer og værdier. (Gillam 2009:16). Dette skyldes forskellige årsager, blandt andet fremgår dette i undersøgelsen, som er udarbejdet af Laura Gillam, hvor det er dokumenteret at mange af lærerne i folkeskolen kan have en forforståelse om familierne med minoritetsbaggrunde især dem med muslimske baggrunde. Med andre ord, at nogle af lærerne eksempelvis mener, at muslimske familiers drenge socialiseringen ikke er foreneligt med den danske skolepraksis, da familierne med muslimske baggrunde forkæler deres drenge og behandler dem som kongesøn. Og det der er interessant i den sammenhæng er, at Gillams undersøgelse viser, at hvis man spørger lærerne om, hvor de fik den ovenfor nævnte opfattelserne om drengene med muslimske baggrunde fra, så vil de fleste af dem henvises til enkeltstående historier fra skolen eller mediene. (Gillam 2018:14)

Ovenfor fremhævede måden, hvorpå nogle af folkeskolelærerne ser på minoritetsfamilierne og ikke mindst med det, men deres unge, at dette vil kunne skabe vanskeligheder ved at både lærerne og forældrene kan skabe gensidig dialog med hinanden. Ikke desto mindre dette vil også udfordre dialogen mellem drengene og lærerne i folkeskolen. Her menes, at gruppen af de somaliske flygtninge er det således, altså set ud fra deres samfundsperspektiv, at de allerede er ekskluderet i fællesskabet. Og dermed, hvis forældrene oplever, at lærerne i folkeskolen har en anden opfattelse af dem, så dette vil gøre at både forældrene og de unge mister respekten til folkeskolen. For at kunne undgå dette er det således, at både lærerne og familier med minoritetsbaggrunde skal skabe gensidig dialog med hinanden. Pointen er den, at hvis man ikke formår at skabe ovenfor nævnte dialogen mellem lærerne i uddannelsessystemet og forældrene med minoritetsbaggrunde, så vil man i fremtiden få et klassesdelt i samfundet. En fordeling i samfundet, hvor en klasse består af etniske danske elever, der er sprogligt meget stimuleret og elever med minoritetsbaggrunde, der har svært ved sproget. Dette kan skabe udfordringer fagligt, både for elever med etnisk dansk baggrund, men også elever med minoritetsbaggrunde. En anden fordeling i samfundet kunne være et, hvor en klasse består af udelukkende af etniske danske og en anden klasse består udelukkende af minoriteterne. Resultatet af dette vil her være sociale udfordringer, da elever ikke lærer kunsten i at begå sig med forskellige menneskegrupper, hvor der er forekommer forskellige kulturer. Derfor skal man i erhvervsskolerne bygges bro mellem skolen og de unges miljø, hvor man herunder skal gøre sig umage for at skabe samarbejde med familierne. For at få tosprogede familier til at deltage aktivt i skolesamarbejdet er det påkrævet, at der udarbejdes en integrationspolitik for skolen med et langsigtet perspektiv.

Denne politik kan indeholde følgende:

- Klare etiske regler for, hvordan menneskesynet og omgangsformen skal være i skolen. Nogle skoler har fx indført nul-tolerance over for uacceptabel adfærd hos eleverne.
- Klart formulerede forventninger til forældresamarbejdet og forældreinddragelse.
- Skolen skal i samarbejde med familierne finde frem til arrangementer, som også tiltaler tosprogede familier.

- Dialogmøder med plads til input fra forældrene, så de reelt har et medansvar for skolens udvikling.
- Skolens politik i forhold til religiøse højtider, jul, ramadan osv. Her skal skolen især sikre gensidig respekt for hinandens traditioner.

På skolen skal der skabes enighed om, hvordan disse målsætninger skal omsættes til handling. Det vil være en god idé løbende at diskutere skolens målsætninger og værdigrundlag med alle forældre, uanset etnicitet. En gennemført integrationspolitik på skolen vil få stor betydning for forståelsen og respekten for hinandens kulturelle forskelligheder. Denne viden kan skabe basis for et bedre samarbejde mellem familierne og skolen. Jo mere integrerede tosprogede forældre føler sig i skolearbejdet, jo mere bliver det en del af skolens identitet, og jo større tilknytning vil de føle til det danske samfund.

Litteraturliste

Bjørn, Niels Henning et al.(2003): *Somaliere og det danske arbejdsmarked - om netværk, kommunikation og integration*. København: Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration.

David J. Griffiths (2002): *Somali and Kurdish Refugees in London. New Identities in the Diaspora*. Oxford Brookes University, UK Research in Migration and Ethnic Relations Series.

Dahl, Karen Margrethe & Jakobsen, Vibeke (2005): *Køn, Etnicitet og Barrierer for Integration*. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

Honneth, Axel (2006): *Kamp om anerkendelse*. Hans Reitzels forlag, København.

Honneth, Axel (2003): *Behovet for anerkendelse*. Hans Reitzels forlag, København.

Kvale, Steiner & Brinkmann, Svend (2009): *Interview – Introduktion til et håndværk*. Hans Reitzels Forlag, København.

Gillam Laura (2018): *Minoritetsdanske drenge i skolen* Århus universitetsforlag.

Gillam Laura 2009:*De umulige børn og det ordentlige menneske*(1 udgave)Århus universitetsforlag.

Bilfeldt, Jensen, Andersen(2014)”*Rettigheder, empowerment og læring*” Aalborg

Universitetsforlag.

Skytte Marianne i bogen:*socialfag for pædagoger*. S.233(1 udgave) oplag, 2002 af Niklasson Grit(red.)

Frydenlund og forfatterne

Krag Helen(2007)*Mangfoldighed, magt og minoriteter*.(1 udgave)Samfundslitteratur

Jensen Iben(2013): *Grundbog i kulturforståelse*.(2 udgave)Samfundslitteratur.

Saren Manu(2006)*Sådan undgår man frafald A-Z*(1 udgave)Erhvervsskolernes forlag

Nørskov & Sperschneider(2004)*Tværkulturelt forældresamarbejde*(1 udgave)Munksgaard Danmark, København

Kaare Henrik i bogen:*Kvalitative metoder* af Brinkmann & Tanggaard(2010) s.339(1 udgave)af 5.oplag. Forfatterne og Hans Reitzels forlag

Sørensen Qali (2012)*usynlig mennesker*. CDR-forlag APS.

Illeris Knud(red) ”49*Tekster om læring*”(1 udgave 2012). samfundslitteratur.

Mezirow Jack i bogen ”49*Tekster om læring* (red) af Illeris Knud(1 udgave 2012). S 356

Illeris Knud (2015)*læring*(3 udgave. Samfundslitteratur.

Warsame Hersi(2007)*integration af de unge med minoritetsbaggrunde i erhversskoler*. Aalborg universitet

Artikler:

Bilfeldt Annette: *Kritiske teori* 2007

Brita N(2005)Axel Honneth og teori om anerkendelse.*Tidsskrift for Socialpædagogik*, nr16 2005

Links:

Kronik i information 28 februar -1 marts (2015) af Aydin Soei.

Lokaliseret:

<https://www.information.dk/debat/2015/02/frygtens-kaedereaktion>

”Derfor klarer sig indvandrerdrengene sig dårligt” af Jonas Salomonsen 15 maj 2015

Lokaliseret:

<https://videnskab.dk/kultur-samfund/skoleforsker-derfor-klarere-drengene-med-indvandrerbaggrund-sig-darligt-i-skolen>

“Minoritetskvinder med tørklæde bliver fravalgt på arbejdsmarkedet” af institut for menneskerettigheder 6 marts 2020

Lokaliseret:

<https://menneskeret.dk/nyheder/minoritetskvinder-toerklaede-fravalgt-paa-arbejdsmarkedet>

“Studenter med indvandrerbaggrund stikker af fra feltet: Dobbelt så mange læser videre med det samme” af Steffen MCGHIE 11 juni 2019

Lokaliseret:

https://www.berlingske.dk/samfund/studenter-med-indvandrerbaggrund-stikker-af-fra-feltet-dobbelt-saa-mange?fbclid=IwAR0z63i-M9aGVlxxWMZpWyRv0WGhkc05JEeZfFRAWiz_WSjDTgfJSqpYv1Y

“Sproget er ikke uskyldigt, Pernille Vermund” af Lauritz Korfix Schultz 19 dec 2019

Lokaliseret:

<https://pov.international/sproget-er-ikke-uskyldigt-pernille-vermund/>

“Assimilation som et grundtræk i dansk indvandrerpolitik” af Charlotte Hamburger 24 januar 2006

Lokaliseret:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/po/po_0022-PDF/po_0022_98749.pdf

“Dialog anerkendelse og dannelse” af Ove Christensen 21 feb 2019

Lokaliseret:

<https://www.folkeskolen.dk/653762/dialog-ankendelse-og-dannelse>

Kronik:

“Du aner ikke, hvor meget det sejler i dansk somalia” af Sofia Jama 19 marts 2018.

Lokaliseret:

<https://www.folkeskolen.dk/653762/dialog-ankendelse-og-dannelse>

“Forældresamarbejde - et værktøj til fastholdelse af tosprogede elever i ungdomsuddannelserne” af Asma Birdi 2011(red)

Lokaliseret:

<https://www.ug.dk/flereomraader/videnscenter/vcartikler/vaerktoej-foraeldresamarbejde>

Bilag:

Bilag 1

Bilag 1

Interview

mohamed

I: Hvor langt tid har du boet i Danmark?

C: ”siden jeg var tiår”

I: Så du kom til dk sammen med din forælder?

C: ”jah som flygtning”

I: Hvor langt tid har været i erhvervsskolen?

C:” omkring to år siden”

I: oki

I:Hvilket fag læser du og hvorfor?

C:” elektriker og dette synes, at det er spændende ”

I: lyder meget spændende også”

C: jaah det syntes jeg også, men det kan nogle gange være svært også”

I:Hvordan?

C:”fagene kan være svært, men nu er jeg i praktik og derfor er det ikke så vildt svært

I: Interessant, hvor er du i praktik?

C:” Er ikke rigtigt praktik, da jeg i skolepraktik”

I:Er det lettere at få praktik, som en ung somalier?

C:nej nej, men jeg var på praktik i en virksomhed, men den gik konkurs og derfor kom jeg tilbage til skolen for at få skolepraktik indtil, at jeg igen finde praktikplads”

I:”Oki på den måde”

C:”jah”

I: Men jeg nødt til at spørge dig igen er det lettere at få praktikplads, som somalier?

C:”Ahhh, altså jeg synes ikke, at det er nemt, men skolen presser os alle sammen at finde praktikplads udenfor skolen, og hvis man har et navn, som mit navn er det sådan, at lige så snart, at man ser det er så siger de desværre, at de ikke kan bruge os”

I: Hjælper skolen ikke?

C:”Nej

I:” Ok”

I: Hvem er godt i forhold til skolepraktikken, og almenlig praktik?

C: ”jaaah det er meget bedre at have almenligt praktik, da virksomhedens praktik er ligesom at arbejde i virkeligheden, hvorimod skolepraktikken kom man til et værksted i skolen, hvor man sammen med læreren i værkstedet bygge et lille hus og når man er færdigt med den, så skal man fjerne den igen for at starte hvorfra igen”

C:” man lærer ikke ret meget”

C:” Men sådan er der ikke, hvis man får praktikplads”

I:”Da du startede grundforløbet var du, den eneste der havde indvandrebaggrund i klassen?

C:” Nej, vi var fire unge med indvandrebaggrunde, men efter grundforløbet, så er det kun mig der tilbage, fordi de andre fire synes, at det var for svært for dem, selvom de har været i landet mere end jeg har været”

I; Hvad var det, der var svært for dem?

C:”Jaman mmm det man kalder fagligsprog, der var svært for dem - det er det, der er værste for indvandrere unge, fordi selvom, at de kan snakke dansk, så får der vide, at de ikke kan tale dansk og de bliver drillet med det mange gange i klassen også – at de ikke kan finde ud af sproget og fagligheden, fx i skolen bruger man værktøj og en del af de unge, at det ikke kende nævnet af værktøjerne, plus synes jeg ikke, at de har fået fra lærerne den hjælp de burde få i skolen”

I: Af hvem?

C:” både fra lærerne og eleverne også, altså man kigger dem skæv i skolen”

I:Hvorfor?

C:”Fordi for det først lige så snart man har det, der nævn også noget det eneste ting de vil snakke med dig om er alle de andre integrationsproblemer, som indvandre laver, man bliver tit spøgte om er du medlem af bande eller er du medlem af Alshabab”

I: Er det lærerne der spørg?

C:” De starter altid med eleverne, altså de begynder med nogle spørgsmål også kommer lærerne efter det og spørg også nogle spørgsmål også bliver det, at du bare er en terrorist”.

I:Hvordan var din tid i folkeskolen?

C:” Jeg havde mega dårligt – jeg havde svært ved fagligheden og bliver mobbet af det i skolen og den klasse, som jeg var i var det kun etniske danske elever, det vil sige, at jeg var eneste der har indvandrebaggrund – nogen mener, at det er fordel ved at være eneste etnisk i klassen, men jeg havde det dårligt – man forstår jo ikke sproget og dette kan være nedgørende for en, fordi jeg tænkt selv, at jeg ikke kunne finde ud af noget som helst”

I:”Oki”

C:” Dette kan være hårdt for en, at man får vide af andre børn, at man er dårligt til noget, og at man er sort somalier – de unge i skolen var bange for at have noget med mig i skolen”

I:Hvordan?

C:” fx hvis jeg gjort noget med de andre børn så fik jeg vide, at jeg er en blademager”

I:Fik du aldrig problemer i folkeskolen?

C:” jah flere gange og jeg var en gang blevet smidt ud af skolen for to uger, men så fandt de ud af senere, at jeg ikke gjort noget forkert”

I:”kkkkk”

I:Hvad synes du om fagligheden i erhvervsskolen? Er den svært?

C:” jaah det synes jeg, men jeg synes selv, at jeg er godt til matematik i forvejen, men alligevel er jeg blevet meget overasket, hvor meget fagligt krævet der i erhvervsskolen”

I:” Oki .. er det meget svært?

C:”Det vil jeg sige”

I:Hvilket fag synes du, at det er svært, dansk eller matematik?

C:” Det er dansk altså sproget der er svært og programmering”

C:” Matematik er nemt, det er fagligt sprog og programmering er meget svært”

I:Så det vil sige, at i bruger også it i uddannelsen?

C:” Vi lærer noget der hedder ” ALC programmering og det er meget svært, meget svært synes jeg”

I: Hjælper de forældre eller har de haft uddannelse i dk?

C: ”Nej, min far er buschauffør”

I:Hvad laver din mor så?

C:” Hun har arbejdet, som rengøring, men nu er hun arbejdsløs”

I: Kan din forælder hjælpe dig med lektierne?

C:” Neej neej det skal jeg selvklare min uddannelse og jeg kender nogle dansker, som jeg kender der hjælper mig”

I:” Hvordan synes du, at man bedste kan hjælper de unge med somalisk baggrund i erhvervsskolerne?

C:” Jeg synes, at man skal give dem chance, man skal vide, at vi ikke er født her, men selvfølgelig er der mange der er født her, men jeg mener, at dem efterkommere skal man give lidt ekstra hånd og tilbyder hjælp fx lige som de støtter man giver unge ordblinde i skolen”

I: Hilken slags hjælp får de ordblinde i erhvervsskolerne?

C:” Mange af de ordblinde de får hjælp, så som komputer, der kan hjælpe dem til at de kan skrive dansk, så jeg mener, at man skal hjælpe med de unge deres faglige problemer og sprogligt også”

I: Hvis du selv fik hjælp i uddannelsen tror du at du vil bedre kunne klare?

C:” Jaah det tror jeg”

C:” Altså jeg stadigvæk ikke er færdiguddannelsen, men havde meget brug for hjælp i min sidste eksamen”

I: Lærerne i skolen hjælper de, de unge der har svært?

C:” Jah men det er forskelligt lærerne, for eksempel, at jeg har fire underviser og det er en der hedder Jesper, at han hjælper meget end andre lærer – der findes en god lærer i enhver skole, men de tre andre lærer i klassen er de ligeglade med eleverne – eller måske er de ligeglade med unge med flygtninge og indvandrere baggrunde”

C:” jeg vide faktisk ikke, men jeg tror, at de to andre lærer der ikke glade for at støtte unge med indvandrere baggrunde, at de tidligere har oplevet med indvandre unge problemer og derfor er det sådan, at de prøver at undgå dem”

I:”oki det lyder ikke godt”

:C” Nogle af lærerne, at de bor på landet, og dermed ser indvandrere problemer på mediet, og derfor tror de måske, at alle indvandrere unge er sådan slags blademager”

C: ”Nogle gange kan man se deres øjne, at man ikke er godt nok”

I: Hvordan er socialt i skolen? Er både unge indvandrere og danskere integreret af hinanden?

C” Skolen synes jeg at den er ligesom alle andre skole”

I:”Ok

I: Men har du venner i skolen, som er danskere?

C:” Nej, det har jeg ikke – alle mine kammerater i skolen har indvandrerbaggrunde”

I:Er det forældresamarbejde i skolen, altså inddrager man forældrene i skolen?

C:” Overhoved ikke, altså al den tid, hvor jeg har i Tekniskskolen har jeg enten hørt eller oplevet nogen der snakker om forældresamarbejdet”

I:”Oki”

I: Synes du, at hvis man laver forældresamarbejder i skolen, at dette vil hjælpe unge med indvandrere baggrundens uddannelses?

C:” ja det vil jeg synes og for eksempel, hvis du kigger på min søsters skole, så har de mere forældresamarbejdet, hvor man inviterer forældrene i skolen og de taler med hinanden lærerne, hvor holder forældreaften- det kunne være dejligt, hvis man kunne sådan slags ting i erhvervsskolerne”

I:Støtter din forældre fagligt i skolen, altså i form af lektier hjælp og opgaverne?

C:”Nej nej,altså det kan de ikke finde ud af de opgaver, som jeg får fra skolen, men min far kan finde på at hjælpe mig med at regne matematik, men det sprogligt kan han ikke”

I; Hvordan

C:” Fx han kan ikke de faglige begreber, der bruges i skolesammenhæng, såsom, hvis man siger til ham en svensknøgle”

I: Altså mener du værktøj navn eller hvad?

C:”Fx hvis jeg siger til ham kvadratrodd, altså de kan han helle ikke finde ud af det”

I: "Okii på den måde"

I: Her til sidste du mener at forældresamarbejdet kan være støtte for de unge, kan du uddybe mere af dette?

Det vil kunne gavne på den måde, hvis forældrene nogle gange kommer til samtale i skolen for at få vide, hvor langt i uddannelsen, som deres søn er i og hvordan de går med ham"

I: Hvorfor?

C: "Fordi hvis man som ung vide, at enes egen forældre vil komme i skolen, så vil man gøre godt i skolen, da man ikke vil skuffe forældrene"

I: " jeg vil sige til dig mange tak for interviewet"

C: " det var så lidt

Bilag 2

Bilag 1

Interview

mohamed

I: Hvor langt tid har du boet i Danmark?

C: "siden jeg var tiår"

I: Så du kom til dk sammen med din forælder?

C: "jah som flygtning"

I: Hvor langt tid har været i erhvervsskolen?

C: "omkring to år siden"

I: oki

I: Hvilket fag læser du og hvorfor?

C: "elektriker og dette synes, at det er spændende "

I: lyder meget spændende også"

C: jaah det syntes jeg også, men det kan nogle gange være svært også"

I: Hvordan?

C:”fagene kan være svært, men nu er jeg i praktik og derfor er det ikke så vildt svært

I: Interessant, hvor er du i praktik?

C:” Er ikke rigtigt praktik, da jeg i skolepraktik”

I:Er det lettere at få praktik, som en ung somalier?

C::nej nej, men jeg var på praktik i en virksomhed, men den gik konkurs og derfor kom jeg tilbage til skolen for at få skolepraktik indtil, at jeg igen finde praktikplads”

I:”Oki på den måde”

C:”jah”

I: Men jeg nødt til at spørge dig igen er det lettere at få praktikplads, som somalier?

C:”Ahhh, altså jeg synes ikke, at det er nemt, men skolen presser os alle sammen at finde praktikplads udenfor skolen, og hvis man har et navn, som mit navn er det sådan, at lige så snart, at man ser det er så siger de desværre, at de ikke kan bruge os”

I: Hjælper skolen ikke?

C:”Nej

I:” Ok”

I: Hvem er godt i forhold til skolepraktikken, og almenlig praktik?

C: ”jaaah det er meget bedre at have almenligt praktik, da virksomhedens praktik er ligesom at arbejde i virkeligheden, hvorimod skolepraktikken kom man til et værksted i skolen, hvor man sammen med læreren i værkstedet bygge et lille hus og når man er færdigt med den, så skal man fjerne den igen for at starte hvorfra igen”

C:” man lærer ikke ret meget”

C:” Men sådan er der ikke, hvis man får praktikplads”

I:”Da du startede grundforløbet var du, den eneste der havde indvandrebaggrund i klassen?

C:” Nej, vi var fire unge med indvandrebaggrunde, men efter grundforløbet, så er det kun mig der tilbage, fordi de andre fire synes, at det var for svært for dem, selvom de har været i landet mere end jeg har været”

I; Hvad var det, der var svært for dem?

C:”Jaman mmm det man kalder fagligsprog, der var svært for dem - det er det, der er værste for indvandrere unge, fordi selvom, at de kan snakke dansk, så får de vide, at de ikke kan tale dansk og de bliver drillet med det mange gange i klassen også – at de ikke kan finde ud af sproget og fagligheden, fx i skolen bruger man værktøj og en del af de unge, at de ikke kender navnet af værktøjerne, plus synes jeg ikke, at de har fået fra lærerne den hjælp de burde få i skolen”

I: Af hvem?

C:” både fra lærerne og eleverne også, altså man kigger dem skæv i skolen”

I:Hvorfor?

C:”Fordi for det først lige så snart man har det, der nævner også noget det eneste ting de vil snakke med dig om er alle de andre integrationsproblemer, som indvandre laver, man bliver tit spøgt om er du medlem af bande eller er du medlem af Alshabab”

I: Er det lærerne der spørger?

C:” De starter altid med eleverne, altså de begynder med nogle spørgsmål også kommer lærerne efter det og spørger også nogle spørgsmål også bliver det, at du bare er en terrorist”.

I:Hvordan var din tid i folkeskolen?

C:” Jeg havde mega dårligt – jeg havde svært ved fagligheden og bliver mobbet af det i skolen og den klasse, som jeg var i var det kun etniske danske elever, det vil sige, at jeg var eneste der har indvandrebaggrund – nogen mener, at det er fordel ved at være eneste etnisk i klassen, men jeg havde det dårligt – man forstår jo ikke sproget og dette kan være nedgørende for en, fordi jeg tænkt selv, at jeg ikke kunne finde ud af noget som helst”

I:”Oki”

C:” Dette kan være hårdt for en, at man får vide af andre børn, at man er dårligt til noget, og at man er sort somalier – de unge i skolen var bange for at have noget med mig i skolen”

I:Hvordan?

C:” fx hvis jeg gjort noget med de andre børn så fik jeg vide, at jeg er en blademaker”

I:Fik du aldrig problemer i folkeskolen?

C:” jah flere gange og jeg var en gang blevet smidt ud af skolen for to uger, men så fandt de ud af senere, at jeg ikke gjort noget forkert”

I:”kkkkk”

I:Hvad synes du om fagligheden i erhvervsskolen? Er den svært?

C:” jaah det synes jeg, men jeg synes selv, at jeg er godt til matematik i forvejen, men alligevel er jeg blevet meget overasket, hvor meget fagligt kræv der i erhvervsskolen”

I:” Oki .. er det meget svært?

C:”Det vil jeg sige”

I:Hvilket fag synes du, at det er svært, dansk eller matematik?

C:” Det er dansk altså sproget der er svært og programmering”

C:” Matematik er nemt, det er fagligt sprog og programmering er meget svært”

I:Så det vil sige, at i bruger også it i uddannelsen?

C:” Vi lærer noget der hedder ” ALC programmering og det er meget svært, meget svært synes jeg”

I: Hjælper de forældre eller har de haft uddannelse i dk?

C: ”Nej, min far er buschauffør”

I:Hvad laver din mor så?

C:” Hun har arbejdet, som rengøring, men nu er hun arbejdsløs”

I: Kan din forælder hjælpe dig med lektierne?

C:” Neej neej det skal jeg selvklare min uddannelse og jeg kender nogle dansker, som jeg kender der hjælper mig”

I:” Hvordan synes du, at man bedst kan hjælpe de unge med somalisk baggrund i erhvervsskolerne?

C:” Jeg synes, at man skal give dem chance, man skal vide, at vi ikke er født her, men selvfølgelig er der mange der er født her, men jeg mener, at dem efterkommere skal man give lidt ekstra hånd og tilbyder hjælp fx lige som de støtter man giver unge ordblinde i skolen”

I: Hilken slags hjælp får de ordblinde i erhvervsskolerne?

C:” Mange af de ordblinde de får hjælp, så som computer, der kan hjælpe dem til at de kan skrive dansk, så jeg mener, at man skal hjælpe med de unge deres faglige problemer og sprogligt også”

I: Hvis du selv fik hjælp i uddannelsen tror du at du vil bedre kunne klare?

C:” Jaah det tror jeg”

C:” Altså jeg stadigvæk ikke er færdiguddannelsen, men havde meget brug for hjælp i min sidste eksamen”

I: Lærerne i skolen hjælper de, de unge der har svært?

C: ”Jah men det er forskelligt lærerne, for eksempel, at jeg har fire underviser og det er en der hedder Jesper, at han hjælper meget end andre lærer – der findes en god lærer i enhver skole, men de tre andre lærer i klassen er de ligeglade med eleverne – eller måske er de ligeglade med unge med flygtninge og indvandrere baggrunde”

C: ”jeg vide faktisk ikke, men jeg tror, at de to andre lærer der ikke glade for at støtte unge med indvandrere baggrunde, at de tidligere har oplevet med indvandre unge problemer og derfor er det sådan, at de prøver at undgå dem”

I: ”oki det lyder ikke godt”

C: ”Nogle af lærerne, at de bor på landet, og dermed ser indvandrere problemer på mediet, og derfor tror de måske, at alle indvandrere unge er sådan slags blademager”

C: ”Nogle gange kan man se deres øjne, at man ikke er godt nok”

I: Hvordan er socialt i skolen? Er både unge indvandrere og dansker integreret af hinanden?

C: ”Skolen synes jeg at den er ligesom alle andre skole”

I: ”Ok

I: Men har du venner i skolen, som er dansker?

C:” Nej, det har jeg ikke – alle mine kammerater i skolen har indvandrerbaggrunde”

I:Er det forældresamarbejde i skolen, altså inddrager man forældrene i skolen?

C:” Overhoved ikke, altså al den tid, hvor jeg har i Tekniskskolen har jeg enten hørt eller oplevet nogen der snakker om forældresamarbejdet”

I:”Oki”

I: Synes du, at hvis man laver forældresamarbejder i skolen, at dette vil hjælpe unge med indvandrer baggrundes uddannelses?

C:” ja det vil jeg synes og for eksempel, hvis du kigger på min søsters skole, så har de mere forældresamarbejdet, hvor man inviterer forældrene i skolen og de taler med hinanden lærerne, hvor holder forældreaften- det kunne være dejligt, hvis man kunne sådan slags ting i erhvervsskolerne”

I:Støtter din forældre fagligt i skolen, altså i form af lektier hjælp og opgaverne?

C:”Nej nej,altså det kan de ikke finde ud af de opgaver, som jeg får fra skolen, men min far kan finde på at hjælpe mig med at regne matematik, men det sprogligt kan han ikke”

I; Hvordan

C:” Fx han kan ikke de faglige begreber, der bruges i skolesammenhæng, såsom, hvis man siger til ham en svensknøgle”

I: Altså mener du værktøj navn eller hvad?

C:”Fx hvis jeg siger til ham kvadratrod, altså de kan han helle ikke finde ud af det”

I:”Okii på den måde”

I:Her til sidste du mener at forældresamarbejdet kan være støtte for de unge, kan du uddybe mere af dette?

Det vil kunne gavne på den måde, hvis forældrene nogle gange kommer til samtale i skolen for at få vide, hvor langt i uddannelsen, som deres søn er i og hvordan de går med ham”

I:Hvorfor?

C:”Fordi hvis man som ung vide, at enes egen forældre vil komme i skolen, så vil man gøre godt i skolen, da man ikke vil skuffe forældrene”

I:” jeg vil sige til dig mange tak for interviewet”

C:” det var så lidt

Bilag 3

Interview med Ali

I :” goddag Ali og velkommen i interviewet”

A:” Hej”

I:” det er godt at vi i dag kunne mødes”

A:” *ja, det har været svært at kunne fine ud af en aftale med mig*”

I:” hvor langt havde du nået i erhvervsskolens uddannelse end du droppede ud?

A:” *ohhh jeg var færdigt med grundforløbet og efter kort tid droppede jeg ud?*

I:” ok”

I:” Vidste din forældre, da du droppede ud af uddannelsen, altså tekniskskolen?

A:” *nej det vidste ikke, fordi efter politiet har fanget af mig så ringede til min forældre, men det ikke kunne gøre noget ved, fordi jeg allerede besluttede at droppe ud og de var selvfølgelig ikke glade for dette*”

I:”Hvorfor?”

A:” *fordi jeg ikke kunne klare uddannelsen og følt mig ensome*”

I: Hvordan var din forældrenes reaktion?

A:” *de var meget kæd af det*”

A:” *fordi de gerne ville at jeg skulle have min uddannelse færdigt*”

A:” *De har altid sagt til mig at jeg skal have uddannelse*”

I:” ja det kan jeg godt forstå”

I:”Hvordan var du i erhvervsskolen, altså kunne du finde ud af i uddannelsen?”

A:” *nej jeg havde altid haft svært ved skolen også i folkeskolen*”

I: Hvad var der var svært for dig?

A:” *det der med at skrive og læse dansk, det var svært*”

I:” I tekniskskolen eller hvad?”

A: ” ja man i folkeskolen også ”

A: ” de begyndte i folkeskolen, hvor jeg fik vanskeligt ved at kunne læse og skrive dansk og her blev jeg mobbet af de andre, hvor jeg fik dårligt i skolen og her begyndte med at slås med de andre elever ”

I: ” interessant, altså hvad gjorde skolen?

A: ” ikke ret meget, fordi jeg altid fik skælde ud af lærerne, hvor jeg blev kæde af det ”

I: ” hvad sagde dine forældre til det?

A: ” ikke ret meget, da det er kun mig, det gik ud over det ”

A: ” min forældre var træt af at de altid skulle snakke med skolen, fordi de talte ikke godt på dansk og de var bange at jeg blev fjernede fra hjemmet også ”

I: ” Hvad var præcis, som var svært for dig både i folkeskolen og efterfølgende erhvervsskolen?

A: ” ohh alting især folkeskolen havde jeg ikke godt, men i erhvervsskolen har jeg haft meget svært for matematik og det med at læse opgaverne ”

A: ” jeg manglede også selvtillid, fordi jeg ikke var glæde for min nationalitet som somalier eller at være unge med flygtning baggrund og det startede fra folkeskolen, fordi jeg blev mobbet af dette ”

A: " og her begyndte med at slå andre børn

I" Nå var du det?

I:" blev du diskriminerede i erhvervsskolen?

A: " ikke direkte, men man kan se folk, at de ignorerede dig, fordi man ser anderledes ud og derfor folk ville undgå dig"

A: " jeg havde også problemer med at lære opgaverne og det var helle ikke nogen man kunne spørge hjælp til det. "

I" Fik du ikke hjælpe fra dine forældre?

A: " min forældre var skilt og jeg boede sammen med min mor, som ikke havde godt, da hun var ikke glade for at blive skilt"

I: Hvorfor?

A: " at blive skilt fra min far"

I: Hvordan var du fagligt i folkeskolen?

A: "Jeg var altid fagligt bagud, da jeg kæmpede med både at lære det danske sprog og få ny faglig viden. Jeg havde især svært ved skriftlige opgaver. Det betød meget for mig at blive accepteret, som den jeg er/var, og ikke som en dansker eller blive set på som perker. Det fyldte langt

mere i mit liv end at blive fagligt dygtig. Desuden kendte mine forældre ikke til det danske skolesystem, og jeg lod som om, jeg aldrig fik lektier, fordi jeg vristede godt, at mine forældre ikke kunne finde ud af at hjælpe mig med fagligheden”

Bilag 4

Bilag 4 Davidl

interview 1 med David på Erhvervsskolen.

I: David, hvor langt tid har du arbejdet med de unge?...unge med etnisk baggrund?

D: Øh...det har jeg gjort i...det har jeg gjort i 10 år

I: Okay, er det generelt erhvervsskolen eller er det...

D: Ja...ja...forskellige områder indenfor erhvervsskolen...

I: Ja...øh David, jeg ved, at du har arbejdet med noget, der hedder Concept..der har noget at gøre med integration...integration af unge flygtninge...hvis du skal zoom ind...hvad er det, du synes, der har været udfordrende for dem på erhvervsskolen?

D: Øh...i Concept der fik vi forældre...altså ikke helt unge, men stadig...altså unge (ha ha ha)...der fik vi 6 flygtninge, der alle havde været igennem en almindelig...øh...de havde været igennem en almindelig sprogskole...og der var ikke nogle af dem, der havde lært at tale dansk...og det undrede os meget..øh, men sådan var det...og vores ide, det var at..øh at flygtninge og andre mennesker med anden etnisk baggrund eller kulturel baggrund...sproglig baggrund...de ville kunne lære at tale dansk bedre, hvis de samtidig lærte en erhvervsuddannelse...så det var det projektet gik ud på...

I: Selve projektet Concept?

D: ja

I: Ja, okay...

D: Øh...og der havde vi kæmpe succes...så det var alle, der bestod, og det var 12-taller og 10-taller og et enkelt 7-tal...til grundforløbsprøven...hvor de skulle forsvare noget, de havde bygget og mundtligt dansk...øh så det gav rigtig god mening...og der kom jeg på sporet af...øh på sporet af de øh...det var første gang, jeg arbejdede koncentreret med lige netop den målgruppe...så der kom jeg på sporet af nogle af de problemstillinger. som der var...

I: Forbundet med integration eller hvad?

D: Ja...ja... så vi tænkte i starten, at vi ligesom skulle koncentrere os om det sproglige og det faglige...men det stod meget tydeligt for os, at der var noget...en kulturel dimension, som vi skulle tænke med ind i...

I: Hvordan f. eks.?

D: ja...det var fordi, at...jeg har et rigtig tydeligt eksempel på, hvordan det rigtigt er...øh et eksempel på de kulturelle forskelle, der er...så...f. eks beder vi en af de her sprog lærlinge om at rive 2 meter af en væg ned...og det forstår han ikke helt, så han fortsætter bare hele dagen...og river 10 meter ned...øh han øh...og når vi så spurgte ham bagefter, så var han i tvivl, om hvor meget han skulle rive ned...men øh han havde ikke spurgt...

I: Okay, men han turde ikke spørge eller hvad?

D: Nej...og det stødte jeg på flere gange det her...også i værkstedet, når jeg skulle undervise dem i at save f. eks. jamen så synes jeg, at jeg gav en grundig instruktion...og når jeg så kom forbi, så gik det virkelig dårligt..

I: Okay...

D: Øh..og så spurgte jeg...jamen du kan jo se, det er skævt...hvorfor spørger du ikke om hjælp?...og så sagde han: jamen det...øh...og så kom han ikke rigtigt med noget svar....og så tænkte jeg: Her kan jeg blive klogere...så jeg satte mig ned...og jeg tog ham ind, og så satte jeg mig ned og snakkede med ham...om, hvad er det, der sker her?...og det jeg fandt ud af...det er, at hvis han spurgte mig..om hjælp...så vil det betyde 1: At han ikke har hørt ordentligt efter...2: At jeg ikke har været dygtig nok som underviser...så han vil både kritisere sig selv, og han vil også kritisere mig som underviser...og vi begge to vil tabe ansigt på det...og det vidner jo om helt andre læreprocesser...

I: I forhold til den der kulturelle dimension?...

D: Ja...i forhold til det vi er vant til her...jeg synes, det lugter af forskellen på...øh...nu ved jeg, at han kom fra et diktatur...og demokrati er vi jo vant til dialog...og vi er vant til...og en lærer vil rigtig have, at en elev spørger om hjælp...men der er det helt andre normer...så der var altså nogle værdier og nogle normer, som i den grad...øh...satte nogle...spændte ben...og jeg vil sige, det var rigtigt rigtigt svært...at lære ham at spørge om hjælp...det sad dybt i ham...og det var...og det så jeg igen og igen...altså fordi så fik jeg øje på det...og så jeg det igen og igen, og det ser jeg også nu her, når det er en helt anden målgruppe...når det er meget unge..øh at de er ikke bevidste om det...det sidder simpelthen bare så dybt inde i dem

I: ...i bagagen?...

D: I et værdigrundlag...i et kodeks...i en måde at gøre ting på, de ikke engang er bevidste om..men hvis det er blevet forklaret en gang, så er man enten dum, eller så var underviseren helt uduelig...hvis det ikke er forstået...så derfor gør man bare et eller andet

I: så det vil sige...så det er ikke bare et sprogligt problem...så er det også noget med kulturel...du tænker på det der skal...øh...man skal også tage højde for de kulturelle dimensioner...øh...i forhold til deres læringsproces?

D: Ja...vi endte med, at det her program at udvikle det rundt om en sproglig og kulturel og en faglig dimension

I: ...ja, de tre ting...

D: Ja..og det jeg kunne se, det var, at de gik hånd i hånd...man kunne ikke tage en af dem væk...hvis jeg bare tog det sproglige og det kulturelle, så var der ikke nogen drivkraft...altså...øh...når der var det faglige med...altså noget praksis, så var det drivkraften...hvis jeg bad ham om at hente en sav, så blev han nødt til at lære ordet "sav" at kende...eller kunne han jo blive ved med at rende rundt og gætte...øh og det som jeg opdagede, det var at de havde jo lavet en strategi de her flygtninge...de havde lavet en strategi, som hedder: Jeg kan ikke tale ordentligt

dansk, men jeg vil rigtig godt have det rart med mennesker, og hvis jeg hele tiden sidder og siger: Det forstår jeg ikke...hvad sagde du?...så kan jeg ikke have det rart...og så virker det sådan som om jeg ikke hører efter eller er uhøflig...så derfor havde de bare vænnet sig til at sige "ja ja" ...og have en mine. som om at de forstod, hvad man sagde...og den skulle man også...virkelig kæmpe for at de fik lagt den fra sig også...

I: Jeg har selv oplevet det, dengang jeg var ung, at det nogle gange faktisk har været billigt at sige nogle forkerte ord på dansk og de der ting...øh...eller måske bede om hjælp eller sådan noget...på dansk...fordi det var lidt mere...øh lidt mere pinligt at sige nogle forkerte ting...

D: Ja...

I: Så du tænker på, at sproget spiller...øh...en vigtig rolle i forhold til deres indlæringsproces?

D: Ja...men altså det vi fandt ud af, det var, at når de også samtidigt lærte et håndværk, eller at det var bygget rundt om en praksis, så var der en drivkraft i det...de ville godt hente den rigtige ting...hvad det nu var jeg mente...de blev bare nødt til at lære, hvad det nu var en sav det var...og så gav det ligesom en drivkraft...øh og de kunne godt lide, at være med til at arbejde og bygge og sådan...og være med i et fællesskab...et praktisk fællesskab på den måde...så på den måde...så på den måde fandt vi ud af, at øh det som de ikke havde lært...på deres sprogscole gennem tre og op til fem år...altså at tale dansk...det kunne de lære på...øh et halvt til øh halvandet år hos os...

I: Hvis man kunne kombinere med praksis?...

D: Ja....

I: Okay...så du tænker på, at det vil være en god ide for nyankomne flygtninge, at man skulle kombinere med sprogskolen samtidig med praksis...så ville det hjælpe dem?

D: Og de gør jo også noget...altså der er også de her...øh men jeg tror ikke vi skal snakke om sprogskolerne...jeg har...øh...jeg kan virkelig kritisere dem...jeg synes, de er umyndiggørende...så ja...jeg...det skal vi ikke ind på

I: Nej...nej...det skal vi ikke...men jeg tænker, om fagligheden...der er nogle undersøgelser, der viser faktisk, at grunden til, at der er så mange unge med etnisk baggrund, der frafalder i erhvervsskolen...det er pga. fagligheden...specielt i dansk..ved at skrive eller læse dansk...det er det nogle undersøgelser påpeger..at grundlæggende...at årsagen til, at der er så mange som frafalder, det er manglende praktikplads og manglen på danskundskab...

D: Er det erhvervsskolerne?...

I: Ja...der er nogle undersøgelser, der er lavet i erhvervsskolerne, der faktisk konkluderer det...at problemet er de de to ting, men har du oplevet det, mens du var i det der Concept?

D: Jamen jeg har..øh...må jeg tage lidt her fra?...fra next...

I: Ja...

D: Øh grundforløbet...der har vi..en øh ikke-flygtning...en øh indvandrer fra et østeuropæisk land, som taler virkeligt dårligt dansk...som der starter på grundforløb 1...og som der nu står halvanden år efter på eliteholdet, og er i gang med elitetræning indenfor tømrerfaget...og han er også ved at tage en EOX, så han er ved at tage nogle gymnasiale fag også...så det er i hvert fald et eksempel på, at det sproglige i sig selv ikke nødvendigvis behøves at være en stor problemstilling...øh...og så har vi en helt masse eksempler på....på andre...som kan have sproglige problemstillinger, men måske kan tale bedre dansk end ham, men ikke som ham formår at komme igennem grundforløb 1...og der synes jeg, at...hvis jeg skal sætte fingeren på det, så er det jo hovedsageligt det kulturelle

I: Der spiller...

D: ...Der spiller ind

I: Mere end i forhold til sproget...

D. ja...det..det synes jeg..ja, men det er jo klart, at hvis man lærer et sprog, så giver man sig jo også ind til den kultur og de værdier, som der er i det, så på den måde hænger sprog og kultur sammen...men jeg kan ikke...jeg...hvis jeg skulle sætte fingeren på en af de her ting...altså faglighed, kultur eller sprog, som der ligesom er den største årsag til frafald her på Next, så er det kulturelle forskelle...

I: Okay...her i huset...det er kulturen, der er mest udfordrende...der mest giver dem udfordring?...

D: Ja, og jeg kan...jeg er ikke sociolog..og...eller antropolog...så jeg kan kun gætte mig til, hvad det er for nogle ting...men..og skal jeg prøve at gætte mig ind...

I: ja!...det må du meget gerne ja...

D: Øh...altså jeg gætter mig til...for det første, så er der...så de øh...flygtninge som der kommer...de kommer, for største delen fra et diktatur samfund...eller demokratier som i virkeligheden er diktaturer...så det er altså et samfund, som der bygger på magtanvendelse...og det er noget, som ikke kun er i staten...mellem staten og folket...det er også, som forplanter sig ind i den måde, at familierne fungerer på, og lokalsamfundet fungerer på...så de er vant til at skulle være meget mere markerede i forhold til hierarkier...

I: Ja...

D: Øh...fordi ellers så kan man ikke overleve det sted, hvis man ikke er meget markerede og meget tydelig omkring, hvor man ser sig selv i et hierarki i et diktatur...jamen så ryger man nederst....

I: ...så overlever man ikke..

D: Ja..og den kan vi simpelthen ikke....der er vi slet ikke...øh i vores Danmark....vi øh...vi øh...der vil jo altid være nogle magtforhold i alle relationer, men vi er slet ikke markerede på den måde...øh så det...det er den ene ting, og det synes jeg, at det øh...det er meget svært...at prøve for dem at...både at skulle markere sig i en hierarkisk orden, og så samtidig kunne...øh lytte på underviseren og samarbejde med elever, som vores undervisning jo lægger op til...

I: Ja som er baseret på dialog...mellem lærerne og dialog med andre elever og sådan nogle ting...

D: Ja..

I: Ja..men jeg tænker...David...fagligheden...

D: Ja?...

I: Man kan jo ikke komme uden om...at når der er så mange undersøgelser, der påpeger, at det er fagligheden, der er skyld i det...at mange frafalder erhvervsskolen...men det er jo ikke den oplevelse...

D: Du tænker på...du tænker på..når du tænker faglighed...tænker du dansk øh matematik

I: Dansk..matematik og øh...

D: Eller tænker du på deres evner til at bygge og øh...

I: Jeg tænker mere om de øh...mere på de boglige ting...øh dansk og matematik...at kunne læse og kunne afkode sætninger og...f. eks hvis man får en opgave..og et papir hvor det fremgår, at du skal lave det og det og det, så skal du kunne læse det...for at kunne bygge på det, som du skal bygge på ikk...så øh er det...oplever du, at det er en udfordring i forhold til det?

D: Øh...hmmm...altså jeg..øh...hvis vi skal snakke om ren faglighed...og vi skal om sådan noget med dansk og matematik...så har jeg jo aldrig nogensinde nogle problemer med elever, som har svært ved at læse eller regne...hvis det bare er det...fordi så kan jeg...så kan jeg sætte mig ned med dem, og så kan vi bruge noget tid sammen, og så kan vi komme igennem stoffet...eller jeg kan sætte dem sammen med nogle, der er dygtige, og de kan ligesom lære hinanden det...så på den måde, så ser jeg aldrig fagligheden som et problem, der ikke kan løses...øh...men det kræver, at eleven er motiveret og indstillet på, at det er den her vej, det skal gå...og der begynder jeg at tro, at det meget hurtigt bliver noget med kultur...men...øh og hvordan de øh...og hvilke værdier de har....fordi det er det, fordi det jeg oplever er, at dem som der er...det ...langt oftest..der...er svage...øh...matematiske eller sprog...dansk-mæssige...når de har været gennem folkeskole-møllen, og kommer her til...jamen de øh...det problem jeg ser mest, det er at de har nogle andre værdisæt, de har nogle andre normer og værdier og en anden kultur....og det er det som, der ligesom gør det sværeste for dem...

I: Ja...hvad kunne man gøre i forhold til det der kultur...hvordan kunne man...hvordan kunne man lære dem bedre at kunne afkode kulturen...og de kulturelle praksis, som foregår i det danske uddannelsessystem...hvordan kunne de lære det?

D: Det er jo...det er jo et super...super spændende spørgsmål...

I: Ja...kan de lære det igennem at være sammen med andre elever med dansk baggrund...kan de lære det med og...at man tager fat i forældrene, og sige: Ved du hvad, i er nødt til at også nogle gange åbne op for, derhjemme, den danske kultur for at jeres unge kan få lidt indblik i, hvad er det dansk kultur er?

D: Hmm..altså..øh der er jo flere..der er jo flere af dem, som jeg snakker om, der måske er anden generation...så de er født og opvokset i Danmark, og jeg oplever, at de stadigvæk jo...som jeg også selv ville gøre, hvis jeg boede i et fremmed land, holder fast på nogle værdier og noget kultur, som der...som jeg har med mig, og holder min identitet intakt på den måde...ikke fordi jeg ikke vil være i kommunikation med den

fremmede kultur, jeg nu var blevet født ind i eller sådan...og det øh...på den måde...når jeg snakker sådan her, så prøver jeg at leve mig ind i deres sted...og det tror jeg er...jeg tror det er...jeg tror det har meget stor værdi for øh unge mennesker, som der...som er i Danmark og som der har nogle rødder i en anden kultur, at de kan finde sig på plads, og finde en plads til deres egen kultur...have øh...

I: ...og kompensere sig selv...

D: Ja...have en identitet i det...at jeg er fra hvor skal jeg sige...Marokko f. eks. og det er jeg glad for, og vi har altid været gode til det og det, og vi har de og de værdier og sådan...øh jeg tror...jeg tror ikke sådan set, at det har, at det er noget med...jeg tror mere, det er noget med...med at...

I: Identitet

D: ...jeg tror faktisk, de har øh...jeg tror, de oplever en konflikt...og vi jo generelt...generelt i Danmark har en konflikt, og hvis man ser historisk set på det, jamen så er der...der er jo ikke særlig meget indvandring nu i forhold til, hvad der har været historisk set...der har været mange tidspunkter i Danmarks historie, hvor der har været meget mere indvandring, og Danmark har jo aldrig nogensinde kunne overleve uden indvandring, og alt den nye kultur...men det tager lige et par generationer eller tre før, at det begynder at være acceptabelt at spise shawarma og falafel og sådan noget...ha ha ha ha...men det er det jo blevet nu...

I: Ha ha...at spise svinekød...en pølse eller sådan noget, når man lige har været i byen øh...ja...men jeg tænker på...

D: så...men jeg ved...jeg ved simpelthen ikke...jeg har ikke lige en færdig løsning, men jeg tror ikke...jeg tror i hvert fald ikke, at øh...hvis jeg skal se på det som underviser, så tror jeg ikke, jeg kan komme særligt langt ved at skulle prøve at lære dem dansk kultur...jeg tror, at det jeg kan komme længst med, det er at være i dialog...altså være et medie for...og lade de to kulturer mødes, og lære begge veje...og inddragelse af forældrene...øøøhhh...aah inddragelse af forældrene...øh...det vil jo...det åbner jo op for, at hele familien er deltagende i det, i den problemstilling, eller de muligheder, som den unge står i...og det vil altid være godt...øh...men jeg tror ikke...jeg tror ikke, at man ligesom som unge lytter...altså hvis min...hvis min søn på 16...hvis jeg kom og sagde til ham: Du skal være bla bla bla mere i skolen...det ville han da ikke...

I: Nej...men jeg tænker på...det du lige har sagt, det leder mig til et spørgsmål i forhold til forældresamarbejdet...hvordan ser du forældresamarbejdet? Har i noget forældresamarbejde...

D: Vi er...

I:specielt forældresamarbejde...har i det?

D: Vi har meget lidt...altså de er jo øh 16 eller 17, når de starter. og så er de jo lynhurtigt blevet 18, og så er det slut...så vi har en enkelt..øh samtale i det første år med forældrene...så så på den måde, så er det jo meget lidt...samarbejde, som der er...

I: Jeg tænker på...hypotetisk set, hvis...hvis man inddrager mere forældrene, tror du det ville rykke noget?

D:altså hånden på hjertet, så tror jeg, at øh....at øh...hvis vi skal snakke f. eks. muslimsk kultur i øh i Danmark, så tror jeg, at de unge de er vant til at drikke nogle bajere, og noget alkohol, og når de så kommer hjem, så forsikrer de deres forældre om, at det rører de ikke...

I: Absolutely...

D: ...og så...

I: Og så gjorde de det....

D: ja, og så pigerne de kysser lidt med nogle fyre, og så siger de, når de kommer hjem, at det gør de ikke, så jeg tror, at de unge muslimer...nu når vi skal snakke der, så... øh så tror jeg, at de er blevet rigtig dygtige til at leve sådan lidt parallelt...at når de er hjemme, så er de rettroende, og når de er ude. så integrerer de selv i det danske samfund...til dansk ungdomskultur, og gør det som...

I: Skifter de så identiteten...frem og tilbage...

D: Ja...så jeg tror, at forældrene, der...altså forholdet imellem specielt...

I: Muslimske...

D: Ja eller arabiske eller... jeg siger muslimsk, fordi der er det der med alkohol og pige-noget ikke også, og øh...der er...der tror jeg simpelthen, de unge de er vant til at sætte en mine op og sige: ja ja far...og ja ja mor, og når de så går uden for døren, så kører den på fuld knald i en anden retning...så jeg tror...jeg tror mere noget, som jeg har haft succes med i Concept, det var samarbejde med ældre søskende....det gav faktisk pote...der havde vi en, som det gik rigtigt godt, og så kom han ud i noget skidt, og vi vidste ikke hvordan vi skulle gøre noget ved det, han var

ung, altså det var ikke en forældre, det var en helt ung muslimsk...øh..dreng...ung mand også...og der hev vi fat i storebroderen, som der var kommet lidt længere, og havde fået en uddannelse, og der kunne storebroderen spille en vigtig rolle...han tog simpelthen hen og hev ham i nakken, og slæbte ham hen på sin uddannelse og sagde: Nu sidder vi og snakker...øh her...og der kunne jeg mærke, at der var respekt rundt om det...så der spiller søskende en..en øh anden rolle...

I: Ja...i forhold til forældrene...

D: Det er vi slet ikke vant til at bruge i danske...

I: I Danmark ja...

D: Nej...

I: ...fordi Danmark er meget individualistisk...øh man er...man er...som ung skal man selv klare sig...det skal ikke gå ud over ens storebror og alt det der...

D: Jamen vi har jo et andet forhold, jeg kunne slet ikke forestille mig, at nogen skulle kalde på min datters storebror, hvis der...hvis hun lavede problemer...det ville da være forældrene, men jeg kan der ville der...

I: Der er et hierarki i den muslimske kultur...delvis den arabiske kultur...

D: Ja..ja og det er der jo alle steder, men den er meget mere synlig på den måde...det er meget mere synligt forhandlet...der er vi lidt mere sneaky i dansk kultur...

I: Ja...øh..øhhh David øh der er også nogle undersøgelser, der påpeger, at en stor del af de unges udfordring uddannelsessystemet, det er at de oplever..øh at deres kultur er ikke en del af læringsprocessen, de kan ikke spejle sig i den undervisnings- eller læringsproces, der foregår i skolen, og f. eks. Laura Gilliam, som er en forsker inden for etnisk læringsproces, hun påpeger faktisk, at mange unge med etnisk baggrund, de..øh..deres identitet eller deres kulturelle baggrund eller deres historiske baggrund, er ikke blevet inddraget i undervisningen, og derfor er det, at nogle af dem har svært ved at kunne afspejle sig i undervisningen, så...tror du, at hvis f. eks. man inddrager i undervisningen noget med arabiske...øh...bosniske kulturer og sådan nogle ting...tror du, at det ville kunne give en lidt mere...det ville stimulere de unge til at blive...interessere sig meget mere i stoffet?

D:hvis vi skal rydde op...det skal vi jo på et tømrerværksted...så øh...så kan jeg tydeligt se, at øh...at dem med øh...fra..øh hvor jeg ligesom tolker, at det er en diktatorisk øh baggrund de kommer fra...jamen de...de er i det samme i gang med at forhandle deres position...i øh flokken...og at rydde op, det er den laveste position...

I: Ja...

D: Så derfor så gælder det om ikke at være aktiv, ligemeget hvad læreren siger, lige meget hvad diktatoren siger, så skal man ikke være aktiv, for at vise de andre, at det er dem, som der er underst...ha ha de..danskerne de fatter det slet ikke, de vil jo bare godt være færdig...og gå hjem...og øh det skiller sig helt ud...øh og jeg tror også, det er noget med, at det at være købmand, altså i varme lande, i ørkenstater, eller i øh...altså der er købmand en meget større rolle, og en meget større tradition...og øh har en høj position i samfundet...

I: Status...

D: Ja...og og...så det der med at få beskidte fingre og røre ved sådan noget der...jamen købmandens hænder de er vant til at mærke, om penge er ægte, om silken er en god kvalitet, og det ligger bare i dem, de tænker ikke over det...men det der med at skulle tage noget beskidt, der ligger på gulvet, det er simpelthen ikke bare uværdigt og lavest i hierarkiet, det er ligesom også bare helt forkert..øh og det er jo bare rigtigt svært at blive håndværker på den...

I: så det er så igen kulturen...øh det kulturelle....

D. Så på den måde, så står de jo i et samfund, hvor at det at blive håndværker, jamen det er faktisk okay...det er rimeligt okay accepteret, men samtidigt så har de noget kulturelt med sig, som der gør, at mange af det ting, som er ved at være håndværker, altså rydde op og røre ved ulækre ting...øh og knokle derud ad...det er ligesom bare ringe set...og det skal de på en eller anden måde kunne rumme og bearbejde...og det kan vi jo ikke gøre ved, at spille arabisk musik eller...eller det kunne vi måske godt, det ved jeg ikke, men i hvert fald så er det en dialog, som de står i, og det er nogle kulturer, der mødes øh...men noget som der ikke hjælper, der er at plante det for dem, og prøve at bedømme det, at vi som undervisere vurderer dem indenfor vores kultur-normer, for så bliver det bare skideballe på skideballe på skideballe på skideballe...

I: Rigtigt godt sagt...

D: Og så møder de bare modgang, modgang, modgang, modgang, og får de ikke lov til...så bliver det bare de der to opdelte kulturer, som der crasher ind mod hinanden igennem hele deres skoletid, og hele deres uddannelse, så på en eller anden måde, så har du ret i, at der bliver nødt til at være en eller anden dialog...

I: Ja...

D: Og dialogen den...og dialog..den...det er altid med et oprigtigt ønske om at lære gensidigt...og hvordan man får puttet det ind i uddannelsessammenhæng...og hvordan man får...(tekniske problemer med diktafon)

I: Men sidste spørgsmål David...øh...jeg har læst mig til at...at praktik...mangler praktikplads...er der nogle, der oplever, at de ikke kan få praktik...derfor frafalder de uddannelsen...øh eller nogle af dem har det...ikke noget netværk, som kan hjælpe dem til at finde en praktikplads?...

D: Langt den mest effektive at få...måde at få en praktikplads på, det er gennem sine venner på eller sin fætters kones tante eller et eller andet (tekniske problemer med diktafon)...så det er rigtigt nok...øh og så øh..og så har arbejdsgiverne jo fundet ud, at de unge med etniske... anden etnisk herkomst...når de lige er helt unge og ikke har fået lært det, jamen så synes de, at det er lidt ikke så godt at gøre rent og rydde op og sådan noget, og det passer sig jo ikke så godt ind i en håndværkervirksomhed på den måde, så derfor har de et problem med at finde lærepladser...øh...så det er meget ofte, at jeg ser dem havne i skolepraktikordningen

I: Okay...

D: ...hvor at de jo på en eller anden måde har en dannelse....der hvor at....hvor de får noget kultur, som der ikke er helt en...en almindelig uddannelse, men stadigvæk er der hen ad...det tror jeg faktisk, de har godt af...

I: Så du anerkender, at der findes øh udfordringer i forhold til at finde praktikplads...

D: Ja

I:hvis man er etnisk...

D: Ja og det har ikke...det har ikke noget med hudfarven at gøre...eller ens navn at gøre, det det det har mest af alt at gøre med det der.. det der sindelag...man vil godt...altså en håndværkerlærling skal have lyst til at tage fat og være aktive på, at nu skal vi arbejde, og synes at det godt, at

der blev rydder op, og...hæ..og skal acceptere sin plads som den nederste i hierarkiet med glæde, fordi det er det, der er forventet i den danske håndværkertradition...

I:så det er igen kulturen...

D: Ja...

I: Igen kulturen...

D: Ja..

I: Så du...

D: Jeg lægger stor vægt på kultur...

I: På kultur ja...

D: Og...

I: Det mener jeg også...

D: Øh...så det kan du høre...men jeg tror, at den øh den øh spejler sig i faglige...faglighed...altså fordi, at...og jeg ved ikke...øhhhh måske kunne man lege med at lave mere konkurrencebaseret undervisning....altså hvis...

I: Hvordan?

D: Jamen...så vi øh...vi prøver at lave så lidt evaluering og lave den så blid som muligt igennem..øh fordi at vi har sådan de her almen dannelsesidealer i det danske uddannelsessystem...men så er der nogle karakterer en gang imellem...men hvis...men hvis at mennesker er meget...har det bedst hvor...i konkurrence, og hvor der bliver forhandlet om, hvem er bedst, jamen så kan det være, at konkurrencer hvor at...øh...hvor at man øh man skal se, hvem der er bedst til at rydde op f. eks. eller...

I: Ja ha ha ha

D: Ha ha eller...og man kan vinde et eller andet prestige...så kan det jo godt være, at det kan vende op og ned på de her...øh ting...det kunne faktisk godt være, hvis der var sådan noget...

I: Ja, men David...sidste spørgsmål igen øh...hvad synes du om, hvilken rolle har vejledningen?

D: Vejledningen? (misforståelse)

I: Ja...altså mere vejledningen til dem, inden de starter i skolen...eller mens de er i skolen, hvis de får mere vejledning om f. eks. det der med rengøring eller oprydning af værkstedet og alle de der ting...at de får nogle vejledning om, hvad man skulle gøre, så man...altså man forklarer det til dem, at det...

D: Altså inden uddannelsesvalget...?

I: Ja...og også hvis man er på uddannelsen...at nogle gange man mødes med en vejleder, der kan forklare de problemer, der opstår løbende...tror du det ville hjælpe?

D: Hmmmm.....

I: F. eks. den målgruppe..

D: Ja ja...jamen det det...jeg kan næsten ikke forestille mig en vejleder, der kunne finde ud af det....en vejleder er...har jo en akademisk uddannelse, måske en lærerbaggrund...de har aldrig været på en byggeplads, de ved ikke, hvad der sker der...

I: Men i erhvervsskolen har i jo nogle vejledere øh...

D: Som der aldrig har været på en byggeplads....vi har rigtig mange dygtige vejledere...jeg har aldrig set dem nede på værkstederne

I: Okay

D: De vejledere der i øh...de vejleder i uddannelsesvalg, og...og hvis der er nogle problemstillinger og sådan noget..altså så hvis man har forskellige handicap, er ordblind, øh talblind og sådan noget, så kan man jo få specialpædagogisk støtte...det øh...det har de her unge mennesker som regel ikke...det kan være de ikke har fået lært det dansk de skulle, og måske hellere ikke matematik...øh men det er jo ikke et handicap, de har...så derfor er der ikke noget ekstra støtte at give til dem...

I: Nej...nej...men jeg tænker på...når jeg siger vejledere, der...altså vejledning...mere vejledning om at afklare dem...altså hvad er det for nogle processer...læringsproces, der skal gang i, og hvad der forventes af dem, og altså sådan i den stil, og...vil det være...tror du det ville hjælpe...

D: Jeg tror noget der kunne hjælpe...det tror jeg ville være, hvis at den slags undersøgelser du laver...øh at der...at den dannede grundlag for en for en didaktik, som der...så at de faglærere, der blev uddannede...at de måske var klædt lidt på til, hvad det er for nogle kulturelle forskelle, og hvordan man kunne skabe dialog med det..

I: Ja tokulturelle...altså..eller interkulturelle kompetencer hedder det...

D: Ja, det kunne det sikkert være...sådan så, at når underviserne står der i den situation, at de lige har lidt i bagagen, og siger: Jamen hør, forskningen viser, at det nytter ikke noget at bare stå og skælde ud her...jeg bliver nødt til, at på en eller anden måde, at acceptere at der er noget kulturel øh værdier, og de igennem tusind år har forhandlet hierarki, og den der rydder op er den laveste...så jeg bliver nødt til at skabe noget dialog om, på en eller måde få vendt det om...på en eller anden måde...øh...det øh...det tror jeg....det tror jeg kunne.....det..altså det...altså det for at imødekomme det spørgsmål om vejledning...at den der ligesom skal vejlede den der praksis...det er jo underviseren...men underviseren er jo klædt på til at undervise fagligt, ikke til at indføre i forskellige kulturelle problemstillinger....

I: Så det vil sige at kort sagt, at underviseren skal have noget kulturel viden om...hvordan de... arabiske eller etniske...hvordan de tænker, hvad er det for nogle værdier de har og sådan nogle ting, så at underviseren er klædt på...hvad er det for en type unge, de kan møde...altså, øh...i uddannelserne...

D: Ja det kunne være, altså...

I: ...hvordan de håndterer det...hvordan de håndterer det og sådan nogle ting

D: Ja...ja..ja, det er...altså du snakker lidt ja...

I: Hvordan de kan håndtere de der kulturelle forskelle, der kan opstå...

D: Ja...lære at for det første at kunne lokalisere en problemstilling, og sige det her er noget kulturelt...og så øh..og så have et eller to værktøjer at tage fat i...jeg skal i dialog frem for at at sætte grænser her...øh og der er et eller andet med nogle værdier...

I: Jeg synes, det ville være en rigtig god ide...øh det du kommer med der...det ville faktisk gøre det lettere, at også nogle lærere til kunne at undervise sådan en type unge, i forhold til de der kulturelle forskelle, der opstår eller kan opstå...

D: Og så kunne det jo være rigtig interessant...øh altså noget, som jeg synes har en rigtig stor impact, det er forgangsbilleder...altså unge med anden etnisk baggrund, som der er blevet advokat eller læge...altså de jobs som ligesom på en eller anden måde er status, og som der kan komme og fortælle om deres problemstillinger...

I: ...så rollemodel?

D: Rollemodeller ja...det tror jeg vil have meget større virkning end forældre...rollemodeller

I: Rollemodellerne ja, som har samme kulturelle baggrund...øh det synes jeg er en fantastisk ide...synes jeg selv også, at man har...men hvordan kan man implimentere det...

D: Jamen det kunne...øh det kunne være et program, hvor at øh man fandt øh nogle foredragsholdere, som der ligesom kunne fortælle sin historie på en levende og spændende måde..og så komme kørende i en sej BMW ind på pladsen, og (ha ha) rulle sit show ud med en eller anden dulle under armen ha ha ha ha så...altså tale ind i de idealer, som der er levende hos den målgruppe...og så øh...og så fortælle om de problemstillinger...sætte ord på nogle af de problemstillinger, der er i mødet med kulturen...og prøve at komme ind på nogle af de resultater, som undersøgelser kan give...men også tale ud fra sine egne erfaringer...det tror jeg ville have, det ville have sådan lidt den der storebror agtige ting, som jeg talte ind i før...

I: Mange tak David...det var lærerigt og rigeligt...faktisk...viden, jeg har fået her...mange tak...tak for det...

D: Selv tak...

